

**Právní úprava
studia studentů
se specifickými potřebami
na UP v Olomouci**

JAN MICHALÍK, MARTIN ŠKUREK

OLOMOUC 2014

Oponenti: Mgr. Veronika Růžičková, Ph.D.
Mgr. Martin Fink

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Rozšíření možností při přijímání a studiu osob se specifickými
vzdělávacími potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci,
CZ.1.07/2.2.00/29.0017

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní,
správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

1. vydání

© Jan Michalík, Martin Škurek, 2014

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2014

ISBN 978-80-244-4467-3

Obsah

Úvod.....	5
1 Význam vzdělávání pro osoby se zdravotním postižením	7
1.1 Možnost vzdělání jako lidské právo	7
1.2 Koncepční dokumenty národní povahy upravující přístup k VŠ vzdělání u osob se ZP.....	8
1.3 Přehled základních právních norem upravujících vzdělávání občanů se zdravotním postižením.....	10
2 Právo na vzdělání.....	12
2.1 Právo na vzdělání v mezinárodních smlouvách	12
2.2 Právo na vzdělání a právní řád České republiky.....	15
3 Zákaz diskriminace	17
3.1 Antidiskriminační zákon	19
3.1.1 Diskriminace.....	21
3.1.2 Definice dalších diskriminačních titulů	22
3.1.3 Případ možné „pozitivní diskriminace“	23
3.1.3.1 Další přípustné formy rozdílného jednání	24
3.1.4 Nepřímá diskriminace z důvodu zdravotního postižení.....	25
3.1.5 Právní prostředky ochrany před diskriminací.....	26
4 Vysoké školy	28
4.1 Právo na vzdělání na vysokých školách	28
4.2 Činnost vysokých škol.....	28
4.3 Organizační struktura vysokých škol.....	30
4.4 Postavení uchazečů o studium a studentů vysokých škol.....	33
4.5 Vztah studentů a akademických pracovníků	37
4.6 Vnitřní předpisy vysokých škol.....	39
5 Univerzita Palackého v Olomouci.....	41
5.1 Vnitřní předpisy Univerzity Palackého v Olomouci	41
5.2 Statut Univerzity Palackého v Olomouci	41
5.3 Příjímání řízení na Univerzitě Palackého v Olomouci.....	43
5.4 Studium na Univerzitě Palackého v Olomouci	45
5.5 Disciplinární řízení na Univerzitě Palackého v Olomouci.....	49
5.6 Stipendia na Univerzitě Palackého v Olomouci.....	51
5.7 Poplatky spojené se studiem na Univerzitě Palackého v Olomouci.....	54
5.8 Ubytování a stravování na Univerzitě Palackého v Olomouci.....	54
5.9 Půjčování knih na Univerzitě Palackého v Olomouci.....	57

6	Uchazeči a studenti se specifickými potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci.....	62
6.1	Uchazeč a student se specifickými potřebami.....	62
6.2	Přijímací řízení.....	62
6.3	Průběh studia.....	63
6.4	Centrum podpory studentům se specifickými potřebami	66
	Závěr	69
	Resumé.....	70
	Summary	71
	Literatura	72
	O autorech	73

Úvod

Studium a úspěšné absolvování vysoké školy je stále více chápáno jako předpoklad úspěšného uplatnění na pracovním trhu, ve společnosti a často i v soukromém životě. Je ověřitelnou skutečností, že absolventi vysokých škol patří v průměru k nejlépe odměňovaným pracovníkům. Jejich průměrná měsíční zda převyšuje až dvojnásobně průměrný příjem občanů se základním vzděláním či s ukončeným vzděláním typu učebního oboru. Známým faktem je rovněž relativně nízká nezaměstnanost u této profesní skupiny. Absolvování vysokoškolského studia však přináší nejen individuální prospěch. Stále více se uznává, že počet občanů s vysokoškolským vzděláním je významným prvkem dotvářejícím společensko-ekonomický potenciál dané země.

Specifický význam má studium na vysokých školách pro občany se zdravotním postižením. I pro ně platí to co pro všechny ostatní. Navíc představuje studium každého občana s postižením na vysoké škole významný příspěvek k „vyrovnání příležitostí“ a k odstranění historicky vzniklé diskriminace. V posledních desetiletích 20. století studovali zdravotně postižení na vysokých školách jen výjimečně. Uvádělo se, že jestliže z tzv. zdravých studovalo přibližně 13–15 % z daného populačního ročníku, u občanů s postižením se počet pohyboval na hranici měřitelnosti, zpravidla do 1 %.

Od roku 1990 až do současnosti se pomalu a snad trvale zvyšuje počet studentů se zdravotním postižením na vysokých školách. Napomohla k tomu celá řada faktorů. Základní význam však má *postupně se proměňující vztah společnosti k občanům se zdravotním postižením* se snahou, byť zdaleka ne ideální, po odstranění možných diskriminačních překážek. Dosažení nejvyššího možného vzdělání má při začleňování občanů s postižením do společnosti značný význam. Velký význam má i postupně se rozvíjející *integrace dětí a žáků se zdravotním postižením* do běžných mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol. Stále více dětí a žáků se zdravotním postižením tak získává vzdělání v přirozeném prostředí jejich původní komunity. Právě vzory chování a očekávání jejich spolužáků bez postižení se mohou stát inspirací pro úvahy studentů se zdravotním postižením ohledně vlastního životního uplatnění a pro ně potřebného vzdělání. Přitom, bohužel, platí, že školská integrace jako proces i složitý subsystém v rámci školského celku není přiměřeným způsobem podporována. Dosavadní pobyt stovek dětí a žáků s postižením na běžných školách je podpořen především zájmem a dobrou vůlí jednotlivých učitelů než skutečně efektivním systémem podpory. Legislativní, ekonomické, personální i organizační náležitosti toho, co bychom označili jako systém prostředků speciálně pedagogické podpory, jsou v českém školství zcela nedostatečné. Již na tomto místě je třeba uvést, že *studium osob se zdravotním postižením na vysokých školách není, až na jednu dílčí zmínku, výslovně uvedeno v žádném předpise obecně závazné povahy.*

V praxi jednotlivých vysokých škol tak záleží na schopnostech a ochotě jejich představitelů a akademických pracovníků naplňovat standardy běžné pro vyspělé země, mezi něž již dnes Česká republika nepochybně patří. Vedle toho bude při řešení jednotlivých aspektů studia studentů se zdravotním postižením aplikovat i další obecně závazné právní normy neřešící „bezprostředně“ oblast vysokého školství. Řada vysokých škol v České republice, a mezi nimi i Univerzita Palackého v Olomouci, si uvědomuje, že vytváření podmínek pro studium zdravotně postižených patří dílem k odpovídajícímu image vysoké školy a dílem vypovídá o odborné a etické úrovni dané akademické obce.

Před lety jsme měli možnost navštívit město dvou nejslavnějších milenců. Město Julie a Romea, italskou Veronu. Tamní univerzita mi učarovala nejen starobytlou vznešeností, jež vzdáleně připomněla rodný olomoucký ústav, nýbrž i nepředstavitelně kvalitními podmínkami pro studium studentů se zdravotním postižením. V přízemí každé univerzitní budovy – ve starém paláci i nově postavené budově – speciální „room“ pro studenty s postižením. Místnost vybavená odpovídajícím nábytkem, dostatečně uzpůsobenými počítači a dalšími pomůckami. Místnost, od které si klíče mohl vzít na vrátnici každý bez problémů. Velice často v ní bylo možno potkat studenty bez postižení, kteří přepisovali kolegovi s postižením přednášku...

I když české vysoké školy zpravidla nemají, co se přístupnosti pro občany s postižením týče, srovnatelný standard s univerzitami zemí Evropské Unie, některé z nich se snaží podmínky zlepšovat. Prozatím se úprava podmínek týká více forem přijímacího řízení a informovanosti, případně poradenského servisu během studia, než systémovým řešením komplexu architektonických, finančních, psychologických a organizačních bariér, které přístupnost vysokých škol snižují.

Vzhledem k významu vzdělávání je potom cílem této publikace přinést základní informace o právních aspektech vzdělávání a to jedné z jeho podstatných výsečí, tj. o vzdělávání na vysokých školách z pohledu uchazečů o studium a studentů se zdravotním postižením. Publikace se zejména zabývá vzděláváním jako základním lidským právem chráněným mezinárodními lidskoprávními dokumenty a právním řádem České republiky. Základním pramenem této publikace je potom zejména zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). V souvislosti s výkladem těchto dvou zákonů bude věnována pozornost zejména problematice zajištění práva na rovné zacházení při přístupu ke vzdělávání a postavení uchazečů o studium na vysoké škole a studentů se zdravotním postižením. Publikace také poukazuje na skutečnost, že zákon o vysokých školách a antidiskriminační zákon, coby právní úpravy minima nutného, slouží jako základ vnitřních předpisů Univerzity Palackého upravujících přijímání uchazečů a průběh studia studentů se zdravotním postižením. Podmínky přijímání uchazečů a studia studentů se zdravotním postižením a jejich postavení na UP jsou potom základem této publikace, která také podává výklad o otázkách přímo navazujících na samotné studium na UP, jako je disciplinární řízení, problematika poplatků a stipendií, ubytování, stravování a půjčování knih. Publikace se také zabývá činností Centra podpory studentů se specifickými potřebami na UP, které je nejvýznamnější institucí UP poskytující uchazečům o studium a studentům samotným nejrůznější služby za účelem zmírnění negativních vlivů jejich zdravotního postižení na průběh přijímacího řízení a následného studia.

Text publikace je členěn do tematických kapitol a podkapitol a doprovázen poznámkovým aparátem, statistikami a příklady z praxe.

Jan Michalík a Martin Škurek

1 Význam vzdělávání pro osoby se zdravotním postižením

Výsledkem vzdělávání chápeme vzdělání, jakožto vybraný a uspořádaný soubor poznatků, duchovních hodnot apod., jimiž se naplňuje myšlení těch, kterým se vzdělání dostává. Vzdělání se následně promítá do vnitřních kvalit projevujících se v osobnosti, což nazýváme vzdělaností. Vzdělanost je tedy jedna ze základních hodnot společnosti. Vzdělanost vychází zejména z historického vývoje, kdy se v Evropě rozvinulo hned několik národních vzdělávacích systémů. Tyto vzdělávací systémy vycházejí z různých principů a hodnotových paradigmat odrážejících národní události i politiku dané doby. Pojetí i dostupnost vzdělání se zároveň odvíjí od kultury v dané zemi, jsou tak jejími součástmi.

1.1 Možnost vzdělání jako lidské právo

Přístupnost vysokých škol pro osoby se zdravotním postižením stála dlouhá období mimo hlavní zájem jejich představitelů, ale i Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a nakonec i mimo hlavní zájem organizací občanů se zdravotním postižením a jejich členů. Důvodem byl v minulosti velmi malý počet studentů se zdravotním postižením, kteří se zapisovali ke studiu na vysokých školách.

Teprve v posledních letech odchází ze středních škol absolventi, kteří, byť se zdravotním postižením, považují za přirozené, že svou přípravu na povolání dovrší studiem na vysoké škole. V 90. letech minulého století a na počátku tohoto desetiletí se řada z nich při výběru vysoké školy (oboru) orientovala nejen podle odborného zájmu a předpokladů, ale také podle neoficiálních doporučení a zkušeností vážících se k přístupnosti dané vysoké školy a příslušného studijního programu. Absolventi se zdravotním postižením v současnosti už vyžadují určitý standard přístupnosti od zvolené vysoké školy. Hovoří o tom i Národní plán vytváření příležitostí z roku 2009 (viz výše), který uvádí doslova: „S nárůstem počtu těchto uchazečů a studentů vyvstává i aktuální potřeba cíleného systémového řešení vzdělávání lidí s postižením i v terciárním stupni vzdělávání. Z hlediska naplnění práv přístupu k vysokoškolskému vzdělání je nezbytné cíleně a systémově zajistit podmínky pro možnost jejich studia. Dosažení vysokoškolského vzdělání je pro absolventy se zdravotním postižením, stejně jako pro absolventy bez postižení, klíčové z hlediska jejich vyšší možnosti pracovního uplatnění.“ Jak uvádí Krhutová: „pro vysoké školy je specifické, že mají vysokou míru autonomie a rozhodování o svých záležitostech. Tím se zásadním způsobem liší od základních a středních škol včetně VOŠ, kde je přístupnost vzdělání možné (ve srovnání s VŠ) ve vyšší míře ovlivnit regulačními akty.“¹

*Národní plán
vytváření
příležitostí pro
osoby se ZP*

Z právního hlediska spočívá obtíž v tom, že vysokým školám je zákonem (zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách) stanovena toliko jedna více méně deklaratorně vyslovená povinnost a to „činit všechna dostupná opatření pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole“². Z řady důvodů mnoho vysokých škol na tuto povinnost

¹ Krhutová, L. Přednáška „Strategie systémové podpory vysokoškolské kvalifikace lidí se zdravotním postižením“. Konference Přístupné vysokoškolské vzdělávací prostředí v kontextu zdravotního postižení pořádaná Vládním výborem pro zdravotně postižené občany, 12. 10. 2010 v Praze.

² § 21 odst. 1 písm. e) školského zákona.

Náležitosti akreditace studijního programu

nikterak nereaguje. Jedním z důvodů je i skutečnost, že prováděcí právní norma (vyhláška MŠMT č. 42/1999 Sb., o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu), která stanoví podmínky (formální i obsahové) pro akreditaci, tj. povolení konání příslušného studijního programu, je příliš obecná a zákonnou povinnost nijak blíže nerozvádí a nespecifikuje.

Setkáme se tak např. s těmito povinnými náležitostmi každého studijního programu, jež usiluje o získání akreditace:

Doklad o materiálním a technickém zabezpečení studijního programu obsahuje

- a) údaje o budově nebo budovách pro uskutečňování studijního programu a jejich umístění, včetně údajů o počtu a kapacitě poslucháren, laboratoří, ateliérů a dalších výukových prostor,*
- b) soupis specializovaných laboratoří pro výuku a popis jejich technické úrovně,*
- c) vyjádření příslušného orgánu hygienické služby o vhodnosti prostor pro zabezpečování studijního programu u těch budov, kde doposud žádná výuka neprobíhala,*
- d) kopie dokladů o vlastnictví nebo kopie nájemních smluv nebo výpůjčních smluv nebo jiných dokladů osvědčujících užívací právo žadatele k budovám nebo prostorám, v nichž bude probíhat výuka, nejméně na standardní dobu studia.*

Jak vidíme, ani v jednom případě (a stejně tak je tomu i u dalších částí žádosti) není obligatorně zmíněna povinnost přístupnosti (zde architektonické, bezbariérové) příslušných učeben a laboratoří... Dále připadá v úvahu povinnost zajistit přístupnost informačních a studijních materiálů apod.

Toto konstatování však neplatí úplně, neboť existují i vysoké školy, které z přístupnosti svého studia pro studenty se zdravotním postižením dělají, tak jak je tomu zvykem ve vyspělých zemích, otázku tzv. image a považují tuto část své činnosti za přirozenou součást vzdělávacího úkolu. Je zřejmé, že v dané oblasti bude nutno přijmout další legislativní a organizační změny. Jejich garantem musí být vedle vysokých škol zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

1.2 Koncepční dokumenty národní povahy upravující přístup k VŠ vzdělání u osob se ZP

Střednědobá koncepce přístupu státu k osobám se zdravotním postižením

Již Střednědobá koncepce přístupu státu k osobám se zdravotním postižením³ (do roku 2010) konstatovala:

Předpokládá se další rozvoj možností vysokoškolského vzdělání pro občany se zdravotním postižením. Prostřednictvím dostupných normativních a finančních nástrojů bude stát dbát na zvyšování přístupnosti vysokých škol a zajištění nediskriminačního přístupu ke studentům se zdravotním postižením.

Stěžejním cílem vzdělávání občanů se zdravotním postižením **zůstává nyní zajištění rovného přístupu**, který v sobě zahrnuje i prvky odstraňování minulých deformací a prevenci vzniku (byť nepřímého) diskriminačního jednání v jednotlivých situacích.

Společná školní docházka je stále více chápána jako důležitý faktor prevence sociálního vyloučení, než jen jako prosté organizačně pedagogické opatření. V rámci pravidla rovného přístupu jsou postupně přijímána opatření legislativního, personálního, ekonomického, technického a pedagogického charakteru. Nediskriminací a rovným

---

³ Úřad vlády ČR. Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením, Usnesení vlády ČR č. 605 ze dne 16. června 2004, ISBN 80-86734-22-6.

přístupem se rozumí umožnění vzdělávání v obou základních prouděch vzdělávání – hlavním i speciálním, při respektování základních práv zákonných zástupců dítěte, resp. občana se zdravotním postižením. V rámci tohoto pravidla je vzdělání chápáno jako základní lidské právo s univerzální lidskou hodnotou. Vzdělávání občanů se zdravotním postižením tak má svůj individuální i společenský rozměr. Z hlediska individuálního bude v příštích letech stále více zaměřeno do **roviny osobního rozvoje, formování místa ve společnosti a přípravy účastníka pracovního trhu**. Vzdělávací systém ve vztahu ke zdravotně postiženým bude plnit zejména následující funkce:

- **rozvoj osobnosti**, jehož cílem je jak kultivace a seberealizace každého jedince, tak i co největší rozvinutí a uplatnění jeho potenciálu. Je to nezbytné nejen z hlediska individua, ale i společnosti. Konečným cílem všech opatření je umožnění co nejvyššího stupně vzdělání pro každého občana se zdravotním postižením přispívajícího ke zvýšení kvality jeho života,
- **posílení soudržnosti společnosti**. Nedostatek přirozené rovnosti vstupních podmínek u některých účastníků vzdělávání (zejména občanů se zdravotním postižením) se nesmí stát překážkou v zajištění rovného přístupu ke vzdělávání. Rozdílná úroveň ve vzdělávání se už dnes stala rozhodující charakteristikou rozdílů ve společnosti. Vzdělávací systém může podstatně přispívat ke zvýšení vzestupné sociální mobility, omezovat vytlačování občanů se zdravotním postižením na okraj společnosti a přispívat ke kultivaci vztahů ve společnosti.

*Funkce
vzdělávacího
systému
a osoby se ZP*

Dosažení maximálního vzdělanostního stupně je do budoucna chápáno jako významný příspěvek vzdělávacího systému k rozvoji lidských zdrojů této skupiny občanů. Rozhodujícím se postupně stane **orientace vzdělávání zdravotně postižených na zvýšení schopnosti pohybu na trhu práce**. Budovaný systém musí počítat s následujícími typy opatření a služeb:

- informační služby (např. informace o vzdělávací nabídce, možnostech studijního i profesního uplatnění, informace o kvalitě a dalších důležitých aspektech volby školy a oboru vzdělání),
- diagnostické služby (ověřování osobnostních, intelektuálních a dovednostních předpokladů pro volbu školy a povolání),
- poradenské služby v oblasti volby školy a povolání.

K těmto obecným (nicméně velmi důležitým) konstatováním je třeba uvést i znění úkolů Národního plánu vytváření příležitostí pro osoby se zdravotním postižením⁴, kdy vláda České republiky konstatovala, že v období do konce roku 2014 je nutno v ČR přijmout (ve vztahu k VŠ vzdělání) tato opatření:

*Vládní úkoly
pro VŠ do roku
2014*

---

⁴ Národní plán vytváření příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, Usnesení vlády ČR č. 253 ze dne 29. března 2010.

9.12.	Vypracovat Metodiku MŠMT k zajištění rovného přístupu k vysokoškolskému vzdělávání pro osoby se zdravotním postižením – Minimální standardy přístupnosti vysokoškolského studia v kontextu zdravotního postižení. Metodika bude podpůrným nástrojem pro realizaci přístupného studia institucím v oblasti terciárního vzdělávání, tj. zejména vysokým školám a subjektům činným v rozhodovacích procesech terciárního stupně vzdělávání. Metodika objasní podmínky přístupnosti vysokoškolského vzdělávání, včetně postupů pro jeho vytváření, a dále kritéria přístupnosti studijních programů.	MŠMT do 31. 12. 2011
9.13.	Připravit informační kampaň formou oslovení rektorů vysokých škol na základě ustanovení § 21 odst. 1 písm. e) zákona o vysokých školách.	MŠMT do 30. 6. 2012
9.14.	V rámci strategických materiálů MŠMT bude zohledněna problematika rovného přístupu studentů se zdravotním postižením a MŠMT zajistí, aby právní předpisy, příp. návrhy nových právních předpisů v oblasti terciárního vzdělávání obsahovaly ustanovení týkající se rovného přístupu a nediskriminace zdravotně postižených osob.	MŠMT do 31. 12. 2012
9.15.	Doporučit vysokým školám, aby v požadavcích na výstupní kompetence absolventů studijních programů zaměřených na práci s dětmi, žáky a studenty se zrakovým, sluchovým, tělesným a mentálním postižením bylo uvedeno, že mají být připravováni v dovednostech, které jsou pro práci s touto cílovou skupinou potřebné.	MŠMT do 31. 12. 2014

1.3 Přehled základních právních norem upravujících vzdělávání občanů se zdravotním postižením

Školská
legislativa –
prameny

Vedle právních norem upravujících studium na vysokých školách uvádíme i základní normy pro základní a střední vzdělávání:

- *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a sérii prováděcích právních norem*
- *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*
- *Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách*
- *Vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky*
- *Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních*
- *Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných*
- *Vyhláška MŠMT č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři*
- *Vyhláška MŠMT č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání*
- *Vyhláška MŠMT č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy*
- *Vyhláška MŠMT č. 42/1999 Sb., o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu*

Shrnutí

Právo na vzdělání a jeho následný výsledek vzdělání a vzdělanost má pro osoby se zdravotním postižením zásadní význam. Přestože se tomuto tématu postupně začínají věnovat různé národní dokumenty a koncepce, realizace, tj. přístupnost vysokých škol pro osoby se zdravotním postižením, dosud významně zaostává. Není bez zajímavosti, že ani „měkké“ normy předpokládané zmíněným „Národním plánem“, nejsou na konci roku 2013 splněny.

Základní přehled o normativních dokumentech upravujících vzdělávání nepatří ke každodenní literatuře studentů (ani těch se zdravotním postižením), přesto jim může ukázat základní rámec, tzv. mantinely, v nichž se ve vztahu s vysokou školou setkávají.

2 Právo na vzdělání

2.1 Právo na vzdělání v mezinárodních smlouvách

Možnost vzdělávat se, jinak právo na vzdělání, je jedním ze základních lidských práv, které je chráněno mnoha mezinárodními dokumenty, ale i právními předpisy, které jsou součástí právního řádu České republiky. Vzdělání má veliký vliv na kvalitu našich životů. Proto je právo na vzdělání zakotveno v ústavách či lidskoprávních dokumentech většiny států světa a mezinárodních organizací, které chrání i postavení studentů se zdravotním postižením.

Ke všem dále uvedeným mezinárodním smlouvám chránícím právo na vzdělání Česká republika přistoupila, je jimi vázána a jsou nedílnou součástí právního řádu České republiky.

Mezinárodní
dokumenty

V celosvětovém měřítku se jedná zejména o dokumenty přijaté v rámci Organizace spojených národů a to konkrétně **Všeobecná deklarace lidských práv a Mezinárodní pakt o ochraně hospodářských, sociálních a kulturních práv**. V evropském prostoru se ochrany práva na vzdělání týkají dva významné dokumenty, které jsou výsledkem činnosti orgánů Rady Evropy a Evropské unie. Konkrétně se jedná o **Evropskou úmluvu o ochraně základních lidských práv a svobod** a **Listinu základních práv Evropské unie**. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod zakotvuje právo na vzdělání v čl. 2 *Dodatkového protokolu č. 1*, přičemž uvádí, že: „*Nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoli funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením.*“

Listina základních práv Evropské unie zakotvuje právo na vzdělání v čl. 14, přičemž uvádí, že: „*Každý má právo na vzdělání a přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání. Toto právo zahrnuje možnost bezplatné povinné školní docházky. Svoboda zakládat vzdělávací zařízení při náležitém respektování demokratických zásad a právo rodičů zajišťovat vzdělání a výchovu svých dětí ve shodě s jejich náboženským, filozofickým a pedagogickým přesvědčením musí být respektovány v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují jejich výkon.*“

Co se týče osob se zdravotním postižením, potom za nejvýznamnější lidskoprávní dokument chránící právo na vzdělání těchto osob považujeme Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením.

Úmluva
o právech osob
se zdravotním
postižením

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením a její Opční protokol byla přijata Valným shromážděním OSN 13. prosince 2006. K podpisu byla otevřena 30. března 2007 a vstoupila v platnost 3. května 2008, tj. 30 dnů poté, co byla uložena její dvacátá ratifikační listina. Ke dni 1. října 2010 podepsalo Úmluvu celkem 147 států (94 Opční protokol) a ratifikovalo jí 90 států (58 Opční protokol). Česká republika Úmluvu podepsala mezi prvními signatáři dne 30. března 2007.

Po skončení její ratifikace se Úmluva podle čl. 10 Ústavy České republiky stala nedílnou součástí našeho právního řádu a má aplikační přednost před zákony. To v praxi znamená, že příslušné státní orgány České republiky, zejména Parlament, nesmí přijmout takovou právní úpravu, která by byla v rozporu s Úmluvou. Poměrně zajímavou

je skutečnost, že tato Úmluva nezavádí žádná nová specifická práva, **je založena na principu rovnoprávnosti, zaručuje osobám se zdravotním postižením plné uplatnění všech lidských práv a podporuje jejich aktivní zapojení do života společnosti.** Až do přijetí Úmluvy byla ochrana lidských práv osob se zdravotním postižením zajištěna prostřednictvím Všeobecné deklarace lidských práv, Mezinárodním paktem o občanských a politických právech a Mezinárodním paktem o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Úmluva zakládá členským státům povinnost zajistit osobám se zdravotním postižením výkon jejich občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv. Členské státy musejí osobám se zdravotním postižením zajistit právo na rovnost před zákonem, právo na život, přístupnost prostředí, informací apod., svobodu a osobní bezpečnost, vzdělávání, svobodu pohybu, respektování soukromí, zdraví, zaměstnávání atd. Úmluva se ve vztahu k osobám se zdravotním postižením řídí následujícími základními principy a to:

- respektováním lidské důstojnosti a nezávislosti,
- nediskriminací,
- plným zapojení do společnosti,
- respektováním odlišnosti,
- rovnosti příležitostí,
- přístupnosti,
- rovnoprávnosti mužů a žen.

*Principy
Úmluvy
o právech osob
se ZP*

Úmluva však ponechává na právních rádech členských zemí, jakým způsobem určí skupinu osob se zdravotním postižením, sama přesnou definici neuvádí. Z textu čl. 1 nicméně vyplývá, že se Úmluva vztahuje na osoby, které v souvislosti se svým postižením čelí nejrůznějším překážkám ve všech oblastech života, a které nemohou plně užívat svá základní lidská práva. Podle čl. 1 Úmluvy však musejí být do množiny osob se zdravotním postižením minimálně zahrnuty: „*osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatním...*“ Ani v českém právním řádu není pojem osoba se zdravotním postižením definován. Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, platný pro období 2010 – 2014, definuje zdravotní postižení jako „*dlouhodobý nebo trvalý nepříznivý zdravotní stav, který již nelze léčbou výrazně zlepšit či zcela odstranit. Na rozdíl od řady dalších skutečností, které může jejich nositel ovlivnit, se přitom jedná o situaci, která je většinou nezávislá na vůli jedince.*“

Práva na vzdělávání osob se zdravotním postižením se týkají zejména čl. 12, 19 a 24 Úmluvy. V čl. 12 je uvedeno, že členské státy musí uznat způsobilost osob se zdravotním postižením mít práva a povinnosti a dále jejich právní způsobilost ve všech oblastech života. V případech, kdy osoby se zdravotním postižením potřebují podporu, aby mohly svoji právní způsobilost uplatnit, mají smluvní strany povinnost tuto podporu zajistit a vytvořit i vhodné a účinné mechanismy bránící jejímu případnému zneužití.

V čl. 19 je uvedeno, že osoby se zdravotním postižením mají právo žít v rámci společenství a začlenit se do společnosti a dále právo zvolit si na rovnoprávném základě s ostatními místo pobytu, tedy kde a s kým budou žít.

*Právo
na vzdělání
v Úmluvě*

V klíčovém čl. 24 je konečně uvedeno, že **členské státy musí uznat právo osob se zdravotním postižením na vzdělání**. S cílem realizovat toto právo **bez diskriminace** a na základě rovných příležitostí, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí začleňující vzdělávací systém na všech úrovních a celoživotní vzdělávání zaměřené na:

- a) plný rozvoj lidského potenciálu a smyslu pro vlastní důstojnost a uvědomění si vlastní hodnoty, stejně jako na posilování úcty k lidským právům, základním svobodám a lidské různorodosti;
- b) rozvoj osobnosti, nadání a kreativity osob se zdravotním postižením, jakož i jejich duševních a tělesných schopností, v co největší možné míře;
- c) účinné zapojení osob se zdravotním postižením do života ve svobodné společnosti.

*Právo
na vzdělání
v Úmluvě*

Při uskutečňování tohoto práva na vzdělání státy zajistí aby:

- a) osoby se zdravotním postižením nebyly z důvodu svého postižení vyloučeny ze všeobecné vzdělávací soustavy a děti se zdravotním postižením nebyly z důvodu svého postižení vyloučeny z bezplatného a povinného základního vzdělávání nebo středního vzdělávání;
- b) osoby se zdravotním postižením měly na rovnoprávném základě s ostatními přístup k inkluzivnímu, kvalitnímu a bezplatnému základnímu vzdělávání a střednímu vzdělávání v místě, kde žijí;
- c) byla jim poskytována přiměřená úprava podle individuálních potřeb;
- d) osobám se zdravotním postižením byla v rámci všeobecné vzdělávací soustavy poskytována nezbytná podpora umožňující jejich účinné vzdělávání;
- e) účinná opatření individualizované podpory byla realizována v prostředí, které v souladu s cílem plného začlenění maximalizuje vzdělávací pokroky a sociální rozvoj.

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, umožní osobám se zdravotním postižením získat praktické a sociální dovednosti, které by usnadnily jejich plné a rovné zapojení do systému vzdělávání a do života společnosti. Za tímto účelem přijmou státy příslušná opatření a zejména:

- a) umožní studium Braillova písma, alternativního písma a augmentativních a alternativních způsobů, prostředků a formátů komunikace, rozvoj orientačních schopností a mobility, jakož i vzájemnou podporu a poradenství ze strany osob v rovnocenné situaci;
- b) umožní studium znakové řeči a podporu jazykové identity společenství neslyšících;
- c) zajistí, aby nevidomým, neslyšícím a hluchoslepým osobám, a zejména dětem, bylo poskytováno vzdělávání v jazycích a způsobech a prostředcích komunikace, které jsou pro dotyčnou osobu nejvhodnější, a v prostředích, která maximalizují vzdělávací pokroky a sociální rozvoj.

Pro zajištění uvedených práv jsou státy povinny přijmout příslušná opatření pro zaměstnávání učitelů, včetně učitelů se zdravotním postižením, kteří ovládají znakový jazyk a/nebo Braillovo písmo, a pro přípravu odborníků a pracovníků, kteří působí na všech úrovních vzdělávání. Tato příprava bude zahrnovat informace o problematice zdravotního postižení a využívání vhodných augmentativních a alternativních způsobů, prostředků a formátů komunikace, vzdělávacích technik a materiálů přizpůsobených potřebám osob se zdravotním postižením.

Základní povinnost pak státy mají při zajištění možnosti přístupu k obecnému terciálnímu vzdělávání, odborné přípravě na výkon povolání, vzdělávání dospělých a celoživotnímu vzdělávání bez diskriminace a na rovnoprávném základě s ostatními

pro občany se zdravotním postižením. Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby **osobám se zdravotním postižením byla poskytována přiměřená úprava.**

K Úmluvě byl poté přijat „Opční protokol“, kterým se jeho smluvní strany (tzn. nemusí se jednat o všechny signatáře Úmluvy) dohodly, že uznávají příslušnost Výboru „posuzovat oznámení předložená osobami nebo skupinami osob nebo v zastoupení osob či skupin osob podléhajících jeho jurisdikci, které si stěžují, že se staly oběťmi porušení ustanovení úmluvy ze strany státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu.“

Výbor se zabývá „přípustnými“ stížnostmi, které nejsou anonymní, týkají se předmětu Úmluvy a v předmětu stížnosti byly vyčerpány všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky. Tato zásada neplatí v případech, kdy se opravné řízení neodůvodněně protahuje nebo kdy je málo pravděpodobné, že povede ke zjednání účinné nápravy.

Po přijetí stížnosti Výbor zpravidla interně informuje příslušný stát. Ten pak do šesti měsíců předloží Výboru písemné vysvětlení nebo prohlášení objasňující danou věc a informující o případných opravných prostředcích, které stát použil.

Obdrží-li Výbor hodnověrné informace nasvědčující tomu, že stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, závažným nebo systematickým způsobem porušuje práva stanovená úmluvou, vyzve Výbor tento stát, aby spolupracoval při prověřování uvedených informací a zaslal k nim své vyjádření.

Dále může Výbor pověřit své členy provedením šetření (zpravidla na místě se souhlasem daného státu) a vypracováním zprávy pro Výbor.

Po projednání závěrů uvedeného šetření postoupí Výbor tyto závěry, spolu se všemi komentáři a doporučeními, příslušnému státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu. Tento stát opět do šesti měsíců předloží své vyjádření. Celé šetření je vedeno jako interní a „důvěrné“. Teprve nedojde-li k vyřešení dané stížnosti, může Výbor vyzvat příslušný stát, aby do své pravidelné zprávy (viz výše) zahrnul údaje o opatřeních přijatých v reakci na šetření vedené podle tohoto protokolu. Celá procedura nemá charakter „mezinárodního soudu“. Všechny závěry jsou však posléze zveřejněny a počítá se s reakcí příslušného státu ve věci odstranění porušení Úmluvy.

*Kontrola práv
podle Úmluvy*

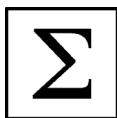
2.2 Právo na vzdělání a právní řád České republiky

V České republice je právo na vzdělání, nejen osob se zdravotním postižením chráněno zejména čl. 33 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listinou základních práv a svobod, kde je uvedeno, že: „Každý má právo na vzdělání...“ Neurčitý pojem „každý“ potom Listina vysvětluje v čl. 3, kde je uvedeno, že: „Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení...“ Čl. 3 Listiny sice ve výčtu neuvádí osoby se zdravotním postižením, ale musíme si uvědomit, že čl. 3 Listiny uvádí neuzavřený výčet osob a také mezinárodní závazky České republiky, které pro ni plynou i z podpisu Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Je tedy jasné, že práva na vzdělání požívají i osoby se zdravotním postižením.

Co se týče závěrečné poznámky k výše uvedenému, je nutné si uvědomit, že veškerý obsah Listiny základních práv a svobod je podrobně rozpracován a vymezen navazujícími zákony. Co se týče práva na vzdělání osob se zdravotním postižením, v našem případě na vysokých školách, vše důležité lze najít v zákoně č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, zákoně č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před

*Právo
na vzdělání
a Listina práv
a svobod*

diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) a v jiných zákonech, které budou zmiňovány v dalších částech textu.

Shrnutí

Z výčtu mezinárodně právních závazků, kterými je Česká republika vázána vystupuje do popředí Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. Ve smyslu příslušného ustanovení Ústavy ČR je tato Úmluva u nás obecně platná a její ustanovení mají přednost před zákonem. Z pohledu obecného vzdělávání osob se zdravotním postižením je důležité ustanovení, které garantuje právo na rovnoprávný a nediskriminační přístup osob se zdravotním postižením k „*inkluzivnímu vzdělávání*“ v místě, kde žijí – a následně i na vytvoření „*přiměřených úprav dle jejich potřeb*“. Ve vztahu k terciálnímu (vysokoškolskému) vzdělávání Úmluva stanoví obdobné pravidlo – nediskriminační přístup a právo na přiměřené úpravy.

3 Zákaz diskriminace

Obecný zákaz diskriminace stanoví usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „Listina“), v čl. 3, který zaručuje „základní práva a svobody všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“

Listina a zákaz diskriminace

Jak je z textu patrné, chybí u nás výslovné **zakotvení zákazu diskriminace (uznání práv) občanů se zdravotním postižením v ústavním katalogu lidských práv, kterým je u nás Listina základních práv a svobod**. Při úvahách o potřebě zakotvení zákazu diskriminace můžeme využít pojem moderní teorie lidských práv – rovnoprávnost. Tento termín nelze zaměňovat s pojmem „rovnost“.

Lidé se liší původem, vzděláním, majetkem, ale i temperamentem nebo barvou vlasů... U zdravotního postižení, resp. později handicapu samozřejmě nedostatek rovnosti vystupuje zcela zřejmě. Ať jím rozumíme nerovnost šancí, možností, či obyčejné lidské spravedlnosti. Přestože si **lidé nejsou a nemohou být rovni** (vyjma utopických či vypjaté ideologických teorií), mohou být sobě navzájem i vůči orgánům veřejné moci „**rovnoprávní**“.

Uvedená „antidiskriminační klauzule“ čl. 3 Listiny neobsahuje explicitně ustanovení o zákazu diskriminace z důvodu existence zdravotního postižení (zdravotního stavu). Tato skutečnost je přijímána odborníky se značnými rozpaky. Vystává otázka po skutečném důvodu neuvedení zdravotního postižení (alter. zdravotního stavu) v uvedeném článku Listiny. Odpovědi odpůrců tohoto požadavku hovoří o jiném postavení, v kterémžto znění jsou bezpochyby zahrnuti i občané se zdravotním postižením.

Je proto nutno uvést důvod, proč jsou v uvedených katalozích (viz dále i příklady ze zahraničí) uvedeny jednotlivé skupiny osob – občanů. Důvodem je poznání (uznání) skutečnosti dřívější diskriminace dané skupiny ze strany majoritní společnosti. Společnost (ústavodárce) tímto způsobem deklaruje „vědomí odpovědnosti a uznání křivd“, k nimž v minulosti vůči dané skupině osob docházelo. Uznání odpovědnosti a pojmenování příčin je samozřejmě základním předpokladem pro přijetí takové právní úpravy, která umožní diskriminačním situacím předcházet.

Z čistě legislativního hlediska nemá přímé neuvedení zdravotního postižení mezi tituly vylučujícími diskriminaci žádný bezprostřední záporný vliv. Osoby se zdravotním postižením jsou totiž stejně jako všichni ostatní občané zahrnuti pod označení „ani z jiného důvodu“. Případné začlenění skupiny zdravotně postižených do znění čl. 3 Listiny základních práv a svobod se tak stává spíše otázkou boje za společenské uznání této skupiny občanů. Výslovné uvedení zdravotně postižených v daném ustanovení by rovněž znamenalo **uznání reálných diskriminačních tendencí, jimž byla a je tato minorita vystavena, jakož i explicitní vyjádření vůle majoritní společnosti o nápravu stavu**.

Zákaz diskriminace ve vybraných ústavách zemí EU

Uvádíme příklady **znění antidiskriminační klauzule ve třech ústavách zemí Evropské Unie**:

- **Základní zákon Spolkové republiky Německo**

Nikdo nesmí být pro své pohlaví, svůj původ, svou rasu, svůj jazyk, svou vlast nebo zemi, z níž pochází, svou víru, své náboženské nebo politické názory poškozován

nebo zvýhodňován. Nikdo nesmí být znevýhodněn pro svou tělesnou vadu. (Základní práva, čl. 3. odst. 3)

- **Spolkový ústavní zákon Rakouska**

Všichni občané Spolku jsou si před zákonem rovni. Výsady rodu, pohlaví, stavu, třídy a náboženského vyznání jsou vyloučeny. Nikdo nesmí trpět újmu proto, že je postižen. Republika (Spolek, země a obce) prohlašují, že zajistí ve všech oblastech každodenního života rovnost postižených lidí s nepostiženými. (čl. 7. odst. 1)

- **Ústava Republiky Finsko**

Lidé jsou si před zákonem rovni. Nikdo nesmí být neoprávněně znevýhodněn z důvodu svého pohlaví, svého věku, svého původu, své řeči, své víry, svého přesvědčení, svého názoru, svého zdravotního stavu, svého postižení anebo z jiného důvodu, který se váže k jeho osobě. (§ 6 – Rovnost)

Pozitivní
diskriminace

V zákonné rovině je ochrana před diskriminací v České republice nejvíce upravena v oblasti pracovněprávní.⁵ V právních normách České republiky se setkáme i s úpravou jednání, které bývá obvykle označováno za „**pozitivní diskriminaci**“. Toto sousloví bývá vnímáno veřejností jako nepřilíš šťastné vyjádření snah o zajištění formální i skutečné rovnosti (spíše rovnoprávnosti) vybraných skupin obyvatelstva. Z právního hlediska znamená pozitivní diskriminace např. situace, kdy přímo právní úpravou je stanoveno, kdy není rozdílné zacházení považováno za diskriminaci. Tak podle pracovně právních norem⁶ se za diskriminaci nepovažují případy, kdy je pro to věcný důvod spočívající v povaze zaměstnání, které by měla osoba vykonávat, a který představuje pro výkon tohoto zaměstnání podstatný a rozhodující požadavek. Podle téhož ustanovení se za diskriminaci nepovažují také opatření na podporu a dosažení rovnoměrného zastoupení mužů a žen.

Dále např. **podle zákona o zaměstnanosti** (§ 4 odst. 4) **se za diskriminaci nepovažují** opatření, jejichž cílem je předcházet nevýhod, které vyplývají z příslušnosti osoby ke skupině vymezené některým z diskriminačních důvodů, jakož i opatření přijímaná na podporu a dosažení rovného zacházení s muži i ženami, s osobami bez ohledu na jejich rasový nebo etnický původ, s osobami se zdravotním postižením a s dalšími skupinami osob, které mají ztížené postavení na trhu práce. Smyslem uvedených ustanovení je zajistit právní ochranu faktickým krokům činěným na podporu uvedených skupin – zde na trhu práce. V praxi tato úprava znamená, že občan, který nepatří k některé z uvedených skupin – se ztíženým postavením na trhu práce (např. zdravotně postižení) – nemůže považovat za diskriminační vůči své osobě fakt, že na podporu jeho zaměstnání u potenciálního zaměstnavatele neposkytne stát takovou míru podpory, jakou poskytl uchazeči z dané skupiny. (Např. na podporu zaměstnávání občanů se zdravotním postižením je možno poskytnout dotaci na zřízení tzv. chráněného pracovního místa až do výše 10násobku průměrné mzdy).

Uvedené ustanovení je nesmírně významné nejen pro oblast pracovně právních vztahů, smyslu *analogia legis* šanci i na obdobné posuzování podpůrných prostředků poskytovaných např. žákům se zdravotním postižením v systému vzdělávání.

V této oblasti je stanovena povinnost rovného zacházení v § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Podle tohoto ustanovení: „*Vzdělávání je založeno na zásadách rovného přístupu každého státního občana České republiky nebo jiného členského státu*“

⁵ Povinnost zajišťovat rovné zacházení je stanovena v § 1 odst. 3 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a nově i v § 4 odst. 1 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

⁶ § 1 odst. 5 zákoníku práce a § 4 odst. 3 zákona 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Evropské unie ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana.“

Podstatným pro případné spory vyplývající z faktoru diskriminačního jednání je **nová právní úprava procesního řízení ve věcech „diskriminačních“** upravená v novelizovaném znění § 133a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, které nově upravuje tzv. obrácené důkazní břemeno. Jestliže obecně v právních sporech nutnost důkazního břemene tíží stranu domáhající se práva (žalující), potom ve vybraném okruhu sporů občanský soudní řád stanoví přechod důkazního břemene na stranu žalovanou a to následovně:

*Procesní řízení
ve věcech
diskriminace*

Pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že ze strany žalovaného došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci:

- a) **na základě** pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství, víry, světového názoru, **zdravotního postižení**, věku anebo sexuální orientace **v oblasti pracovní nebo jiné závislé činnosti** včetně přístupu k nim, povolání, podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti včetně přístupu k nim, členství v organizacích zaměstnanců nebo zaměstnavatelů a členství a činnosti v profesních komorách,
- b) na základě rasového nebo etnického původu při poskytování zdravotní a sociální péče, v přístupu ke vzdělání a odborné přípravě, přístupu k veřejným zakázkám, přístupu k bydlení, členství v zájmových sdruženích a při prodeji zboží v obchodě nebo poskytování služeb, nebo
- c) na základě pohlaví při přístupu ke zboží a službám, je žalovaný povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení. V praxi to znamená, že samotný žalovaný je povinen poskytnout důkazy, že se z jeho strany o přímou či nepřímou diskriminaci nejednalo. (Typicky je zatím toto ustanovení využíváno ve věci diskriminace podle pohlaví v pracovní oblasti).

3.1 Antidiskriminační zákon

Význam zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (dále jen antidiskriminační zákon) v souvislosti s právem na vzdělávání na vysokých školách je zásadní. S použitím ustanovení tohoto zákona (ve vztahu k zákonu o vysokých školách) je nutné všem uchazečům o studium na vysoké škole a také studentům bez ohledu na jejich zdravotní stav zajistit rovné zacházení a naopak potlačit možnost diskriminace studentů se zdravotním postižením.

*Antidiskriminační
zákon*

Antidiskriminační zákon je výsledkem procesu transformace jedné ze směrnic Evropské unie do českého právního řádu. Smyslem tohoto zákona je podle ustanovení § 1 vymezit „*právo na rovné zacházení*“ mimo jiné i v přístupu ke vzdělávání. Rovností zacházení rozumíme právo člověka na to, aby s ním bylo zacházeno jako s rovným, čímž rozumíme právo na stejnou pozornost a stejné ohledy, jako se dostává nebo by se dostávalo ostatním, kdyby zasluhovali takové pozornosti a takových ohledů jako on. Právo na rovné zacházení bere v potaz jedinečnost člověka a jeho existující odlišnosti. Právu člověka na rovné zacházení, tedy aby s ním bylo jednáno rovně ve srovnání s ostatními jedinci, potom odpovídá povinnost druhé osoby takové rovné zacházení zajistit. Antidiskriminační zákon také pracuje s pojmem diskriminace, která spočívá v rozlišování, omezení, vyloučení či zvýhodnění na základě tzv. diskriminačního důvodu. Jedná se

tedy o irelevantní a nespravedlivé rozlišování lidí založené v dané věci na nepodstatných kritériích. Antidiskriminační zákon do této kategorie zařazuje mimo jiných i zdravotní postižení. Za diskriminaci však považujeme jen takové nerovné zacházení, které je založeno na některém z výše uvedených diskriminačních důvodů a které nelze ospravedlnit sledováním určitého legitimního cíle.

*Přijetí návrhu zákona bylo velmi složité. Návrh zákona prošel v roce 2005 obvyklými procedurami a byl v závěru roku 2005 schválen a postoupen (2. 1. 2006) Senátu. Ten jej 31. 1. 2006 zamítl a vrátil Poslanecké sněmovně. Sněmovna poté projednávání návrhu zákona přerušila. Celé období bylo završeno až 23. dubna 2008, kdy byl schválen zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Z rozporu mezi datem schválení a datem publikace ve Sbírce zákonů vidíme, že proces jeho přijetí byl opravdu velmi složitý. Uplatnilo se v něm i velmi zajímavě odůvodněné **veto prezidenta republiky** Václava Klause:*

*Svým dopisem předsedovi Poslanecké sněmovny **zákon vrátil k dalšímu projednávání (vetoval)** a uvedl mj. tyto argumenty:*

- *Zákon považuji za zbytečný, kontraproduktivní a nekvalitní a jeho dopady za velmi problematické.*
- *Zákon neobsahuje nic, co by bylo pro české právo zásadně nové. Česká republika nikoho nediskriminuje, a proto není nijak překvapující, že o tom tento zákon není.*
- *Zákon nicméně dává občanům nárok na rovné zacházení v soukromoprávních vztazích, což je z definice nemožné.*
- *Zcela nový a naší právní tradici dosud neznámý je princip přenesení důkazního břemene ze strany žalující na stranu žalovaného... Je v rozporu s našimi, ale i evropskými právními principy a tradicemi a může přinášet nové křivdy a nespravedlnosti (znění dopisu V. Klause viz archiv autora).*

Text návrhu zákona přináší natolik zásadní a novou úpravu pojmu diskriminace a diskriminačního jednání, které může mít závažné dopady i do jednotlivých oblastí života osob se zdravotním postižením, včetně oblasti vzdělávání.

Zákon blíže **vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace ve věcech:** (§1)

- a) práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání,
- b) přístupu k povolání, podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
- c) pracovních, služebních poměrů a jiné závislé činnosti, včetně odměňování,
- d) členství a činnosti v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, včetně výhod, které tyto organizace svým členům poskytují,
- e) členství a činnosti v profesních komorách, včetně výhod, které tyto veřejnoprávní korporace svým členům poskytují,
- f) sociálního zabezpečení,
- g) přiznání a poskytování sociálních výhod,
- h) přístupu ke zdravotní péči a jejího poskytování,
- i) **přístupu ke vzdělání a jeho poskytování,**
- j) přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování.

Zákon konstatuje, že „fyzická osoba má právo v právních vztazích, na které se vztahuje tento zákon, na rovné zacházení a na to, aby nebyla diskriminována.“ Dále zákon v souladu s Evropským právem a požadavky Směrnice EU definuje pojem diskriminace a specifikuje přímou a nepřímou diskriminaci.

3.1.1 Diskriminace

Diskriminace je podle zákona přímá a nepřímá. Za diskriminaci se považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci.

Přímou diskriminací se rozumí takové jednání včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází, zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu:

*Diskriminace
přímá*

- a) rasy,
- b) etnického původu,
- c) národnosti,
- d) pohlaví,
- e) sexuální orientace,
- f) věku,
- g) zdravotního postižení,
- h) náboženského vyznání,
- i) víry či světového názoru.

Za diskriminaci z důvodu pohlaví se považuje i diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství nebo otcovství a z důvodu pohlavní identifikace. A konečně platí, že diskriminací je také jednání, kdy je s osobou zacházeno méně příznivě na základě domnělého důvodu podle uvedených situací.

Nepřímou diskriminací se rozumí (§ 3) takové jednání nebo opomenutí, kdy je na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe z některého z důvodů uvedených v předchozím výčtu osoba znevýhodněna oproti ostatním.

*Diskriminace
nepřímá*

Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

*nepřímá
diskriminace
a zdravotní
postižení*

Nepřímou diskriminací z důvodu zdravotního postižení se rozumí také odmítnutí nebo opomenutí přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup

- a) k určitému zaměstnání,
- b) k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání a
- c) k využití pracovního poradenství,
- d) účasti na jiném odborném vzdělávání, nebo
- e) využití služeb určených veřejnosti.

Zákon však dále hovoří, že o nepřímou diskriminaci se nejedná, pokud by „*takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení.*“ Při rozhodování o tom, zda konkrétní opatření představuje **nepřiměřené zatížení**, je třeba vzít v úvahu:

- a) míru užítku, kterou má osoba se zdravotním postižením z realizace opatření,
- b) finanční únosnost opatření pro fyzickou nebo právnickou osobu, která je má realizovat,
- c) dostupnost finanční a jiné pomoci k realizaci opatření a
- d) způsobilost náhradních opatření uspokojit potřeby osoby se zdravotním postižením.

Jde o uložení pozitivní povinnosti **přijmout za daných podmínek opatření k vyrovnání znevýhodnění**. Ten, kdo by bez prokázání „nepřiměřeného zatížení“ příslušná opatření pro zajištění rovných příležitostí nesplnil, dopustil by se nepřímé diskriminace. Na rozdíl od pozitivních opatření jde v tomto případě o znevýhodnění takové intenzity, které by jinak osobu s nepříznivým zdravotním stavem vyloučilo z možnosti podílet se na vyčtených aktivitách. Opatření, která lze od pasivně legitimovaných subjektů vyžadovat, jsou omezena jednak únosností finančních nákladů pro povinného, úměrností finančních nákladů k užítku, který z opatření má osoba s nepříznivým zdravotním stavem, a existencí alternativních možností řešení, které jsou v daném případě k dispozici. Řešení vychází ze skutečnosti, že test přiměřenosti či nepřiměřenosti břemene bude nutno aplikovat na subjekty různého charakteru. Jiné povinnosti bude zřejmě třeba vyžadovat od zaměstnavatelů, jiné od školy. A ještě jiné od školy, která je v dané obci jediná, a jiné od školy, kde se v relativně dostupném okolí nacházejí školy další. Řešení tedy nepředpokládá mimořádně náročné projekty uzpůsobení např. pracovního prostředí, které by byly pro povinné osoby neúměrně finančně náročné.

Za nepřiměřené zatížení se nepovažuje opatření, které je fyzická nebo právnická osoba povinna uskutečnit podle zvláštního právního předpisu.

Znaky nepřímé diskriminace

Nepřímá diskriminace se tak vyznačuje těmito znaky:

- uplatnění pravidla, které se vztahuje na všechny bez rozdílu;
- výsledkem uplatnění pravidla je rozdílné zacházení;
- toto rozdílné zacházení znevýhodňuje určitou skupinu, přímo vymezenou diskriminačním důvodem;
- toto rozdílné zacházení není odůvodněno oprávněným účelem ani přiměřenými a nezbytnými prostředky.

3.1.2 Definice dalších diskriminačních titulů

Další diskriminační tituly

Obtěžování – nežádoucí chování související s důvody uvedenými v § 2 odst. 3 (zde níže u přímé diskriminace),

- a) jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí, nebo
- b) které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů.

Sexuální obtěžování – chování podle předchozího odstavce, které má sexuální povahu.

Pronásledování – nepříznivé zacházení, postih nebo znevýhodnění, k němuž došlo v důsledku uplatnění práv podle tohoto zákona.

Pokyn k diskriminaci – chování osoby, která zneužije podřízeného postavení druhého k diskriminaci třetí osoby.

Navádění k diskriminaci – chování osoby, která druhého přesvědčuje, utvrzuje nebo podněcuje, aby diskriminoval třetí osobu.

Rovné příležitosti

Ve vztahu k nepřímé diskriminaci (a zde zejména občanům se zdravotním postižením) je důležité ust. § 5 odst. 2), které **definuje „zásadu rovného zacházení“** jako povinnost „zajistit rovné příležitosti“.

Zákon stanoví:

Zajišťováním rovného zacházení se rozumí přijetí opatření, která jsou podmínkou účinné ochrany před diskriminací a která je možno s ohledem na dobré mravy požadovat vzhledem k okolnostem a osobním poměrům toho, kdo má povinnost rovné zacházení zajišťovat; za zajišťování rovného zacházení se považuje také zajišťování rovných příležitostí.

3.1.3 Případ možné „pozitivní diskriminace“

K tomu ještě existuje i zvláštní případ výslovného uvedení, kdy se nejedná o diskriminaci, byť by byla přijímána opatření, která určitou skupinu naopak zvýhodňují.

*Opatření
pozitivní
diskriminace*

Podle § 7 odst. 2 zákona „*Za diskriminaci se nepovažují opatření, jejichž cílem je předejít nebo vyrovnat nevýhody vyplývající z příslušnosti osoby ke skupině osob vymezené některým z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 a zajistit jí rovné zacházení a rovné příležitosti.*“⁷

Toto ustanovení je výslovně zaměřeno na zohlednění specifických potřeb osob se zdravotním postižením, kdy na rozdíl od ostatních důvodů je naplňování jejich práv mnohdy spojeno s aktivně uplatňovanými opatřeními (podporou – např. v oblasti podpory zaměstnanosti), bez jejichž realizace by osoby s nepříznivým zdravotním stavem neměly k právu na rovné zacházení vůbec přístup.

Ustanovení zákona o nepřímé diskriminaci může mít dalekosáhlé dopady na život osob se zdravotním postižením. Např. při řešení individuálních případů školské integrace žáků se zdravotním postižením, neboť ty nepochybně svou povahou mohou naplňovat antidiskriminační důvod „zdravotního postižení“, jak jej přináší odst. 6 § 5 zákona.

⁷ Tzv. pozitivní diskriminace, či diskriminace naruby či afirmativní akce...

3.1.3.1 Další přípustné formy rozdílného jednání

*Přípustné
formy
rozdílného
zacházení*

Zákon dále stanoví další **přípustné formy rozdílného jednání, kdy se o diskriminaci nejedná** (§ 6), takto:

Diskriminací není **rozdílné zacházení z důvodu věku v přístupu k zaměstnání nebo povolání, pokud je**

- a) vyžadována podmínka minimálního věku, odborné praxe nebo doby zaměstnání, která je pro řádný výkon zaměstnání nebo povolání nebo pro přístup k určitým právům a povinnostem spojeným se zaměstnáním nebo povoláním nezbytná, nebo
- b) pro řádný výkon zaměstnání nebo povolání potřebné odborné vzdělávání, které je nepřiměřeně dlouhé vzhledem k datu, ke kterému osoba ucházející se o zaměstnání nebo povolání dosáhne důchodového věku podle zvláštního zákona.
  - Za diskriminaci se nepovažuje **rozdílné zacházení, které souvisí se stanovením rozdílného důchodového věku pro muže a ženy**; to neplatí v systémech sociálního zabezpečení pracovníků, jež podle § 8 a 9 organizují zaměstnavatelé.
  - Diskriminací není **rozdílné zacházení ve věcech práva na zaměstnání, přístupu k zaměstnání nebo povolání, ve věcech pracovních, služebních poměrů nebo jiné závislé činnosti, pokud je k tomu věcný důvod spočívající v povaze vykonávané práce nebo činnosti a uplatněné požadavky jsou této povaze přiměřené.**
  - Diskriminací z důvodu pohlaví není rozdílné zacházení ve věcech přístupu nebo odborné přípravy k zaměstnání nebo povolání, pokud je k tomu věcný důvod spočívající v povaze vykonávané práce nebo činnosti a uplatněné požadavky jsou této povaze přiměřené.
  - Diskriminací není **rozdílné zacházení** uplatňované ve věcech práva na zaměstnání, přístupu k zaměstnání nebo povolání, **v případě závislé práce vykonávané v církvích** nebo náboženských společnostech, **jestliže z důvodu povahy těchto činností** nebo souvislosti, v níž jsou vykonávány, představuje **náboženské vyznání, víra** či světový názor osoby **podstatný, oprávněný a odůvodněný požadavek zaměstnání** se zřetelem k etice dané církve či náboženské společnosti.
  - Diskriminací není **rozdílné zacházení uplatňované za účelem ochrany žen** z důvodu těhotenství a mateřství, osob se zdravotním postižením a za účelem ochrany osob mladších 18 let nad rámce stanovené zvláštními právními předpisy, jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné.
  - Diskriminací z důvodu pohlaví není rozdílné zacházení při poskytování služeb, které jsou nabízeny v oblasti soukromého a rodinného života a úkonů prováděných v této souvislosti.
  - Diskriminací z důvodu pohlaví není výlučné nebo přednostní poskytování veřejně dostupných zboží a služeb, pokud je výlučné nebo přednostní poskytování zboží a služeb osobám určitého pohlaví objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

Pro účely antidiskriminačního zákona se **zdravotním postižením rozumí** tělesné, smyslové, mentální, duševní nebo jiné postižení, které brání nebo může bránit osobám v jejich právu na rovné zacházení v oblastech vymezených tímto zákonem; přitom musí jít o dlouhodobé zdravotní postižení, které trvá nebo má podle poznatků lékařské vědy trvat alespoň jeden rok.

Jedná se o velmi úplné a relativně široké ustanovení, které předpokládá **přímé důsledky v oblasti vzdělávání**. Jeho rozbořením zjistíme, že v případě přijetí zákona bude postupně docházet k řadě výkladových problémů a postupně nepochybně i k právním

sporům, jež přispějí k dalšímu výkladu a řešení otázek, které předloženy pouze v textu zákona nedávají odpovědi na všechny potenciální situace, jež (nejen) v oblasti školské integrace mohou nastat a již nastávají.⁸

3.1.4 Nepřímá diskriminace z důvodu zdravotního postižení

Nepřímou diskriminaci z důvodu zdravotního postižení tak chápeme jako neučinění určitých opatření, což znemožní osobám se zdravotním postižením dostupnost na určité místo nebo uživatelnost určitého zařízení. Pro stanovení míry, do které je např. provozovatel určitého zařízení povinen přijmout určitá opatření, je nutno vycházet z více rozhodujících skutečností, např. ze stavebně-technických předpisů, ale také z konkrétní situace na daném místě v daném čase. Tato opatření se nutně musejí lišit podle typu zdravotního postižení nebo nemoci. Pro lidi s postižením pohybovým (vozíčkáři, osoby používající berle a hole) půjde o bezbariérový přístup v univerzitních stavbách, na toaletách atd. Pro osoby se smyslovým postižením (zrakovým, sluchovým) je vhodné takové označení prostředí, aby bylo uživatelné i pro takto handicapované, označení učeben Brailovým písmem nebo dostatečně velkým písmem pro slabozraké.

Specifika nepřímé diskriminace u ZP

Modelujeme-li **dopady uvedeného zákona do procesu vzdělávání dětí se zdravotním postižením (primárně v prostředí tzv. školské integrace)**, je zřejmé, že své místo bude mít zejména tam, kde bude ať již skutečně, či domněle, namítáno některým z účastníků tohoto vztahu (a nejčastěji se bude jednat o dítě, resp. jeho zákonného zástupce), že z důvodu jeho nepříznivého stavu je nějakým způsobem omezeno v přístupu ke vzdělání a vzdělávání či k užívání některých druhů školských služeb. Jak jsme podali výše, navrhovaná právní úprava ukládá subjektu (např. základní škole, obci) povinnosti realizovat za daných podmínek opatření k vyrovnání znevýhodnění. Ta mohou být dle povahy věci stavebního charakteru, může se však jednat o personální opatření, zajištění vhodných pomůcek ad. Klíčovým bude zejména posouzení toho, zda se v případě jakéhokoliv požadavku či prohlášení újmy a žaloby na její odstranění bude jednat o opatření, která lze od legitimovaných (dotčených) subjektů vyžadovat. Neboť, jak jsme uvedli výše, požadavek na tato opatření je omezen:

- a) únosností finančních nákladů pro povinného,
- b) úměrností finančních nákladů užítku, který z opatření má osoba s nepříznivým zdravotním stavem,
- c) existencí alternativních možností řešení, které jsou v daném případě k dispozici.

⁸ Viz ust. § 16 odst. 6 školského zákona „Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Pro žáky a studenty se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování stanoví vhodné podmínky odpovídající jejich potřebám. Při hodnocení žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění...“

3.1.5 Právní prostředky ochrany před diskriminací

Právní
ochrana před
diskriminací

Zákon zakotvil (§ 11) možnost, aby právnická osoba, která:

- a) byla na ochranu práv obětí diskriminace založena, nebo
- b) je-li ochrana před diskriminací předmětem její činnosti uvedené ve stanovách nebo statutu nebo taková skutečnost vyplývá z její činnosti nebo ze zákona, poskytovala informace o možnostech právní pomoci a součinnost při sepsání nebo doplnění návrhů a podání osobám domáhajícím se ochrany před diskriminací.

De facto tak „legalizoval“ činnost vybraných neziskových organizací na tomto poli. Explicitně dále zákon stanoví, že tyto právnické osoby jsou oprávněny „podávat správním úřadům vykonávajícím kontrolu nad dodržováním právních předpisů, včetně práva na rovné zacházení, podněty k provedení kontroly, popřípadě podněty k zahájení správního řízení.“

Oběť diskriminace má několik *možností obrany*. Jednak se může obrátit na nadřízený orgán, vedoucího dané instituce nebo kontrolní orgán. Touto cestou lze dosáhnout ukončení diskriminačního jednání, ale není možné žádat přiměřené zadostiučinění (např. omluva) nebo náhradu způsobené majetkové či nemajetkové újmy.

Poškozený se může obrátit s žalobou na soud a to i proti vysoké škole, která je podle ustanovení občanského zákoníku právnickou osobou. V takovém případě se oběť diskriminace může domáhat ukončení diskriminačního jednání, odstranění jeho následků a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (např. omluva). Je možné žádat též náhradu způsobené újmy v penězích. Ve sporech o diskriminaci existuje tzv. *dělené důkazní břemeno*, kdy důkazy podávají obě strany. Žalobce (tj. tvrzená oběť diskriminace) musí tvrdit a prokázat, že byl vystaven odlišnému či méně příznivému zacházení. Pokud toto prokáže, je na žalovaném (tj. tom, kdo údajně diskriminoval), aby naopak dokázal, že k diskriminaci nedošlo. Žalovaný musí prokázat, že jeho jednání mělo legitimní cíl, který odůvodňuje nerovný přístup. Musí také prokázat, že prostředky, které k dosažení tohoto legitimního cíle použil, byly přiměřené a nezbytné. Dané spory řeší podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu v rámci civilního řízení krajské soudy.

Dojde-li k porušení práv a povinností vyplývajících z práva na rovné zacházení nebo k diskriminaci, má ten, kdo byl tímto jednáním dotčen, **právo se u soudu zejména domáhat**, aby:

- bylo upuštěno od diskriminace,
- byly odstraněny následky diskriminačního zásahu
- mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

Pokud by se nejevilo postačujícím zjednání nápravy ve smyslu těchto uvedených možností – a to zejména proto, že byla v důsledku diskriminace ve značné míře snížena dobrá pověst nebo důstojnost osoby nebo její vážnost ve společnosti, **má též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích**. Výši této náhrady určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

Třetí možností je pokus o *smírné řešení* formou tzv. mediace. S mediací musí souhlasit diskriminující i diskriminovaný. Mediátor je vyškolená osoba, která pak pomáhá oběma stranám dospět k dohodě.

Shrnutí

Pojem diskriminace přímé, nepřímé, rovného zacházení představuje nový druh právního i faktického přístupu ke složitým otázkám společenských (a nyní i právních) vztahů. Pro studenty se zdravotním postižením má zásadní význam jak samotné zavedení pojmu do právního řádu ČR, tak specifikace nepřímé diskriminace z důvodu zdravotního postižení. Právě s ní se u nás nejčastěji setkáváme.

Je třeba si uvědomit následující „shrnující“ pravidla: diskriminace nespočívá v čině- ní rozdílu, nýbrž v znevýhodňování, jehož logickým následkem je zvýhodnění druhé osoby. Diskriminací naopak není určitý stav, jako např. chudoba. Diskriminace vždy předpokládá srovnání s jednáním vůči jiné osobě. Není-li v daném případě srovnání, nemůže se jednat o diskriminaci. S obětí diskriminace tedy diskriminující osoba musela zacházet méně výhodně než s nějakou jinou osobou. Na druhou stranu nelze diskrimi- naci bezpodmínečně vylučovat, nenajde-li se v daném případě žádná konkrétní osoba, se kterou diskriminující jednal výhodněji než s diskriminovaným. Někdy stačí prokázat, že diskriminující by zacházel s touto osobou výhodněji, než jednal s diskriminovaným, což často není problémem zjistit.

4 Vysoké školy

4.1 Právo na vzdělání na vysokých školách

Ústavní soud
a vzdělání
na VŠ

Jak bylo uvedeno výše, právo na vzdělání na vysokých školách je obecně vymezeno čl. 33 Listiny a podrobně upraveno zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Samotný zákon o vysokých školách však mimo otázek práv a povinností studentů upravuje i problematiku předpokladů existence vysokých škol, jejich hlavní činnost a organizaci. V evropských státech se vyskytuje vícero modelů práva na vzdělání na vysokých školách. Jedním z nich je model absolutně volného režimu, kdy na vysoké škole má právo se zapsat každý, kdo o studium projeví zájem a splní zákonem daná kritéria. V České republice se uplatňuje model vázaný. K právu na vzdělání na vysokých školách se v jednom ze svých usnesení vyjádřil i Ústavní soud České republiky, když uvedl: „...Právo na vzdělání na vysoké škole nelze tedy, podle názoru Ústavního soudu, chápat jako základní právo v tom smyslu, že by každý byl oprávněn studovat na vysoké škole, jakou si sám zvolí, a že by stát byl povinen zaručit komukoliv takové vzdělání, jaké si přeje. Podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, má občan právo studovat na vysoké škole ve zvoleném studijním oboru, prokáže-li potřebnou způsobilost pro toto studium, hlediska pro určení potřebné způsobilosti a způsob jejího ověřování schvaluje však na návrh děkana (resp. rektora), akademický senát. Kritéria pro přijetí ke studiu na vysokou školu nejsou tedy stanovena zákonem, ale jsou věcí samosprávné působnosti vysokých škol.“⁹ Uchazeč o studium, a to i se zdravotním postižením, musí splnit zákonem daná kritéria (např. dosažení určité úrovně vzdělání) a zároveň musí splnit kritéria daná samotnou vysokou školou. Právu na vzdělání tak neodpovídá povinnost státu a konkrétní vysoké školy toto právo každému podle jeho vůle poskytnout.

4.2 Činnost vysokých škol

VŠ a studijní
programy

Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy, který realizuje tzv. terciární vzdělávání. Vysoké školy jsou centra vzdělávání, nezávislého poznávání a tvůrčí lidské činnosti, která hrají významnou roli ve vědeckém, ekonomickém, sociálním a kulturním rozvoji celé společnosti a země. Vysoké školy uchovávají a rozšiřují úroveň lidského poznání, umožňují lidem rozvoj jejich znalostí, formují myšlení, pomáhají rozvíjet lidskou společnost a spolupráci mezi státy. Vysoká škola je podle ustanovení § 18 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku právnickou osobou. Vysoké školy své úkoly plní prostřednictvím realizace akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání. Zákon o vysokých školách rozlišuje následující typy akreditovaných studijních programů, a to bakalářský, magisterský a doktorský. Dle formy se studium dělí na prezenční, distanční nebo kombinované. Jedině vysoké školy mohou přiznávat akademické tituly. Kromě toho vysoká škola může, pokud je k tomu oprávněna, provádět habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem. Akreditaci k provádění habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem uděluje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy.

⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. ledna 2011 sp. zn. II. ÚS 2446/10

Zákon o vysokých školách rozlišuje **dva typy vysokých škol**, a to univerzitní a ne-univerzitní, a **tři druhy vysokých škol**, a to veřejné, soukromé a státní. Vysoká škola univerzitního typu, která se dělí na fakulty, může vykonávat všechny typy akreditovaných studijních programů a s tím spojenou výzkumnou, vývojovou, vědeckou, uměleckou a jinou další tvůrčí činnost. Naproti tomu neuniverzitní vysoká škola, která se na fakulty nedělí, může vykonávat jen bakalářské a magisterské studijní programy a s tím spojenou výzkumnou, vědeckou, vývojovou a jinou další tvůrčí činnost. Zda se jedná o vysokou školu univerzitního nebo neuniverzitního typu, můžeme zjistit z jejího statutu. UP je vysokou školou univerzitního typu.

Typy a druhy vysokých škol

Důležitým pojmem vztahujícím se k existenci vysokých škol je **akademická obec**. Tvoří ji její **akademičtí pracovníci a studenti**. Studentem může být jen ten uchazeč, který byl do studia řádně zapsán. Akademickým pracovníkem je zaměstnanec vysoké školy, který vykonává jak pedagogickou, tak i vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou či další tvůrčí činnost, tedy profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektori a vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci. Na samotné výuce se mohou podílet také další osoby, které mají postavení externistů. Obvykle jde o odborníky z praxe, kteří se zabývají danou problematikou. Členové akademické obce mají určitá akademická práva a svobody. Mezi ty nejdůležitější patří svoboda vědy a výzkumu, svoboda výuky, právo volit zastupitelské akademické orgány atd. Akademický pracovník má dále právo na vlastní žádost na tvůrčí volno. Tvůrčí volno trvá šest měsíců, může být poskytnuto jednou za sedm let a v jeho průběhu náleží akademickému pracovníku příslušná mzda. Místa akademických pracovníků se obsazují na základě výběrového řízení, není to ale povinností. Podmínky výběrového řízení upravuje jak zákon o vysokých školách, tak také vnitřní předpisy vysoké školy. Pracovněprávní vztah akademického pracovníka a vysoké školy se řídí zákoníkem práce. Jednou ze základních povinností akademického pracovníka je dodržovat zásadu politické zdrženlivosti, proto není ze zákona dovoleno na půdě vysokých škol zakládat a organizovat činnost politických stran a politických hnutí.

Akademická obec

Pro nastavení požadavků na pedagogickou, vědeckou, uměleckou a tvůrčí práci jejich akademických a odborných pracovníků byl na Univerzitě Palackého v Olomouci vydán Etický kodex pro akademické pracovníky. Kodex je morálně zavazujícím prohlášením Vědecké rady Univerzity Palackého v Olomouci, které nemá charakter právního ani vnitřního předpisu. Jeho porušení představuje chování, které je v rozporu s morálními a společenskými principy, jejichž dodržování je pro řádný výkon profese akademického nebo odborného pracovníka univerzity nezbytné. K posouzení případů porušení ustanovení tohoto Etického kodexu jmenuje rektor Etickou komici UP, která je jeho stálým poradním orgánem. Etická komise UP se skládá z akademických pracovníků jednotlivých fakult, přičemž každá fakulta je zastoupena jedním členem. Návrh člena Etické komise UP předkládá rektorovi děkan fakulty po schválení Akademickým senátem fakulty. Předsedu Etické komise jmenuje z členů Etické komise rektor. Vyžaduje-li to povaha posuzovaného případu, může rektor k projednávání tohoto konkrétního případu na návrh předsedy Etické komise ustanovit další členy. Jednání Etické komise UP se řídí jejím jednacím řádem. Po předložení případu Etická komise UP vysloví ve lhůtě k tomu stanovené, zda došlo v konkrétním případě k porušení ustanovení Etického kodexu UP či nikoliv.

Veřejná vysoká škola může být zřízena či zrušena pouze zákonem. V průběhu své existence může splynout nebo se sloučit s jinou veřejnou vysokou školou a to na základě zákona. Dojde-li k rozdělení veřejné vysoké školy, lze tak učinit jen na základě zákona a za podmínky, že rozdělením vzniknou pouze samostatné veřejné vysoké školy. Zákon, kterým se veřejná vysoká škola sloučí s jinou nebo rozdělí, vždy upraví kromě názvu, sídla a dalších podstatných náležitostí, též na kterou právnickou osobu přejdou její závazky

a majetek. Co se týče vztahu veřejné vysoké školy a orgánů státu, např. Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, tak ten je nastaven takovým způsobem, že orgány státu mohou do činnosti veřejné vysoké školy zasahovat jen na základě zákona, v jeho mezích a způsobem v zákoně určeným. Tímto zákonem je zejména zákon o vysokých školách. Dalším důležitým pojmem je působnost vysoké školy, tzn. vymezení jejich úkolů. Zákon rozlišuje samostatnou a přenesenou působnost. V rámci samostatné působnosti vysoká škola plní úkoly svým jménem, majetkem a na svoji odpovědnost. V rámci přenesené působnosti plní úkoly jménem a namísto státu. Do samosprávné působnosti patří např. vnitřní organizace, organizace studia, stanovení výše poplatků spojených se studiem či rozhodování o právech a povinnostech studentů. Příkladem přenesené působnosti je např. sběr dat pro MŠMT.

4.3 Organizační struktura vysokých škol

Dle zákona o vysokých školách má veřejná vysoká škola akademické orgány, které se dělí na orgány samosprávné a orgány další. Mezi akademické samosprávné orgány patří akademický senát veřejné vysoké školy, rektor, vědecká rada nebo umělecká rada veřejné vysoké školy a disciplinární komise veřejné vysoké školy. Mezi další orgány patří správní rada veřejné vysoké školy a kvestor.

Akademický senát

Akademický senát veřejné vysoké školy je nejdůležitějším samosprávným akademickým orgánem. Jeho hlavní funkcí je funkce zastupitelská a jeho členy mohou být pouze členové akademické obce příslušné veřejné vysoké školy. Ze zákona má mít alespoň jedenáct členů, přičemž nejméně jednu třetinu a nejvíce jednu polovinu musí tvořit studenti. Členy akademického senátu volí v tajných volbách členové akademické obce. K platnosti voleb se vyžaduje alespoň 15% volební účast. V případě nižší volební účasti se volby musejí konat znovu. Pokud ani v těchto druhých volbách nebude volební účast alespoň 15%, musí se volby konat ještě jednou, přičemž k platnosti třetích voleb se nevyžaduje žádná určitá míra volební účasti. Funkční období členů akademického senátu, které nazýváme senátory, je maximálně tříleté. Členem akademického senátu nesmí být rektor, prorektor, děkan a proděkan, protože vůči nim akademický senát vykonává funkci kontrolní. Rektor či prorektoři mají na zasedání akademického senátu přijít, vystoupit na něm a musí jim být uděleno slovo vždy, když o to požádají. Jiné osoby mohou během zasedání vystoupit, pokud o to požádají a pokud to akademický senát schválí. Rektor může dále požádat předsedu akademického senátu, aby bez zbytečného odkladu svolal mimořádné zasedání akademického senátu. Předseda akademického senátu je povinen mu v této žádosti vyhovět. Konkrétní pravidla pro způsob volby členů, přesný počet členů, ustavování a důvodů zániku členství atd. upravuje vnitřní předpis.

Jelikož členové akademického senátu zastupují celou akademickou obec dané vysoké školy a její zájmy, musí mít členové akademické obce možnost činnost akademického senátu kontrolovat. Z toho důvodu jsou jeho zasedání veřejně přístupná. Z každého zasedání se pořizují zápisy, jež jsou veřejně přístupné. Činnost akademického senátu musí zejména směřovat k ochraně zájmů dané vysoké školy a jejímu rozvoji. K plnění svého poslání má akademický senát celou řadu pravomocí, např. rozhoduje na návrh rektora o zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení součástí veřejné vysoké školy, schvaluje vnitřní předpisy veřejné vysoké školy a jejich součástí, schvaluje její rozpočet, usnází se o návrhu na jmenování rektora, popřípadě navrhuje jeho odvolání z funkce, schvaluje dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo

další tvůrčí činnosti veřejné vysoké školy a jeho každoroční aktualizaci, zruší vnitřní předpis, rozhodnutí nebo jiný úkon součásti veřejné vysoké školy anebo pozastaví jeho účinnost, pokud je tento vnitřní předpis, rozhodnutí nebo úkon v rozporu se zvláštními předpisy nebo vnitřními předpisy veřejné vysoké školy atd. Akademický senát má rovněž právo vyjádřit se k záměru rektora jmenovat nebo odvolat prorektora.

V čele vysoké školy stojí rektor, který ji zastupuje a reprezentuje ve vztazích navenek. Rektora na návrh akademického senátu prostřednictvím ministra školství, mládeže a tělovýchovy jmenuje a odvolává prezident republiky. Jeho funkční období trvá čtyři roky. Rektor může vykonávat funkci rektora nejvýše dvě po sobě bezprostředně jdoucí funkční období. Mzdu rektora stanovuje ministr. Rektor může pro každou oblast působnosti jmenovat a odvolávat prorektory, kteří jsou oprávněni jej zastupovat v tom rozsahu, jaký jim určí. Servisním orgánem rektora pro výkon jeho činnosti a pravomocí je jeho kancelář. Ta zabezpečuje podmínky pro činnost rektora, vykonává jeho rozhodnutí, kontroluje dění na vysoké škole atd. V čele kanceláře rektora je kancléř. Poradním orgánem rektora je kolegium rektora.

Rektor VŠ

Dalším orgánem vysoké školy je **vědecká rada veřejné vysoké školy**, která se skládá z významných představitelů těch oborů, jimiž se veřejná vysoká škola zabývá. Její členy jmenuje a odvolává rektor, který je zároveň jejím předsedou. Nejméně jedna třetina členů nesmí být členem akademické obce dané veřejné vysoké školy. Mezi pravomoci vědecké rady patří projednávání dlouhodobých záměrů veřejné vysoké školy, vykonávání působnosti v řízení ke jmenování profesorem a v habilitačním řízení atd. Vědecká rada je oprávněna vyjadřovat se ke všem otázkám v oblasti vědy a výzkumu, které jí předloží rektor. Konkrétní podobu fungování vědecké rady stanovuje vnitřní předpis veřejné vysoké školy, což je i příklad UP.

Vědecká rada VŠ

Disciplinární komise veřejné vysoké školy je orgán, který se zabývá disciplinárními přestupky studentů. Disciplinární komise projednává disciplinární přestupky těch studentů, kteří nejsou zapsáni na žádné její fakultě. Pokud jsou zapsáni na kterékoli její fakultě, pak jejich disciplinární přestupky projednává disciplinární komise fakulty. Disciplinární komise řeší případy, ve kterých studenti dané vysoké školy poruší povinnosti, které jim vyplývají z právních předpisů a vnitřních předpisů vysoké školy. Členem disciplinární komise může být jen člen akademické obce. Předsedu a ostatní členy disciplinární komise jmenuje rektor, přičemž polovina musí být z řad studentů. Funkční období členů disciplinární komise je maximálně dvouleté. Hlavním úkolem disciplinární komise je řádně projednat přestupková jednání studentů a předat děkanovi nebo rektorovi návrh rozhodnutí o disciplinárním přestupku.

Disciplinární komise

Správní rada veřejné vysoké školy tvoří společně s kvestorem kategorii dalších orgánů vysoké školy. Jejím hlavním úkolem je kontrola hospodaření vysoké školy a jejího řádného fungování z hlediska plnění zákonem vymezeného účelu. Správní rada je oprávněna vydávat předchozí písemné souhlasy k právním úkonům, jimiž veřejná vysoká škola hodlá nabýt nemovitosti, zřídit věcné břemeno či předkupní právo atd., poskytuje vyjádření k rozpočtu veřejné vysoké školy, jejímu dlouhodobému záměru, k výroční zprávě o činnosti atd., dává podněty a vyjadřuje stanoviska k činnosti veřejné vysoké školy.

Správní rada VŠ

Z tohoto důvodu je nepřípustné, aby členy správní rady vysoké školy byli členové akademické obce. Je tvořena nejméně devíti členy a celkový počet členů musí být dělitelný třemi. Členy správní rady jmenuje a odvolává ministr po předchozí konzultaci

s rektorem veřejné vysoké školy. V čele správní rady stojí její předseda, který je zastoupen místopředsedy. Ve správní radě zasedají představitelé státní správy, územní samosprávy a představitelé veřejného života. Funkční období členů správní rady je šestileté. Správní rada vysoké školy zasedá nejméně dvakrát za rok a jejich zasedání mají právo se zúčastnit rektor, prorektor a kancléř. Funkční období členů správní rady je šestileté. Postavení předsedy a místopředsedy, jejich volbu a samotné jednání správní rady upravuje vnitřní předpis veřejné vysoké školy. Tím je Statut správní rady. Tento vnitřní předpis musí schválit ministr.

K efektivnějšímu výkonu svých zákonem vymezených funkcí se vysoká škola člení na menší součásti podle jednotlivých oblastí, kterými se zabývá. Mohou jimi být fakulty, vysokoškolské ústavy, jiná pracoviště pro vzdělávací a výzkumnou, informační, vývojovou a inovační nebo uměleckou a jinou tvůrčí činnost, či to mohou být účelová zařízení pro kulturní, sportovní, ubytovací a stravovací činnost.

Fakulta vysoké školy

Fakulta se zřizuje, ruší, slučuje a splyne s jinou součástí veřejné vysoké školy na základě rozhodnutí akademického senátu vysoké školy, které je přijímáno na návrh rektora. K tomu, aby fakulta mohla působit, musí realizovat alespoň jeden akreditovaný studijní program a zároveň musí vykonávat vědeckou, výzkumnou, vývojovou, inovační, uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost. I v rámci fakulty působí samosprávné a další orgány. Mezi samosprávné orgány patří akademický senát fakulty, děkan stojící v jejím čele, vědecká rada fakulty a disciplinární komise fakulty. Dalším orgánem je tajemník. Orgány fakulty mají obdobné postavení, funkce a působnost jako orgány veřejné vysoké školy, ale pouze v jejím rámci. Prostřednictvím svých orgánů plní fakulta zákonem vymezené funkce a uplatňuje zákonem přiznaná práva. V rámci fakulty působí děkanát, katedry a pracoviště, ústavy, kliniky, odborná pracoviště a další centra, fakultní účelová zařízení a další různé subjekty. Fakulta má právo konat vlastní akademické obřady a používat své akademické insignie.

Důležitou činností fakulty je tvorba vnitřních předpisů, mezi které patří statut fakulty, volební a jednací řád akademického senátu fakulty, jednací řád vědecké rady fakulty atd. Ty se týkají oblastí její samosprávné působnosti a vztahu k veřejné vysoké škole, pokud zákon tyto otázky neupraví sám. Tyto vnitřní předpisy musejí být v souladu se zákonem a s vnitřními předpisy samotné veřejné vysoké školy.

Vysokoškolský ústav je zřízen, zrušen, rozdělen či splyne s jinou součástí veřejné vysoké školy rozhodnutím akademického senátu veřejné vysoké školy a to na návrh rektora. Jeho hlavním úkolem je vykonávat vědeckou, výzkumnou, vývojovou, inovační, uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost a také se musí podílet na uskutečňování akreditovaných studijních programů nebo alespoň jejich částí. V jeho čele je ředitel. Ředitele ústavu jmenuje a odvolává rektor. Rektor dále může, se souhlasem akademického senátu veřejné vysoké školy, jmenovat vědeckou radu ústavu.

Co se týče situace na UP, její organizační struktura v základních rysech zcela odpovídá zákonu o vysokých školách. I na UP působí rektor coby její zástupce navenek, prorektor, všechny zákonem vymezené orgány, fakulty, jejich orgány a vysokoškolské pracoviště, která na UP nazýváme univerzitními zařízeními a pracovišti. Jedním z nich je i Centrum podpory studentům se specifickými vzdělávacími potřebami. Podrobnější informace o organizaci UP a činnosti jejích orgánů jsou obsaženy ve Statutu UP a dalších vnitřních předpisech, které na Statut UP navazují. Jedná se zejména o Volební a jednací řád Akademického senátu UP v Olomouci, Organizační řád UP, Disciplinární řád UP, organizační řád jednotlivých zařízení a jiné vnitřní předpisy.

4.4 Postavení uchazečů o studium a studentů vysokých škol

Mimo výše uvedených otázek zákon o vysokých školách v ustanoveních § 48–§ 69 upravuje postavení uchazečů o studium a studentů vysokých škol. Konkrétně se jedná o problematiku přijímání ke studiu, jeho průběhu a ukončování. Aby se z určitého uchazeče stal student vysoké školy, musí být přijat do určitého bakalářského nebo magisterského studijního programu.

*Uchazeči
o studium*

Podmínkou přijetí ke studiu v bakalářském a magisterském studijním programu je dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání. Ke studiu v oblasti umění mohou být přijati též uchazeči s vyšším odborným vzděláním poskytovaným na konzervatořích. Podmínkou přijetí ke studiu v magisterském studijním programu, který navazuje na bakalářský studijní program, je rovněž řádné ukončení studia v bakalářském studijním programu. Vysoká škola nebo fakulta může stanovit další podmínky přijetí ke studiu týkající se určitých znalostí, schopností nebo nadání nebo prospěchu ze střední školy, popřípadě vyšší odborné školy nebo vysoké školy. V případě přijímání ke studiu v magisterském studijním programu, který navazuje na bakalářský studijní program, též podmínky týkající se příbuznosti studijních oborů nebo počtů kreditů získaných během studia ve vybraných typech předmětů.

*Přijetí
ke studiu*

Vysoká škola nebo fakulta zveřejní v dostatečném předstihu, nejméně však čtyřměsíčním, lhůtu pro podání přihlášek ke studiu a způsob jejich podávání písemnou nebo elektronickou formou, podmínky přijetí, termín a způsob ověřování jejich splnění, a pokud je součástí ověřování požadavek přijímací zkoušky, také formu a rámcový obsah zkoušky a kritéria pro její vyhodnocení. Tyto skutečnosti musí být zveřejněny na úřední desce vysoké školy nebo fakulty. Stejným způsobem musí být zveřejněn nejvyšší počet studentů přijímaných ke studiu v příslušném studijním programu.

Přijímací řízení se zahajuje doručením přihlášky ke studiu vysoké škole nebo její součástí, která uskutečňuje příslušný studijní program. V přihlášce uchazeč vždy uvede jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné číslo, bylo-li přiděleno, a adresu místa trvalého pobytu na území České republiky, popřípadě bydliště mimo území České republiky. O přijetí ke studiu ve studijním programu, který uskutečňuje fakulta, rozhoduje děkan fakulty. O přijetí ke studiu ve studijním programu, který uskutečňuje vysoká škola, rozhoduje rektor.

*Přijímací
řízení*

Rozhodnutí musí být vyhotoveno písemně do 30 dnů od ověření podmínek pro přijetí ke studiu, musí obsahovat odůvodnění a poučení o možnosti podat žádost o přezkoumání a musí být uchazeči doručeno do vlastních rukou. Uchazeč má právo nahlédnout do všech svých materiálů, které mají význam pro rozhodnutí o jeho přijetí ke studiu.

Uchazeč může požádat o přezkoumání rozhodnutí. Žádost se podává orgánu, který rozhodnutí vydal, ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho doručení. Jestliže je tímto orgánem děkan, může sám žádosti vyhovět a rozhodnutí změnit, jinak ji předá k rozhodnutí rektorovi. Rektor změní rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu se zákonem, vnitřním předpisem vysoké školy nebo její součástí. Jinak žádost zamítne a původní rozhodnutí potvrdí. Do 15 dnů po skončení přijímacího řízení zveřejní vysoká škola nebo fakulta zprávu o jeho průběhu. Pokud jsou součástí přijímacího řízení i písemné přijímací zkoušky, uvede ve zprávě základní statistické charakteristiky všech jejích částí.

Sdělením rozhodnutí o přijetí ke studiu vzniká uchazeči právo na zápis do studia. Uchazeči se zapisují ve lhůtě stanovené vysokou školou nebo její součástí. Zápis se koná na vysoké škole nebo její součástí, která uskutečňuje příslušný studijní program. Studium

je členěno zejména na semestry, ročníky nebo bloky. Každý semestr, ročník nebo blok z období výuky a zkoušek a z období prázdnin. Akademický rok trvá 12 kalendářních měsíců a jeho začátek stanoví rektor.

Ukončení studia

Studium se řádně ukončuje absolvováním studia v příslušném studijním programu. Dnem ukončení studia je den, kdy byla vykonána státní zkouška předepsaná na závěr studia nebo její poslední část. Státní zkouška se koná před zkušební komisí. Průběh státní zkoušky a vyhlášení výsledku jsou veřejné. Právo zkoušet při státní zkoušce mají pouze profesori, docenti a odborníci schválení příslušnou vědeckou radou. Ministerstvo může jmenovat další členy zkušební komise z významných odborníků v daném oboru. Dokladem o ukončení studia a o získání příslušného akademického titulu je vysokoškolský diplom a dodatek k diplomu.

Studium se dále ukončuje:

- a) zanecháním studia,
- b) nesplní-li student požadavky vyplývající ze studijního programu podle studijního a zkušebního řádu,
- c) odnětím akreditace studijního programu,
- d) zánikem akreditace studijního programu,
- e) vyloučením ze studia.

Studium ve studijním programu může být ze strany studenta za podmínek stanovených studijním a zkušebním řádem vysoké školy nebo fakulty i opakovaně přerušeno. Studijní a zkušební řád stanoví nejdelší celkovou dobu přerušení studia. Student má právo na přerušeni studia vždy v souvislosti s těhotenstvím, porodem či rodičovstvím, a to po celou uznanou dobu rodičovství. Doba přerušeni studia po uznanou dobu rodičovství se nezapočítává do celkové doby přerušeni studia ani do maximální doby studia, je-li taková doba vnitřními předpisy stanovena. V době přerušeni studia není osoba studentem. Uplynutím doby, na kterou bylo studium přerušeno, vzniká osobě právo na opětovný zápis do studia. Vysoká škola stanoví podmínky, za nichž se osoba v uznané době rodičovství může opětovně zapsat ke studiu dříve, než uplyne doba, na kterou bylo studium přerušeno.

Doklady o studiu

Zákon o vysokých školách také řeší problematiku dokladů o studiu, které jsou studentům v souvislosti se studiem vydávány. **Doklady o studiu ve studijním programu a o absolvování studia ve studijním programu jsou:**

- a) průkaz studenta,
- b) výkaz o studiu,
- c) vysokoškolský diplom,
- d) doklad o vykonaných zkouškách,
- e) doklad o studiu,
- f) dodatek k diplomu.

Průkaz studenta je doklad, který student obdrží po zápisu do matriky studentů. Výkaz o studiu je doklad, do něhož se zapisují zejména studijní předměty a výsledky kontroly studijní úspěšnosti nebo studijního výkonu. Údaje v něm uvedené lze evidovat rovněž v elektronickém informačním systému vysoké školy nebo fakulty. V takovém případě je vysoká škola nebo fakulta povinna zabezpečit údaje v elektronickém informačním systému proti zásahu neoprávněných osob. Za výkaz o studiu se pak považuje výpis těchto údajů úředně potvrzený vysokou školou nebo fakultou. Vysokoškolský diplom je dokladem o absolvování studijního programu v příslušném studijním oboru. Doklad o vykonaných zkouškách nebo doklad o studiu obdrží:

- a) osoba, která ukončila studium ve studijním programu,
- b) student na základě své žádosti,
- c) absolvent studia ve studijním programu na základě své žádosti.

Dodatek k diplomu obdrží absolvent studia ve studijním programu. Vysokoškolský diplom a dodatek k diplomu se považují za veřejné listiny a jsou opatřeny státním znakem České republiky spolu s uvedením označení příslušné vysoké školy a akademického titulu, který je udělován. Vysoká škola je vydává zpravidla při akademickém obřadu.

Zákon o vysokých školách také vysokým školám umožňuje, aby v zákonem určených případech stanovily studentům povinnost hradit určité **poplatky spojené se studiem**. Veřejná vysoká škola tak může stanovit poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením a poplatek za studium. Studuje-li student ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium. Studuje-li absolvent bakalářského nebo magisterského studijního programu v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola také poplatek za studium. To neplatí, studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu či jde-li o souběh řádných studijních programů nepřesahující standardní dobu studia programu jednoho.

*Poplatky
spojené se
studiem*

Poplatky za studium s výjimkou jsou příjmem stipendijního fondu veřejné vysoké školy. Rozhodnutí o vyměření poplatku spojeného se studiem se vydává alespoň 90 dnů před splatností poplatku. Rektor může v rámci rozhodování o žádosti o přezkoumání rozhodnutí o vyměření poplatku spojeného se studiem vyměřený poplatek snížit, promítnout nebo odložit termín jeho splatnosti s přihlédnutím zejména ke studijním výsledkům a sociální situaci studenta podle zásad uvedených ve statutu veřejné vysoké školy.

Zákon o vysokých školách také přímo stanoví **práva a povinnosti studentů**. Student má právo:

- a) studovat v rámci jednoho nebo více studijních programů,
- b) výběru studijních předmětů a vytvoření studijního plánu podle pravidel studijního programu,
- c) výběru učitele určitého studijního předmětu vyučovaného více učiteli,
- d) konat zkoušky za podmínek stanovených studijním programem nebo studijním a zkušebním řádem,
- e) zapsat se do další části studijního programu, pokud splnil povinnosti stanovené studijním programem nebo studijním a zkušebním řádem,
- f) navrhopvat téma své bakalářské, diplomové, rigorózní nebo disertační práce,
- g) používat zařízení a informační technologie potřebné pro studium ve studijním programu v souladu s pravidly určenými vysokou školou,
- h) volit a být volen do akademického senátu, pokud byl akademický senát zřízen,
- i) na stipendium z prostředků vysoké školy, splní-li podmínky pro jeho přiznání stanovené ve stipendijním řádu.

*Práva
a povinnosti
studentů*

Studijní povinnosti studenta vyplývají ze studijního programu a studijního a zkušebního řádu. Student je zejména povinen dodržovat vnitřní předpisy vysoké školy a jejich součástí. Student je dále povinen

- a) hradit poplatky spojené se studiem a uvést skutečnosti rozhodné pro jejich výši,
- b) hlásit vysoké škole nebo její součásti, na které je zapsán, adresu určenou pro doručování,
- c) dostavit se na předvolání rektora, děkana nebo jimi pověřeného zaměstnance vysoké školy k projednání otázek týkajících se průběhu studia nebo ukončení studia.

*Disciplinární
přestupek*

Zákon o vysokých školách dále řeší problematiku disciplinární odpovědnosti a disciplinárního řízení se studenty. **Disciplinární přestupek** je zákonem stanovené „porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy a jejich součástí.“ Za disciplinární přestupek lze uložit:

- a) napomenutí,
- b) podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení,
- c) vyloučení ze studia.

Od uložení sankce je možné upustit, jestliže samotné projednání disciplinárního přestupku vede k nápravě. Při ukládání sankcí se přihlíží k charakteru jednání, jímž byl disciplinární přestupek spáchán, k okolnostem, za nichž k němu došlo, ke způsobeným následkům, k míře zavinění, jakož i k dosavadnímu chování studenta, který se disciplinárního přestupku dopustil, a k projevené snaze o nápravu jeho následků. Vyloučit ze studia lze pouze v případě úmyslného spáchání disciplinárního přestupku. Ze studia je vždy vyloučen student, který byl ke studiu přijat v důsledku svého podvodného jednání. Disciplinární přestupek nelze projednat, jestliže uplynula lhůta jednoho roku od jeho spáchání nebo od pravomocného odsuzujícího rozsudku v trestní věci. Do lhůty jednoho roku se nezapočítává doba, kdy osoba není studentem.

*Disciplinární
řízení*

Disciplinární řízení zahajuje disciplinární komise veřejné vysoké školy na návrh rektora, jestliže jde o projednání disciplinárního přestupku studenta, který není zapsán na žádné z jejích fakult, nebo děkana, jestliže jde o projednání disciplinárního přestupku studenta, který je zapsán na fakultě. Návrh obsahuje popis skutku, popřípadě navrhované důkazy, o které se opírá, jakož i zdůvodnění, proč je ve skutku spatřován disciplinární přestupek. Disciplinární řízení je zahájeno seznámením studenta s návrhem. O disciplinárním přestupku se koná ústní jednání za přítomnosti studenta. V nepřítomnosti studenta lze ústní jednání konat pouze v případě, že se k němu nedostaví bez omluvy, ačkoli byl řádně pozván. Rektor nebo děkan nemohou uložit přísnější sankci, než navrhl disciplinární komise. Jestliže vyjde najevo, že nejde o disciplinární přestupek, jestliže se nepodaří prokázat, že disciplinární přestupek spáchal student, nebo jestliže osoba přestala být studentem, disciplinární řízení se zastaví.

Rozhodování o právech a povinnostech studenta zákon svěřuje příslušným orgánům vysoké školy. Tak je rozhodováno např. o:

- a) povolení mimořádného opravného termínu zkoušky, pokud takovou možnost připouští studijní a zkušební řád,
- b) povolení opakovat část studia, pokud takovou možnost připouští studijní a zkušební řád,
- c) povolení přerušit studium,
- d) uznání zkoušek a předepsání rozdílových zkoušek,
- e) přiznání stipendia,

- f) vyměření poplatku spojeného se studiem,
- g) nesplnění požadavků studijního programu nebo jeho části,
- h) disciplinárního přestupku,
- i) vyloučení ze studia.

Rozhodnutí musí být vydána do 30 dnů ode dne přijetí žádosti nebo oznámení předmětné skutečnosti. S obsahem rozhodnutí o právech a povinnostech studenta musí být student prokazatelným způsobem seznámen. Rozhodnutí se vyznačují do dokumentace o studentech vedené vysokou školou nebo její součástí, na které je student zapsán. Výše uvedená rozhodnutí musí být vyhotovena písemně, musí obsahovat odůvodnění a poučení o možnosti podat žádost o přezkoumání a musí být studentovi doručena do vlastních rukou. Student může do 30 dnů ode dne, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno, požádat o jeho přezkoumání. Zmeškání této lhůty lze ze závažných důvodů prominout. Žádost se podává orgánu, který rozhodnutí vydal. Jestliže je tímto orgánem děkan, může sám žádosti pouze vyhovět a rozhodnutí změnit nebo zrušit, jinak ji předá k rozhodnutí rektorovi. Rektor změní nebo zruší rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu se zákonem, vnitřním předpisem veřejné vysoké školy nebo její součástí.

4.5 Vztah studentů a akademických pracovníků

Postavení studentů vysokých škol, i těch se zdravotním postižením, se týká i ustanovení § 81 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve kterém je výslovně uvedeno, že: *„Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.“*

*vztahy studentů
a akademických
pracovníků*

Tímto ustanovením občanského zákoníku je chráněna osobnost všech lidí, kteří se v tomto okamžiku nacházejí na území České republiky. Co z tohoto ustanovení občanského zákoníku vyplývá pro všechny studenty vysokých škol a akademické pracovníky? Jednoduše řečeno povinnost zachovávat vzájemný respekt k osobnosti toho druhého. Smyslem ustanovení § 81 občanského zákoníku je zabezpečit ochranu těch hodnot osobnosti, které utvářejí její individuální integritu jako svého druhu podmínku či součást důstojné existence i jejího svobodného rozvoje. Uvedené ustanovení tak rozvíjí znění čl. 6, 7 a 10 Listiny, která se týkají ochrany osobnosti a jejího soukromí a dále tak rozvíjí i čl. 1 Ústavy, ve kterém je kladen důraz na úctu České republiky jako státu a jejích orgánů k právům a svobodám člověka a občana.

*Právo
na ochranu cti
a důstojnosti*

Konkrétně se sice ustanovení § 81 občanského zákoníku zmiňuje o právu na ochranu života a „vážnosti, cti, soukromí a projevů osobní povahy,“ ale protože je výčet chráněných práv pouze demonstrativní, je možné k nim řadit i jiná nezmíněná osobnostní práva, jako jsou např. právo na osobní svobodu, svobodu pohybu i pobytu či právo na ochranu před diskriminací (i z důvodu zdravotního postižení) aj.

Z logiky věci je jasné, že ve vztazích studentů a akademických pracovníků může dojít zejména k narušení *„vážnosti, cti či soukromí, ale i projevů osobní povahy“* studenta.

Právo na ochranu osobnosti člověka je tzv. absolutním osobním subjektivním právem, působí proti všem, a protože je vázáno na osobu svého nositele, není převoditelné a zaniká smrtí. Narušitelem těchto všeobecných osobnostních práv může být nejenom fyzická osoba, ale i osoba právnická, tedy i vysoká škola.

Pokud dojde k narušení osobnostních práv určité osoby, ta potom může jednat způsobem zakotveným v ustanoveních § 2956 a 2957 občanského zákoníku. Může se žalobou domáhat náhrady škody i nemajetkové újmy (tj. i odškodnění případných duševních útrap). Způsob a výše tzv. přiměřeného zadostiučinění (tj. i finanční náhrady za nemajetkovou újmu) je stanovena v závislosti na okolnostech protiprávního jednání, jímž k újmě (zásahu) do práv osobnostních dané osoby došlo. Mezi důvody, tzv. úmyslného způsobení újmy, jsou pak vyjmenována jednání s použitím „*lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody.*“

Je zřejmé, že porušení „*vážnosti a cti*“ osoby (tedy i studenta zejména v souvislosti s jeho případným zdravotním postižením) plně zavádá požadavek přiměřeného zadostiučinění příslušným druhem soudní žaloby. Pokud by měl soud rozhodnout o výši náhrady nemajetkové újmy v penězích, učiní tak s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

Do oblasti vztahů mezi akademickými pracovníky a studenty Univerzity Palackého míří i ustanovení Etického kodexu akademických pracovníků Univerzity Palackého v Olomouci. V jeho části II jsou stanovena následující pravidla platná pro akademické (a odborné) pracovníky Univerzity:

*Etický kodex
akademických
pracovníků UP
Olomouc*

Část II. Zásady v pedagogické práci

1. *Akademický pracovník jedná se studenty vždy na základě objektivního, korektního, náročného, ale citlivého hodnocení jejich schopností, znalostí, píle a ostatních osobnostních charakteristik; při klasifikaci studijních výsledků si počíná nestranně a objektivně, ve vztahu ke studentům nevystupuje v roli nadřazeného, ale vždy uplatňuje kolegiální způsob jednání.*
2. *Komunikuje se studenty otevřeným a korektním způsobem, neuchyluje se k jejich podceňování, ponižování a jakémukoliv znevažování.*
3. *Chová se k nim vždy spravedlivě, nevyžaduje od nich činnosti, které patří k jeho vlastním povinnostem.*
4. *Předává jim ochotně své znalosti, dovednosti a zkušenosti.*
5. *Snaží se pedagogicky působit nejen kvalitní výukou a výcvikem, ale za každých okolností i osobním příkladem, pečlivě dodržuje stanovená pravidla organizace výuky.*
6. *Plně a iniciativně se věnuje kolektivní a individuální výuce a výchově studentů, napomáhá rozvoji jejich samostatného a kritického myšlení, všestranně podporuje jejich kvalifikační růst a profesní rozvoj, tvůrčí a publikační aktivity, pomáhá jim navazovat vnější kontakty včetně kontaktů mezinárodních.*
7. *Vyvozuje přiměřené důsledky z případných selhání a neetického chování nebo jednání studentů.*

Oblast ochrany tzv. osobnostních práv, jež zde byla rámcově popsána, představuje velmi složitou výseč právních vztahů. Základním pravidlem, jež z uvedeného vyplývá pro postavení studenta (se zdravotním postižením) na vysoké škole, je pak následující: student vysoké školy je zletilá osoba disponující plně všemi právy, která právní řád pro ochranu osobnosti u nás stanoví. Z uvedeného je zřejmé, že je nepřipustný jakýkoliv nátlak, vrchnostenský přístup či dokonce znevažování osoby studenta.

Je třeba připomenout, že hovoříme o vztazích právních, které však mají svoji „každodenní“ podobu v interakci obou skupin – akademických pracovníků a studentů. Za zásah

do osobnostního práva nelze považovat např. negativní hodnocení studijního výkonu studenta vyjádřené prostředky dané studijním a zkušebním řádem.

4.6 Vnitřní předpisy vysokých škol

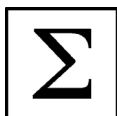
Vzhledem k předcházejícímu výkladu můžeme dojít ke dvěma důležitým závěrům. Jedním z nich je skutečnost, že **zákon o vysokých školách** v žádném ze svých ustanovení **neupravuje postavení uchazečů o studium a samotných studentů vysokých škol se zdravotním postižením**. Z toho jasně vyplývá, že v základních rysech jsou uchazeči a studenti se zdravotním postižením ve stejném právním postavení jako ostatní studenti a musí jim být zajištěn rovný přístup ke vzdělání na vysokých školách. Studenti se zdravotním postižením každopádně mohou, stejně jako všichni ostatní, na některých školách zažádat o **povolení** absolvovat jeden nebo více úseků studia podle **individuálního studijního plánu**. O jeho schválení a konečné podobě rozhoduje zpravidla děkan dané fakulty. Přijímání uchazečů se zdravotním postižením ke studiu i následné případné studium vysoké školy bývá prováděno jen takovými úlevami, jaké nutně vyžaduje zdravotní stav uchazeče (jedná se zejména o přizpůsobení podmínek během přijímacího řízení apod.). Ve všech ostatních ohledech je v souladu s požadavky na rovnost přístupu ke vzdělání a v rámci zachování jeho objektivních podmínek je k uchazečům a studentům se zdravotním postižením přistupováno jako k ostatním uchazečům a studentům. Také je nutné uvést, že naprostá většina českých vysokých škol zřizuje vlastní oddělená pracoviště, instituce a další orgány, jejichž cílem je poskytovat pomoc studentům se speciálními vzdělávacími potřebami a co možná nejvíce naplňovat základní požadavky na rovnost jejich přístupu ke studiu. Takové univerzitní zařízení funguje i v rámci Univerzity Palackého v Olomouci a nazývá se **Centrum podpory studentům se specifickými potřebami**.

*Vnitřní
předpisy VŠ*

Dále je nutné říct, že samotný zákon o vysokých školách vymezuje v souvislosti s postavením studentů, jejich právy a povinnostmi a průběhem studia jen minimum nutného. Většinu těchto záležitostí podrobněji řeší vnitřní předpisy vysokých škol, Univerzitu Palackého nevyjímaje. **Dle zákona mohou vysoké školy přijmout následující vnitřní předpisy:**

- statut veřejné vysoké školy,
- volební a jednací řád akademického senátu veřejné vysoké školy,
- vnitřní mzdový předpis,
- jednací řád vědecké rady veřejné vysoké školy,
- řád výběrového řízení pro obsazování míst akademických pracovníků,
- studijní a zkušební řád,
- stipendijní řád,
- disciplinární řád pro studenty
- a další vnitřní předpisy, pokud tak stanoví statut veřejné vysoké školy.

Tyto předpisy schvaluje akademický senát veřejné vysoké školy, k jejich platnosti se vyžaduje následná registrace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Podmínkou pro registraci jakéhokoliv vnitřního předpisu je jeho soulad se zákonem a souhlas MŠMT v podobě registrace. Registrace je nezbytná i při následných změnách obsahu vnitřního předpisu. Pokud je daný vnitřní předpis registrován, jsou jím vázáni všichni akademičtí pracovníci a studenti vysoké školy. Zákon dále dává vysokým školám možnost ve svém statutu vytvořit další druhy vnitřních předpisů, které jsou nutné pro fungování a samotnou činnost celé veřejné vysoké školy i jejich orgánů.

Shrnutí

Z předcházejícího textu vyplývá, že vysoké školy se vyznačují poměrně složitou sítí společenských vztahů. V této souvislosti je třeba znát zejména postavení a vztahy nejdůležitějších samosprávných orgánů vysokých škol. Do činnosti některých z nich, zejména akademických senátů, totiž mohou zasáhnout i studenti vysokých škol, Univerzitu Palackého nevyjímaje. Co se týče postavení studentů samotných a jejich vztahu k akademickým pracovníkům Univerzity Palackého v Olomouci, je nutné zdůraznit, že tyto vztahy neřeší pouze zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ale i zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a jeden z vnitřních předpisů UP Etický kodex akademických pracovníků Univerzity Palackého v Olomouci. Jak výslovně uvádí čl. 1 části II. tohoto Etického kodexu je základem, aby akademický pracovník jednal se studenty vždy na základě objektivního, korektního, náročného, ale citlivého hodnocení jejich schopností, znalostí, píle a ostatních osobnostních charakteristik. Je však také nutné si uvědomit, že i akademický pracovník má svoje osobnostní práva vymezená občanským zákoníkem, která je třeba respektovat. Práva studentů vymezená v této kapitole tak zároveň znamenají jejich povinnosti.

5 Univerzita Palackého v Olomouci

5.1 Vnitřní předpisy Univerzity Palackého v Olomouci

Co se týče Univerzity Palackého v Olomouci, i ona má svůj statut, volební a jednacím řád akademického senátu veřejné vysoké školy, vnitřní mzdový předpis, jednacím řád vědecké rady veřejné vysoké školy, řád výběrového řízení pro obsazování míst akademických pracovníků, studijní a zkušební řád, stipendijní řád, disciplinární řád pro studenty. Také na UP jsou přijímány a vydávány další vnitřní předpisy, které upravují nejrůznější záležitosti týkající se fungování univerzity samotné nebo jejích orgánů. Pro postavení všech studentů na univerzitě jsou určující již zmíněný Statut UP, Studijní a zkušební řád UP, Disciplinární řád UP, Stipendijní řád UP, Řád vysokoškolské koleje UP, Řád menzy UP, Knihovni řád UP, Rozhodnutí rektora UP o vyhlášení standardu UP pro stanovení výše poplatků při překročení standardní doby studia a poplatky spojené se studiem, rozhodnutí rektora UP o ubytovacím a sociálním stipendiu, Směrnice rektora UP o vyřizování stížností a petic na UP a konečně i Směrnice rektora UP o uchazečích a studentech se specifickými potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci. Důležité je také zmínit Statut Centra podpory studentům se specifickými potřebami. **Všechny předpisy jsou zveřejněny na oficiální úřední desce UP na webové stránce www.upol.cz** v sekci Úřední deska – Předpisy a jejich současné znění je předmětem tohoto textu. Úřední desku UP je potřeba sledovat pravidelně, protože tyto vnitřní předpisy UP procházejí kontinuálními změnami!

*Vnitřní
předpisy
Univerzity
Palackého*

*Úřední deska
UP*

Aby situace nebyla tak jednoduchá, **i jednotlivé fakulty UP vydávají svoje vlastní vnitřní předpisy**, které se týkají postavení studentů. Typicky se jedná o předpisy upravující postup přijímacího řízení, harmonogram akademického roku, podobu závěrečných prací a jiné. I tyto fakultní vnitřní předpisy musejí být zveřejněny na úředních deskách fakult, které jsou přístupné prostřednictvím internetu. Z těchto vnitřních předpisů v některých případech vyplývají určité nároky vztahující se k průběhu studia. Formuláře k žádostem o přiznání těchto nároků UP a její součásti, tzn. i fakulty, zveřejňují prostřednictvím internetu. Typickým příkladem je žádost o povolení individuálního studijního plánu. V některých případech se však žádosti podávají elektronicky prostřednictvím Portálu UP. Příkladem elektronického podání je žádost o ubytovací nebo sociální stipendium.

5.2 Statut Univerzity Palackého v Olomouci

Pokud bychom chtěli obecně definovat pojem statut vysoké školy, UP nevyjímaje, mohli bychom jej v souladu s ustanovením § 17 zákona o vysokých školách označit za základní právní dokument vysoké školy, který musí obsahovat:

- a) název, sídlo a typ vysoké školy,
- b) právní předchůdce,
- c) podmínky pro přijetí ke studiu a způsob podávání přihlášek,
- d) podmínky studia cizinců,
- e) vymezení obsahu, podmínek a četnosti hodnocení činnosti vysoké školy,
- f) organizační strukturu,
- g) ustanovení o poplatcích spojených se studiem,

*Statut
Univerzity
Palackého*

- h) pravidla pro užívání akademických insignií a pro konání akademických obřadů,
- i) pravidla hospodaření veřejné vysoké školy aj.

Z obsahu ustanovení § 17 zákona o vysokých školách vychází i **Statut UP**, který všechny výše uvedené záležitosti řeší. Pro postavení studentů na UP je důležitá zejména část IV Statutu UP, která se týká studia na UP. Konkrétně se jedná o čl. 18–29 Statutu. V souvislosti s postavením studentů Statut UP v základních rysech upravuje problematiku přijímacího řízení, disciplinárního řízení, stipendií, poplatků spojených se studiem a úhrad vybíraných za některé další úkony a problematiku ubytování a stravování studentů., tzn. těch otázek, které jsou jen v nejnútnejších ohledech upraveny zákonem o vysokých školách.

Co se týče přijímání ke studiu na UP včetně přezkoumání rozhodnutí, Statut UP stanoví, že se tento proces řídí ustanovením § 50 zákona o vysokých školách. Podrobnosti jsou upraveny v Řádu přijímacího řízení na UP. Podrobnosti o studiu na UP včetně práv, povinností a právem chráněných zájmů studentů a pravidel přezkumného řízení při rozhodování o těchto právech, povinnostech a právem chráněných zájmech studentů stanoví Studijní a zkušební řád UP. Práva a povinnosti studentů upravují § 62 a § 63 zákona o vysokých školách a Studijní a zkušební řád UP. Důsledky porušení povinností studenta jsou upraveny v § 64 až § 69 zákona o vysokých školách. Podrobnosti o disciplinárních přestupcích studentů, o ukládání sankcí za disciplinární přestupky, jakož i o disciplinárním řízení včetně řízení přezkumného, jsou upraveny Disciplinárním řádem UP. Student, který studuje v rámci jednoho nebo více studijních programů na dvou nebo i více fakultách UP, se imatrikuluje pouze na jedné z fakult UP, na nichž je zapsán ke studiu. Studentům UP mohou být přiznána stipendia podle § 91 zákona o vysokých školách. Pravidla pro poskytování stipendií včetně řízení o žádostech a přezkumného řízení stanoví Stipendijní řád UP. Studenti, kteří ukončili studium na UP podle § 55 odst. 1 zákona o vysokých školách, skládají slib. Znění slibů jsou uvedena ve statutech jednotlivých fakult UP s výjimkou slibu absolventů studia v doktorských studijních programech.

Co se týče poplatků spojených se studiem a úhrad vybíraných za některé další úkony, Statut UP výslovně stanoví, že základní pravidla o poplatcích spojených se studiem na UP jsou vymezena v § 58 zákona o vysokých školách. Poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením je stanoven rektorem po projednání s Akademickým senátem UP, a to ze základu ve smyslu § 58 odst. 1 zákona o vysokých školách. Tento poplatek je nevratný. Za úkony určené v rozhodnutí rektora lze vybírat úhradu do výše nákladů, které jsou s těmito úkony spojeny. Výši takové úhrady stanoví v souladu s tím, co je uvedeno v rozhodnutí rektora, děkan příslušné fakulty UP nebo sám rektor. K rozhodnutí podle věty první se vyžaduje souhlas AS UP. Bez zaplacení úhrady se úkon neprovede.

Co se týče ubytování a stravování studentů, Statut UP stanoví, že vztahy vznikající a vyplývající z ubytování a stravování studentů, zaměstnanců, eventuálně jiných zájemců v objektech Správy kolejí a menz UP (dále jen „SKM UP“) jsou zakládány smluvně. Pravidla pro rozdělování míst na kolejích SKM UP, pravidla pro výběr ze všech zájemců o ubytování na kolejích SKM UP, jakož i podrobnosti o ubytování, včetně otázek samosprávy ubytovaných, stanoví Řád vysokoškolské koleje UP. Podmínky a bližší informace o stravování v menze UP a navazujících výdejních jídel UP stanoví Řád menzy UP.

Z výše uvedeného je jasné, že Statut UP stanoví jen základní rysy postavení studentů UP. Statut ve svých ustanoveních spíše poukazuje na další vnitřní předpisy UP, ve kterých jsou výše uvedené problematiky upraveny podrobněji.

5.3 Přijímací řízení na Univerzitě Palackého v Olomouci

Prvním z vnitřních předpisů UP, který navazuje na Statut UP, je **Řád přijímacího řízení Univerzity Palackého v Olomouci**. Řád upravuje přijímání uchazečů o studium na UP ke studiu na Univerzitě Palackého v Olomouci včetně přezkumného řízení. Řád přijímacího řízení konkrétně řeší podmínky pro přijetí ke studiu na UP, přihlášky ke studiu, přijímací zkoušky a rozhodování o přijetí, nebo nepřijetí uchazeče ke studiu. Samotnou podmínkou pro přijetí ke studiu v bakalářském studijním programu i v magisterském studijním programu uskutečňovaném UP je dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání. Podmínkou pro přijetí ke studiu v magisterském studijním programu uskutečňovaném UP, který navazuje na bakalářský studijní program podle § 46 odst. 2 zákona o vysokých školách je zpravidla řádné ukončení studia v bakalářském studijním programu ve stejné či obdobné oblasti studia. Podmínkou pro přijetí ke studiu v doktorském studijním programu uskutečňovaném UP je řádné ukončení studia v magisterském studijním programu. Fakulta UP může stanovit další podmínky pro přijetí ke studiu v daném studijním programu, který uskutečňuje, a to:

- a) určité znalosti, schopnosti, nadání, sportovní výkonnost,
- b) určitý prospěch ze střední školy, popř. vyšší odborné školy nebo vysoké školy.

Rektor UP s přihlédnutím zejména k ustanovením § 49 a § 50 zákona, jakož i k termínu konání maturitních zkoušek a začátku akademického roku stanoví po projednání v poradě děkanů:

- a) lhůtu pro podání přihlášek ke studiu na UP,
- b) období pro ověřování podmínek k přijetí ke studiu na UP.

Děkan může stanovit náhradní termín nebo náhradní termíny. Splnění základních a dalších podmínek pro přijetí uchazeče ke studiu se ověřuje na základě platných dokladů předložených uchazečem způsobem a v termínech stanovených děkanem.

Přijímací řízení se zahajuje doručením uchazečovy písemné přihlášky ke studiu na fakultě. Přihlášku uchazeč podepisuje. Přihláška ke studiu se podává na předepsaném formuláři doplněném o přílohy, jejichž obsah, formu a další náležitosti stanoví děkan. Formulář i přílohy přihlášky ke studiu tvoří nedílný celek, který je součástí spisu o přijímacím řízení. Obligatorní přílohou přihlášky ke studiu je prohlášení uchazeče, že souhlasí ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů se zpracováním svých osobních údajů pro potřeby přijímacího řízení na UP, statistického vykazování a v případě přijetí ke studiu též pro potřebnou evidenci studentů UP.

Přihláška ke studiu musí být podána ve lhůtě stanovené řádem. Děkan může ve výjimečných a řádně odůvodněných případech přijmout bez ohledu na lhůtu uvedenou Řádem. Není-li formulář přihlášky ke studiu řádně vyplněn, neobsahuje-li přihláška ke studiu přílohy podle řádu nebo není-li k přihlášce ke studiu přiložen platný doklad o zaplacení poplatku, vyzve fakulta uchazeče k odstranění takových nedostatků a stanoví mu k tomu přiměřenou lhůtu. Nejsou-li nedostatky ve lhůtě stanovené k tomu příslušnou fakultou odstraněny, má se za to, že přihláška ke studiu nebyla podána. Je-li součástí ověřování přijímací zkouška, odešle fakulta uchazeči doporučeně pozvánku k přijímací zkoušce spolu s příslušnými informacemi a to nejpozději 28 dnů před datem jejího konání nebo konání její první části. Přihláška ke studiu na UP se podává elektronicky prostřednictvím stránky <https://prihlaska.upol.cz/wps/portal/>. Před prvním přihlášením do elektronické přihlášky UP je potřeba se zaregistrovat. Při registraci je nutné zadat

*Řád
přijímacího
řízení UP*

*Přihláška
ke studiu
na UP*

e-mailovou adresu, která bude sloužit jako přihlašovací jméno, a heslo. Tyto údaje slouží k opakovanému přihlášení do systému. Je nutné se zaregistrovat pouze jednou a na jednu registraci je možné podat více přihlášek na více oborů.

*Přijímací
zkouška na UP*

Přijímací zkouška může mít jednu nebo více částí a může se konat v jednom nebo ve více kolech. Přijímací zkouška nebo její část může mít formu písemnou, ústní, talentovou, praktickou nebo kombinovanou. Všechny části přijímací zkoušky se mohou konat v jednom nebo ve více dnech. Děkan stanoví pro konání přijímacích zkoušek alespoň jeden řádný termín. Rovněž může stanovit i termín náhradní. Děkan stanoví svým opatřením pravidla, která je uchazeč povinen v průběhu přijímací zkoušky dodržovat. Členy zkušební komise pro přijímací zkoušku jmenuje děkan. Zkušební komise má nejméně dva členy. Před zahájením přijímací zkoušky nebo její části se ověří totožnost uchazečů, kteří svoji přítomnost potvrdí podpisem. O průběhu přijímací zkoušky se vede zápis, který je součástí spisu o přijímacím řízení.

Během konání přijímací zkoušky nebo její části musí být přítomni nejméně dva členové zkušební komise. Hodnotiteli písemné části přijímací zkoušky nesmí být známa totožnost hodnoceného uchazeče. Pověřený akademický pracovník přeruší přijímací zkoušku nebo její část, jestliže o to uchazeč požádá z důvodu náhlé, v jejím průběhu vzniklé zdravotní indispozice a je-li zjevné, že uchazeč nemůže dále v této zkoušce pokračovat; stejně učiní pověřený akademický pracovník v případě, kdy vážná zdravotní indispozice zjevně neumožňuje uchazeči o přerušeni přijímací zkoušky požádat. O tomto přerušeni se vyhotoví zápis. Výsledky přerušené zkoušky se nehodnotí, na uchazeče se hledí, jako by se k přijímací zkoušce nedostavil. Děkan může povolit konání přijímací zkoušky v náhradním termínu, pokud jej o to uchazeč s uvedením důvodů požádá do sedmi dnů ode dne přerušeni přijímací zkoušky. Po vykonání přijímací zkoušky nebo její části již nelze námitku indispozice v době konání přijímací zkoušky uplatňovat.

O přijetí uchazeče ke studiu rozhoduje děkan. Rozhodnutí o přijetí uchazeče ke studiu se vyhotovuje písemně do 30 dnů od ověření podmínek k přijetí ke studiu. O žádosti o přezkoumání rozhodnutí děkana o přijetí uchazeče ke studiu rozhoduje rektor. V přezkoumání rektor přezkoumává, zda je rozhodnutí děkana v souladu se zákonem, Statutem, vnitřními předpisy UP a příslušné fakulty, jakož i s řádem.

*Přezkoumání
rozhodnutí
o (ne) přijetí
na UP*

O přezkoumání rozhodnutí může rektora požádat uchazeč buď sám, nebo prostřednictvím svého zástupce, který se prokáže písemnou plnou mocí s úředně ověřeným uchazečovým podpisem. Žádost je možné podat ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí děkana. Žádost se podává děkanovi fakulty, který napadané rozhodnutí vydal. Děkan může žádosti plně vyhovět sám a své původní rozhodnutí ve věci přijetí uchazeče ke studiu změnit tak, že uchazeče přijímá. Toto rozhodnutí se vyhotovuje písemně a doručuje se uchazeči do vlastních rukou. Nerozhodne-li děkan tímto způsobem, připojí k uchazečově žádosti spis o uchazečově přijímacím řízení a své vlastní vyjádření. Žádost, spis a vyjádření předloží děkan bez zbytečného odkladu rektorovi. Rektor žádost zamítne, jestliže:

- a) byla podána opožděně,
- b) byla podána neoprávněnou osobou,
- c) neobsahuje nutné náležitosti uvedené řádem.

Rektor žádost zamítne a rozhodnutí děkana potvrdí, jestliže shledá, že rozhodnutím děkana nebyly porušeny právní předpisy, vnitřní předpisy UP, podmínky a pravidla přijímacího řízení. V opačném případě změní rektor děkanovo rozhodnutí tak, že se uchazeč ke studiu přijímá. Rozhodnutí rektora se vyhotovuje písemně a doručuje se uchazeči do vlastních rukou.

5.4 Studium na Univerzitě Palackého v Olomouci

Nejvýznamnějším vnitřním předpisem UP, který se týká postavení studentů je **Studijní a zkušební řád Univerzity Palackého v Olomouci**. Stanoví pravidla studia ve studijních programech akreditovaných na Univerzitě Palackého v Olomouci, jakož i způsob rozhodování o právech a povinnostech studentů UP. Řád je závazný pro univerzitu jako celek, její součásti, studenty, všechny akademické pracovníky a pracovníky zajišťující administrativní záležitosti spojené se studiem, jakož i pro jiné osoby, o nichž to ustanovení tohoto řádu stanoví. Řád ve svých ustanoveních vymezuje základní pojmy, kterými jsou student UP a studijní program a obor, základní práva a povinnosti studenta, problematiku akademického roku, studia v kreditovém systému, evidence studia, hodnocení, zápisu do studia, přerušení a ukončení studia aj. Podle řádu se studentem UP rozumí osoba zapsaná ke studiu v některém studijním programu realizovaném na UP, včetně osoby studující na UP v rámci výměnného programu nebo jiné formy mezinárodní spolupráce. Studijním programem nebo studijním oborem se rozumí ta podoba studijního programu či oboru, která vyplývá z akreditace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy udělené podle § 78 a násl. zákona o vysokých školách, z rozhodnutí vědecké rady příslušné fakulty či rozhodnutí jiného orgánu pověřeného vědeckou radou.

*Pravidla pro
studium na UP*

Řád stanoví i **základní povinnosti studenta**. Těmi jsou povinnosti:

- a) dostavovat se na výzvu na studijní oddělení fakulty,
- b) bez zbytečného prodlení oznamovat studijnímu oddělení či jinému pověřenému pracovišti změny týkající se místa jeho pobytu a dalších údajů potřebných pro vedení evidence jeho studia, včetně plánovaného studijního pobytu nebo zahraniční mobility v délce alespoň jednoho měsíce,
- c) spolupracovat se studijním oddělením při kontrole studia,
- d) předložit na výzvu akademických pracovníků či pracovníků studijního oddělení výkaz o studiu.

*Povinnosti
studenta
na UP*

Student je dále povinen pro komunikaci související se zajišťováním studijní agendy používat emailovou adresu UP určenou pro úřední komunikaci, která je mu vygenerována po jeho zápisu do studia. Studijní oddělení zasílá studentovi výzvy a další potřebná sdělení zpravidla na tuto emailovou adresu. Student je konečně povinen prokázat se na výzvu akademických pracovníků, pracovníků studijního oddělení či jiných osob určených děkanem fakulty výkazem o studiu či průkazem studenta. Směrnice děkana může stanovit další podrobnosti související se způsobem prokazování se průkazem studenta

Každý **studijní program nebo obor**, který student UP studuje, je složen ze **studijních předmětů**. U každého z těchto předmětů musí být určena a) základní specifikace, tj. název, zkratka předmětu, rozsah výuky, semestr, způsob ukončení, status předmětu, kreditové ohodnocení, garantující pracoviště předmětu, b) podmínky pro zápis předmětů, c) informace o nedovolené volitelnosti předmětů a kontraindikace, d) informace o doporučeném ročníku a doporučené návaznosti pro zařazení předmětu do studijního plánu, e) požadavky na studenta, zejména rozsah a podmínky pro absolvování předmětu. Předměty realizované v jednotlivých studijních programech a oborech, které si student zapíše, mohou mít status předmětů:

*Studijní
předměty
na UP*

- a) povinných (předměty kategorie A),
- b) povinně volitelných (předměty kategorie B) a
- c) volitelných (předměty kategorie C).

Studijní program nebo obor může stanovit, že student je povinen v rámci svého studia z určité vymezené skupiny povinně volitelných předmětů absolvovat jeden či více povinně volitelných předmětů. Nesplnění takové podmínky má stejné důsledky jako neabsolvování povinného předmětu. Studijní program nebo obor může stanovit, že zapsání určitého předmětu je podmíněno, nebo vyloučeno zapsáním či absolvováním jiného předmětu, anebo že absolvování předmětu je podmíněno absolvováním jiného předmětu. Student, který v daném akademickém roce neabsolvuje některý ze zapsaných povinných předmětů, je povinen si tento předmět zapsat v nejbližším akademickém roce, v němž je tento předmět znovu otevírán. Student, který neabsolvoval některý ze zapsaných povinně volitelných předmětů nebo volitelných předmětů, není povinen si jej znovu zapisovat.

Akademický rok

Řád vymezuje i problematiku akademického roku. **Akademický rok** trvá 12 kalendářních měsíců a dělí se na zimní semestr, letní semestr a období prázdnin. Časové rozvržení akademického roku je určeno harmonogramem UP. Začátek akademického roku stanoví rektor. Rektor UP také stanoví mezní termín pro splnění studijních povinností za akademický rok, přičemž tento termín musí být stanoven na některý den následujícího akademického roku, zpravidla na den v měsíci září. Začátek a konec výuky v zimním i letním semestru, zkouškové období, případně další členění akademického roku, stanoví rektor UP, popř. s jeho souhlasem pro určitou fakultu její děkan.

Řád také stanoví pravomoc studijní oddělení fakult provádět v termínech stanovených děkanem kontrolu plnění studijních povinností jednotlivých studentů za uplynulý akademický rok, kterou je student povinen podstoupit. Děkan stanoví termín hlavní kontroly studijních povinností tak, aby následoval po mezním termínu pro splnění studijních povinností za daný akademický rok a období stanoveném pro zápis předmětů zimního semestru.

Kreditový systém

Studium ve všech studijních programech realizovaných na UP je **organizováno v kreditovém systému**. Za každý předmět realizovaný v rámci některého studijního programu student získává určitý počet kreditů, který vyjadřuje kvantitativní míru zátěže studenta při studiu daného předmětu. Tentýž předmět má stejné kreditové ohodnocení pro všechny studenty. Student je povinen v průběhu studia získat celkem takový počet kreditů, který odpovídá součinnu standardní doby studia v akademických rocích a čísla 60. Splnění této povinnosti je nezbytnou podmínkou pro připuštění ke státní závěrečné zkoušce. Student je povinen získat v každém akademickém roce svého studia alespoň 40 kreditů, anebo takový počet kreditů, aby jejich součet s počtem kreditů získaných v předchozím akademickém roce dosahoval alespoň čísla 80. Průběh studia každého studenta UP je evidován po celou dobu jeho studia. V období stanoveném harmonogramem akademického roku pro zápis předmětů pro následující semestr si student zapíše výběr předmětů, které hodlá v tomto semestru ve studiu absolvovat.

Zápis předmětů a STAG

Zápis předmětů se provádí prostřednictvím elektronického systému evidence studia, který na UP nese název STAG, a je přístupný prostřednictvím Portálu UP na webové adrese www.portal.upol.cz. Využívání STAGu je naprosto nezbytné. Jeho prostřednictvím se zajišťuje mimo výše uvedeného předzápisu do každého předmětu i vizualizace rozvrhů, vyhledávání volných místností, přihlašování ke zkouškám, zápočtům nebo kolokviím,

klasifikace, zadání závěrečných prací, kontrola studijních výsledků apod. Pro přístup na Portál UP je třeba zadat ID číslo, které má přidělené každý student UP od počátku studia a zvolené heslo. Prostřednictvím portálu student může vyhledávat kontakty (telefonické, e-mailové adresy) na jednotlivé osoby (spolužáky, pedagogy a další pracovníky UP), vstupovat do studijní agendy (STAG), objednávat jídla v menze, vstupovat do dalších portálových aplikací (Courseware, Evaluace atd.), najít mapy a plány univerzitních budov, odkazy na webové stránky knihovny a další užitečné odkazy. Po zavedení do systému STAG je každému studentovi zřízena oficiální univerzitní e-mailová adresa, která je odvozena od jména a příjmení, na konci doplněna pořadovým číslem. Maily si student může prohlížet pomocí webového rozhraní na adrese: <http://webmail.upol.cz> po zadání stejného ID čísla a hesla jako do Portálu UP.

Jednotlivé předměty student ukončuje

- a) zápočtem,
- b) kolokviem a
- c) zkouškou.

*Formy
ukončení
předmětů*

Zápočet se uděluje za splnění požadavků, které pro jeho získání určuje program předmětu stanovený garantem předmětu. Ve výkazu o studiu se udělení zápočtu zapisuje slovem „započteno“, k čemuž se připojí datum jeho udělení a podpis vyučujícího; neudělení zápočtu se do výkazu o studiu nezapisuje. V elektronickém systému evidence studia se zaznamenává udělení zápočtu, včetně data jeho udělení, jakož i termíny, na kterých zápočet udělen nebyl. Kolokvium se uděluje na základě posouzení míry požadovaných znalostí studenta, a to v předmětech, které nejsou zakončeny zápočtem ani zkouškou. Znalosti studenta se zpravidla ověřují rozhovorem se zkoušejícím. Ve výkazu o studiu se udělení kolokvia zapisuje slovem „splnil(a)“, k čemuž se připojí datum jeho udělení a podpis vyučujícího; neudělení kolokvia se do výkazu o studiu nezapisuje. V elektronickém systému evidence studia se zaznamenává udělení kolokvia, včetně data jeho udělení, jakož i termíny, na kterých kolokvium uděleno nebylo. Zkouškou se ověřují vědomosti a dovednosti studenta, jakož i jeho schopnosti tvořivě uplatňovat poznatky získané studiem. Zkouška může být konána v ústní či písemné podobě, hodnocením praktického nebo tvůrčího výkonu, popř. kombinací těchto způsobů. Pokud student u zkoušky nevyhověl (byl hodnocen stupněm „F“), má právo na konání první opravné zkoušky. Pokud student nevyhověl ani při první opravné zkoušce, má právo konat druhou opravnou zkoušku, která se vždy koná formou zkoušky komisionální. Výsledek zkoušky zkoušející klasifikuje těmito stupni: A, tj. 1, B, tj. 1,5, C, tj. 2, D, tj. 2,5, E, tj. 3, F, tj. 4.

Řád také řeší velmi důležitou problematiku, který se týká zápisu uchazeče o studium na UP do studijního programu. Tomuto uchazeči vzniká právo na zápis do studia sdělením rozhodnutí o přijetí ke studiu. Uchazeč má právo být zapsán do studia ve všech programech, do nichž byl přijat. Uchazeč se stává studentem UP dnem zápisu do studia. Po zápisu do studia student skládá imatrikulační slib.

Student má právo v rámci studia ve studijním programu účastnit se přednášek, cvičení, seminářů, kurzů, praxí, laboratorních prací, exkurzí, konzultací a dalších forem výuky, získávat zápočty, kolokvia, plnit jiné povinnosti vyplývající z akreditace studijního programu a podrobovat se zkouškám. Student si vytváří svůj osobní studijní plán pro příslušný akademický rok nebo studijní blok, a to zápisem předmětů. Na základě písemné žádosti studenta může děkan povolit absolvování jednoho nebo více semestrů či studijních bloků formou individuálního studijního plánu, jehož průběh a podmínky

*Další práva
studenta*

zároveň stanoví. Maximální doba studia je standardní doba studia stanovená studijním programem zvětšená o tři akademické roky. Neukončí-li student řádně studium během maximální doby studia, je to důvod pro ukončení studia.

Přerušeni studia Velmi důležitým pro studenty se zdravotním postižením je ustanovení Řádu, podle kterého děkan může studentovi na jeho žádost ze závažných důvodů povolit **přerušeni studia**, a to i opakovaně. Studium se přerušuje zásadně na dobu celých semestrů zvětšenou o zbývající část semestru, v němž je studium přerušováno. Celková doba přerušeni studia v magisterském studijním programu nesmí přesáhnout čtyři semestry a v bakalářském studijním programu a navazujícím magisterském studijním programu dva semestry. Student, jemuž bylo povoleno přerušeni studia, je povinen do osmi dnů ode dne přerušeni studia odevzdat výkaz o studiu a doklady o vypořádání všech závazků vůči UP na studijním oddělení děkanátu fakulty. Pokud student tuto povinnost nesplní, může být přerušeni studia zrušeno. Pomine-li důvod pro přerušeni studia, může děkan na žádost studenta přerušeni studia ukončit i před uplynutím doby, na níž bylo studium rozhodnutím přerušeno. Po ukončení přerušeni studia je student povinen zapsat se do dalšího studia. Nástup do studia po ukončení přerušeni studia je možný jen od počátku semestru. Nezapíše-li se student do pěti dnů po ukončení přerušeni studia nebo nepožádá-li o jiný termín zápisu anebo nepožádá-li o prodloužení přerušeni studia, je to důvod pro ukončení studia. Po ukončení přerušeni studia si student zapíše všechny dosud neukončené předměty, které si zapsal před povolením přerušeni studia. Po ukončení přerušeni studia se studentovi nenavrací termíny pro ukončení předmětu, u kterých neuspěl před přerušeni studia, a student musí předmět ukončit v rámci svých zbývajících termínů.

Ukončení studia Co se týče **ukončení studia**, řád stanoví, že studium ve studijním programu je řádně ukončeno státní závěrečnou zkouškou. V případě magisterského studijního programu, s výjimkou programu v oblasti lékařství, veterinárního lékařství a hygieny, je součástí státní závěrečné zkoušky obhajoba diplomové práce. V případě bakalářského studijního programu je zpravidla součástí státní závěrečné zkoušky obhajoba bakalářské práce. Student může vykonat státní závěrečnou zkoušku včetně obhajoby diplomové či bakalářské práce až poté, co splnil všechny podmínky stanovené studijním oborem a popřípadě též směrnicí děkana. Student musí státní závěrečnou zkoušku složit nejpozději do dvou kalendářních roků ode dne, kdy splnil podmínky pro její vykonání, a to při současném dodržení maximální doby studia. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou bylo studium přerušeno. Nesplnění této podmínky je důvodem pro ukončení studia. Státní závěrečná zkouška se skládá před zkušební komisí, která musí být nejméně tříčlenná. Členy zkušební komise a jejího předsedu jmenuje děkan. Státní závěrečná zkouška a její části se hodnotí klasifikačními stupni jako zkoušky. Státní závěrečná zkouška je klasifikována buď jako celek jediným klasifikačním stupněm, anebo jsou klasifikovány její jednotlivé části. Pokud je některá z částí státní závěrečné zkoušky klasifikována stupněm F, je celkový výsledek státní závěrečné zkoušky klasifikován „nevyhověl“. Státní závěrečnou zkoušku či její část lze v případě neúspěchu opakovat nejvýše dvakrát.

Mimo řádného ukončení studia řád stanoví i možnost **ukončení studia z důvodu nesplnění požadavků** vyplývajících ze studijního programu. O tomto rozhoduje děkan fakulty, jestliže student:

- a) nesplnil povinnosti spočívající v získání stanoveného počtu kreditů za akademický rok, popř. blok či etapu studia,
- b) nesplnil studijní povinnosti vyplývající z opakovaně zapsaného předmětu,
- c) se nezapsal do studia po přerušení studia,
- d) nesložil státní závěrečnou zkoušku nebo neobhájil závěrečnou práci, neukončil studium během maximální doby studia.

Dnem ukončení studia z důvodu nesplnění požadavků vyplývajících ze studijního programu je den, kdy rozhodnutí děkana fakulty nabude právní moc.

Ukončení studia a nesplnění požadavků

Praktickou informací spojenou se studiem na UP je **možnost držení karty ISIC**, která je jediným celosvětově uznávaným dokladem prokazujícím statut studenta. Na UP je vydávána všem studentům prezenčního studia při nástupu ke studiu s mezinárodní platností nejen do konce příslušného akademického roku, ale do konce kalendářního roku, tj. až 16 měsíců. Plní dvě funkce. Pro další akademický rok lze prodloužit mezinárodní platnost ISIC karty nákupem revalidační známky. Bez revalidační známky jsou ISIC karty vyřazeny z národní databáze platných průkazů a mimo UP jsou nefunkční. ISIC slouží po celou dobu studia jako průkaz příslušnosti studenta k UP, ke vstupům do univerzitních zařízení, platbě v menzách a na kolejích, k využívání samoobslužnému tisku a kopírování dokumentů, k oprávnění ke slevám ve skriptárně, Studentcentru, případně při dalších kulturních či sportovních akcích. ISIC akceptuje i Dopravní podnik města Olomouce při vyřizování slevy na městskou hromadní dopravu. A mimo jiné ho student může uplatňovat i za hranicemi České republiky. Karty vydává Pracoviště identifikačních karet, které působí v rámci Centra výpočetní techniky UP.

Karta studenta – ISIC

5.5 Disciplinární řízení na Univerzitě Palackého v Olomouci

Dalším významným vnitřním předpisem UP, který upravuje postavení studentů, je **Disciplinární řád pro studenty Univerzity Palackého v Olomouci**. Upravuje, v souladu se zákonem o vysokých školách, postup při projednávání disciplinárních přestupků studentů UP. Disciplinárním přestupkem je zaviněné porušení povinnosti stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy UP či jednotlivých fakult. Disciplinární přestupek studenta projednává disciplinární komise fakulty, na níž je student zapsán ke studiu. Disciplinární přestupek studenta, který je zapsán ke studiu na více fakultách UP, projedná pouze disciplinární komise té fakulty UP, jejíhož děkana pověří rektor svým písemným pověřením k podání návrhu na zahájení disciplinárního řízení. **Disciplinární komise** je svolávána na základě návrhu rektora nebo děkana, jímž je požadováno projednání disciplinárního přestupku. Návrh na projednání disciplinárního přestupku musí obsahovat popis skutku, popřípadě navrhované důkazy, o které se opírá, jakož i zdůvodnění, proč je ve skutku spatřován disciplinární přestupek. Student, jehož disciplinární přestupek bude projednáván, je pozván k ústnímu jednání o disciplinárním přestupku písemně doporučenou listovní zásilkou s dodejkou doručovanou prostřednictvím držitele poštovní licence, a to nejméně 14 dnů před termínem zasedání disciplinární komise. Pozvánka musí obsahovat návrh na zahájení disciplinárního řízení podaný rektorem nebo děkanem. Jednání disciplinární komise svolává a řídí její předseda, popřípadě člen disciplinární komise pověřený rektorem nebo děkanem.

Disciplinární řád a komise

Disciplinární komise je usnášeníschopná, jestliže se jejího zasedání účastní nejméně dvě třetiny členů disciplinární komise. Disciplinární komise přijímá svá usnesení nadpoloviční většinou hlasů všech členů komise; v případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího. Disciplinární komise je povinna zjistit rozhodující skutečnosti související s daným přestupkem a umožnit studentovi, jehož disciplinární přestupek je projednáván, aby se k nim vyjádřil. Část jednání, v níž disciplinární komise zjišťuje skutečnosti související s daným skutkem, který je studentovi kladen za vinu jako disciplinární přestupek, a provádí dokazování, je veřejná. Návrh na rozhodnutí o disciplinárním přestupku je projednáván v neveřejné části jednání disciplinární komise.

*Druhy rozhodnutí
o disciplinárním
přestupku*

Disciplinární komise předkládá děkanovi nebo rektorovi **návrh rozhodnutí o disciplinárním přestupku**, a to:

- a) návrh na vydání rozhodnutí o uložení sankce za disciplinární přestupek v podobě napomenutí, podmíněného vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení nebo vyloučení ze studia, jestliže se při projednání disciplinárního přestupku komisi podařilo prokázat spáchání přestupku, který je studentovi v návrhu na zahájení disciplinárního řízení kladen za vinu jako disciplinární přestupek,
- b) návrh na vydání rozhodnutí o upuštění od uložení sankce, jestliže se při projednání disciplinárního přestupku komisi podařilo prokázat spáchání přestupku, který je studentovi v návrhu na zahájení disciplinárního řízení kladen za vinu jako disciplinární přestupek, ale samotné projednání disciplinárního přestupku vede k nápravě,
- c) návrh na vydání rozhodnutí o zastavení disciplinárního řízení, jestliže se při projednání disciplinárního přestupku komisi nepodařilo prokázat, že se student dopustil skutku, který je studentovi v návrhu na zahájení disciplinárního řízení kladen za vinu jako disciplinární přestupek,
- d) návrh na vydání rozhodnutí o zastavení disciplinárního řízení, jestliže se při projednání disciplinárního přestupku komisi podařilo prokázat spáchání skutku studentem, který je mu v návrhu na zahájení disciplinárního řízení kladen za vinu jako disciplinární přestupek, ale vyšlo najevo, že skutek není disciplinárním přestupkem, nebo e) návrh na vydání rozhodnutí o zastavení disciplinárního řízení, jestliže osoba, které je disciplinární přestupek kladen za vinu, přestala být studentem.

Výše uvedené návrhy přijímá disciplinární komise formou usnesení. Disciplinární komise vypracuje rovněž návrh textu rozhodnutí a předloží jej rektorovi nebo děkanovi spolu s jedním z výše uvedených návrhů a písemným datovaným protokolem o jednání disciplinární komise. Student může do 30 dnů ode dne, kdy mu bylo rozhodnutí o disciplinárním přestupku doručeno, požádat o přezkoumání rozhodnutí. Zmeškání této lhůty lze ze závažných důvodů prominout. Žádost se podává disciplinární komisi. Vydal-li rozhodnutí o disciplinárním přestupku děkan, může sám žádosti pouze vyhovět a rozhodnutí změnit nebo zrušit, jinak ji předá k rozhodnutí rektorovi. Rektor změní nebo zruší rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu se zákonem, vnitřním předpisem veřejné vysoké školy nebo fakulty. Rozhodnutí o disciplinárním přestupku a o vyloučení ze studia zruší i v případě, že dodatečně vyšly najevo skutečnosti, které by odůvodňovaly zastavení řízení.

5.6 Stipendia na Univerzitě Palackého v Olomouci

Stipendijní řád Univerzity Palackého v Olomouci, tj. další vnitřní předpis navazující na zákon o vysokých školách a Statut UP, upravuje podmínky a postup pro přiznávání jednotlivých druhů stipendií na UP studentům, kteří o ně požádali. **Studentům UP se podle řádu přiznávají tato stipendia:**

- a) prospěchové stipendium,
- b) mimořádné stipendium,
- c) sociální stipendium,
- d) zvláštní sociální stipendium,
- e) ubytovací stipendium,
- f) stipendium v případech zvláštního zřetele hodných,
- g) stipendium na podporu studia v zahraničí a na podporu studia v České republice a
- h) doktorské stipendium.

*Stipendia
na UP*

O přiznání prospěchového stipendia, sociálního stipendia, stipendia na podporu studia v zahraničí a na podporu studia v ČR a doktorského stipendia rozhoduje děkan fakulty, která zajišťuje organizační a právní stránku uskutečňování studijního programu a na níž jsou studenti tohoto studijního programu zapsáni. O přiznání ubytovacího stipendia a zvláštního sociálního stipendia rozhoduje rektor. O přiznání mimořádného stipendia a stipendia v případech zvláštního zřetele hodných rozhoduje děkan nebo rektor.

Prospěchové stipendium může děkan přiznat studentovi, který:

- a) je studentem UP v bakalářském nebo magisterském studijním programu,
- b) v předcházejícím úseku studia („rozhodný úsek“) dosáhl vynikajících studijních výsledků, přičemž vynikající studijní výsledky se posuzují na základě studijního průměru nebo váženého studijního průměru,
- c) studuje ve standardní době studia, nebo studuje ve standardní době studia zvětšené nejvýše o jeden rok, pokud studoval nejméně jeden semestr na zahraniční vysoké škole v rámci programů spoluorganizovaných UP.

*Prospěchové
stipendium
na UP*

Prospěchové stipendium nemůže být přiznáno:

- a) studentovi bakalářského nebo magisterského studijního programu, který v uplynulých akademických letech nezískal v průměru alespoň 60 kreditů za akademický rok,
- b) studentovi doktorského studijního programu.

Mimořádné stipendium je stipendium jednorázové, které může studentovi přiznat děkan fakulty nebo rektor zejména:

- a) za vynikající vědecké, výzkumné, vývojové, inovační, umělecké nebo další tvůrčí výsledky,
- b) za vynikající sportovní výsledky, zejména v souvislosti s reprezentací UP,
- c) za významnou činnost konanou ve prospěch fakulty, UP a akademické obce, blíže specifikovanou ve směrnici děkana příslušné fakulty,
- d) na výzkumnou, vývojovou a inovační činnost podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

*Mimořádné
stipendium
na UP*

Zvláštní sociální stipendium

Nárok na **zvláštní sociální stipendium** má student, kterému byl přiznán přídavek na dítě podle § 17 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, jestliže rozhodný příjem v rodině zjišťovaný pro účely přídavku na dítě nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,5 a tento nárok prokáže student tím, že k žádosti o zvláštní sociální stipendium doloží písemné potvrzení vydané na jeho žádost úřadem státní sociální podpory, který přídavek přiznal. Potvrzení pro účely přiznání stipendia platí po dobu 21 měsíců od uplynutí roku, za který byl příjem rodiny zjišťován. Rektor svým rozhodnutím stanoví formu, náležitosti a termíny pro podávání žádostí o přiznání sociálního stipendia. Není-li v rozhodnutí rektora stanoveno jinak, podává se žádost o přiznání stipendia elektronicky a student je povinen v žádosti uvést své bankovní spojení.

Ubytovací stipendium

Ubytovací stipendium může být přiznáno studentovi, který ke dni vydání rozhodnutí o přiznání ubytovacího stipendia:

- je studentem bakalářského, magisterského nebo doktorského studijního programu v prezenční formě studia,
- studuje v prvním akreditovaném studijním programu, nebo v akreditovaném studijním programu na něj navazujícím,
- nepřekročil standardní dobu studia v aktuálně studovaném akreditovaném studijním programu ani v žádném ze souběžně studovaných studijních programů,
- nemá trvalé bydliště na území okresu Olomouc,
- o přiznání stipendia požádal. Studentovi může být z důvodů zvláštního zřetele hodných přiznáno ubytovací stipendium i v případě, že má trvalé bydliště na území okresu Olomouc, a to na základě jeho písemné žádosti adresované rektorovi.

Student však musí splňovat podmínku trvalého bydliště mimo území Statutárního města Olomouce a dojezdové vzdálenosti do Olomouce vyšší než 45 minut nebo musí být držitelem průkazu ZTP/ZTPP. Rektor svým rozhodnutím stanoví formu, náležitosti a termíny pro podávání žádostí o přiznání ubytovacího stipendia. Není-li v rozhodnutí rektora stanoveno jinak, podává se žádost o přiznání stipendia elektronicky a student je povinen v žádosti uvést své bankovní spojení.

Řízení o přiznání stipendia

Přiznává-li stipendium rektor, stanoví formu vyplácení a termíny výplaty rozhodnutím, v ostatních případech tak stanoví děkan příslušné fakulty směrnicí. Řízení o přiznání stipendia se zahajuje:

- u prospěchového stipendia dnem, kdy student podal písemnou žádost o přiznání stipendia na studijním oddělení příslušné fakulty nebo na návrh vedoucího zaměstnance příslušné katedry nebo pracoviště nebo dnem uvedeným ve směrnici děkana, k němuž jsou generovány rozhodné údaje z informačního systému Studijní agendy,
- u mimořádného stipendia, stipendia na podporu studia v zahraničí a na podporu studia v ČR a sociálního stipendia dnem, kdy student podal písemnou žádost o přiznání stipendia na studijním oddělení příslušné fakulty nebo na návrh vedoucího zaměstnance příslušné katedry nebo pracoviště nebo člena akademické obce,
- u stipendia v případech zvláštního zřetele hodných dnem podání žádosti u rektora či děkana nebo dnem podání návrhu na přiznání stipendia,
- u zvláštního sociálního stipendia dnem podání žádosti o přiznání stipendia rektorovi,
- u ubytovacího stipendia dnem podání žádosti o ubytovací stipendium za podmínek stanovených v rozhodnutí rektora,
- u doktorského stipendia dnem zápisu studenta do doktorského studijního programu.

O přiznání stipendia v případech hodných zvláštního zřetele rozhoduje děkan nebo rektor na základě žádosti studenta nebo i bez této žádosti. Podrobnosti týkající se výše a podmínek pro udělení stipendia stanoví děkan nebo rektor. Stipendium je jednorázové a nárok na výplatu vzniká dnem jeho přiznání. Stipendium může být přiznáno opakovaně.

Podmínky pro přiznání stipendia na podporu studia v zahraničí a na podporu studia v ČR, podmínky jeho vyplácení a výši stipendia stanoví směrnici děkan fakulty. Studentovi doktorského studijního programu v prezenční formě studia přiznává děkan fakulty doktorské stipendium. Stipendium se přiznává na dobu určenou děkanem, nejdéle však na dobu jednoho akademického roku, a vyplácí se formou pravidelného měsíčního příspěvku. Bližší podrobnosti týkající se doktorského stipendia (např. termíny a formu výplaty) stanoví směrnici děkan fakulty. Doktorské stipendium se přestává vyplácet od měsíce následujícího po měsíci, ve kterém student přerušil nebo ukončil studium.

Rozhodnutí o přiznání nebo nepřiznání stipendia vydává děkan příslušné fakulty nebo rektor ve lhůtě 30 dnů od zahájení řízení. Rozhodnutí musí být vyhotoveno písemně a musí obsahovat výrok o přiznání či nepřiznání stipendia, v případě přiznání stipendia jeho výši, formu vyplácení a termín nebo termíny výplaty, a dále odůvodnění a poučení o možnosti podat žádost o přezkoumání rozhodnutí. Rozhodnutí děkana příslušné fakulty a rektora se vyznačují do osobního spisu studenta, vedeného o studentovi příslušnou fakultou. Rozhodnutí nabývá právní moci:

*Rozhodnutí
o stipendiu*

- a) dnem poté, kdy marně uplyne lhůta pro podání žádosti o přezkoumání rozhodnutí, nebo
- b) dnem poté, kdy se student písemně vzdal práva podat žádost o přezkoumání rozhodnutí, nebo
- c) dnem poté, kdy bylo studentovi doručeno rozhodnutí rektora o žádosti o přezkoumání rozhodnutí o přiznání/nepřiznání stipendia.

Student sám nebo prostřednictvím svého zástupce, kterému udělil písemnou plnou moc, může ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí o přiznání nebo nepřiznání stipendia požádat o přezkoumání rozhodnutí; žádost o přezkoumání se podává orgánu, který rozhodnutí vydal. Vydal-li rozhodnutí o přiznání nebo nepřiznání stipendia děkan, může sám žádosti pouze vyhovět a rozhodnutí změnit nebo zrušit. Nerozhodne-li děkan příslušné fakulty tímto způsobem, předá žádost spolu s osobním spisem studenta, včetně všech potřebných podkladů, neodkladně rektorovi.

V případě zmeškání lhůty pro podání žádosti o přezkoumání může student požádat orgán, který rozhodnutí vydal, o prominutí zmeškání lhůty pro podání žádosti o přezkoumání, a to do 15 dnů ode dne odpadnutí překážky, která zmeškání lhůty způsobila, nejpozději však do 3 měsíců od doručení rozhodnutí, které má být přezkoumáno. Spolu s touto žádostí musí být podána žádost o přezkoumání rozhodnutí o přiznání nebo nepřiznání stipendia.

Rektor žádost zamítne, jestliže byla podána opožděně nebo byla podána neoprávněnou osobou. Rektor změní nebo zruší rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu se zákonem, vnitřním předpisem UP nebo její součástí, jinak žádost zamítne a původní rozhodnutí děkana příslušné fakulty potvrdí. Zruší-li rektor rozhodnutí děkana příslušné fakulty, vrátí věc děkanovi příslušné fakulty k novému projednání. Právním názorem rektora je děkan příslušné fakulty vázán.

Vydal-li rozhodnutí o přiznání nebo nepřiznání stipendia rektor, může sám žádosti pouze vyhovět a rozhodnutí změnit, popř. zrušit. Nerozhodne-li rektor tímto způsobem, požádá o písemné stanovisko k žádosti komisi pro přezkoumání rozhodnutí o přiznání nebo nepřiznání stipendia (dále jen „komise“). Komise předloží písemné stanovisko obsahující

návrh řešení žádosti spolu s písemným stanoviskem děkana příslušné fakulty k rozhodnutí rektorovi, který buď prvostupňové rozhodnutí rektora potvrdí, nebo jej změní nebo zruší, bylo-li vydáno v rozporu se zákonem, vnitřním předpisem UP nebo její součástí.

5.7 Poplatky spojené se studiem na Univerzitě Palackého v Olomouci

*Poplatky
spojené se
studiem*

Velice důležitou informací spojenou se studiem na UP je problematika poplatků. Základ právní úpravy poplatkové povinnosti studenta můžeme najít v ustanovení § 58 zákona o vysokých školách a ustanovení čl. 22 Statutu UP. Na základě nich rektor UP jednou za rok vydává **rozhodnutí o poplatcích spojených se studiem**. Toto rozhodnutí rektora můžete najít, jako všechny výše uvedené vnitřní předpisy na úřední desce UP. Toto rozhodnutí stanoví tři druhy poplatků a to poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením, poplatek za studium při překročení standardní doby studia, poplatek za studium v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu. Výši poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením, která pro akademický rok 2013/2014 činí 530 Kč a výši poplatku za poplatek za studium při překročení standardní doby studia, která pro akademický rok 2013/2014 činí 20 000,-, stanoví rektor UP po projednání s děkany jednotlivých fakult a po schválení Akademickým senátem UP. Výše poplatku za studium v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, která činí 2 666 Kč, se odvíjí od standardu vyhlášeného Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy.

I v rámci rozhodování o poplatcích spojených se studiem existuje možnost přezkumu. Student má právo podat žádost o přezkoumání rozhodnutí o stanovení poplatku orgánu, který rozhodnutí vydal, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení takového rozhodnutí. Podání této žádosti má odkladný účinek, tzn. student, který požádal o přezkum, nemusí poplatek zaplatit doručením rozhodnutí. Rektor změní nebo zruší rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu se zákonem, vnitřním předpisem veřejné vysoké školy nebo její součástí a může rozhodnout v rámci přezkoumání rozhodnutí o snížení, prominutí nebo odložení termínu splatnosti stanoveného poplatku.

5.8 Ubytování a stravování na Univerzitě Palackého v Olomouci

*Ubytování
a stravování
na UP*

*Správa kolejí
a menz UP*

Ubytování a stravování jsou dvě z nejzákladnějších potřeb spojených se studiem. Podmínky pro ubytování studentů Univerzity Palackého v Olomouci, pravidla pro přidělování volných míst na vysokoškolských kolejích UP, jakož i další podrobnosti k ubytování studentů, popř. jejich návštěv, upravuje Řád vysokoškolské koleje Univerzity Palackého. Ubytování studentům UP je poskytováno v budovách jednotlivých kolejí. Kolej a jiná ubytovací zařízení jsou součástí účelového zařízení UP, které se nazývá Správa kolejí a menz UP. SKM UP poskytuje ubytovací a další navazující služby především studentům zapsaným na UP a dalším osobám za podmínek stanovených Řádem vysokoškolské koleje. Smluvní vztahy jsou uzavřeny na základě písemné smlouvy uzavřené na jedné listině mezi UP zastoupenou ředitelem SKM UP (nebo jiným oprávněným zaměstnancem pověřeným ředitelem SKM UP) a ubytovaným. Ředitel SKM UP a příslušní vedoucí zaměstnanci SKM UP odpovídají za zabezpečení materiálních podmínek ubytovaných studentů v kolejích a za vytvoření podmínek pro studium a odpočinek. Student si může podat žádost

o přidělení ubytování na webových stránkách SKM UP na adrese www.skm.upol.cz, které jsou součástí oficiálního serveru UP. Podání žádosti obsahuje souhlas studenta se zpracováním jeho osobních údajů. Přesné instrukce jsou uvedeny na těchto stránkách v sekci „Aktuality“. Rozhodnutí o přidělení ubytování je zveřejněno na webových stránkách SKM UP po přihlášení studenta do ubytovacího systému. V případě kladně vyřízené žádosti student může provést rezervaci konkrétního místa pro ubytování v ubytovacím systému. Pokud tak neučiní, bude mu konkrétní místo vybráno SKM UP.

O způsobu přidělování ubytování studentům v prezenční formě studia, tj. denním studiu, na kolejích rozhoduje Kolejní komise UP. Kolejní komise je tvořena zástupci vedení UP, vedení SKM UP a zástupci studentů na kolejích ubytovaných. Kolejní komise zabezpečuje přidělování ubytování pro studenty UP a další osoby, spolupracuje s vedením SKM UP a se studentskou kolejní samosprávou. Nejpozději do konce února každého akademického roku Kolejní komise stanoví časový harmonogram průběhu přidělování ubytování na kolejích a pravidla pro hodnocení studentů z hlediska nároku na přidělení ubytování, přičemž základními kritérii jsou dojezdová vzdálenost časová, sociální důvody, zdravotní důvody a jiná kritéria. Na základě těchto vstupních kritérií bude každému studentovi, který žádá o ubytování, přidělen příslušný počet bodů. Elektronický ubytovací systém automaticky vytvoří sestavu s počtem studentů podle dosaženého počtu bodů. SKM UP vyvěsí na svoje webové stránky pro každého žadatele oznámení o přidělení či nepřidělení ubytování do druhého pracovního dne poté, kdy obdrží od Kolejní komise údaj o bodové hranici.

Student je ubytován na základě Smlouvy o ubytování uzavřené s UP. Smlouva o ubytování musí obsahovat:

- a) formální údaje (identifikace smluvních stran, datum, podpisy smluvních stran, razítko UP),
- b) název koleje, popř. blok koleje, v níž bude ubytování poskytnuto, číslo pokoje,
- c) dobu, na kterou je ubytování poskytnuto,
- d) bližší specifikaci sjednávaných ubytovacích podmínek. Studentům je po uzavření Smlouvy o ubytování vystaven nepřenositelný ubytovací průkaz a ubytovací karta.

*Smlouva
o ubytování
v koleji UP*

Smlouva o ubytování může být uzavřena nejdéle na dobu 1 roku, a to s nástupem k ubytování nejdříve 30. 6. kalendářního roku a ukončením ubytování nejdéle do 30. 6. následujícího kalendářního roku.

Ceny za ubytování jsou stanoveny Ceníkem poplatků za ubytování (jinak kolejné) a mohou být každoročně upravovány k 31. 3. s účinností pro celý následující akademický rok s ohledem na vyhlášenou míru inflace v ČR za předcházející kalendářní rok. Ceník poplatků za ubytování (kolejného) navrhuje ředitel SKM UP. Ceník schvaluje vždy pro celý akademický rok rektor UP. Změna ceny během akademického roku je možná pouze při změně DPH. Mimo kolejného mohou být studentům účtovány v souladu s Domovním řádem VŠ koleje, Smlouvou o ubytování a ceníky SKM UP další poplatky (např. za pronájem elektrospotřebičů). Studenti ubytovaní na kolejích mají tyto možnosti úhrady kolejného:

*Cena
za ubytování*

- a) formou inkasní platby z osobního účtu studenta nebo jiné osoby kolejné hradící, trvalým příkazem nebo převodem z účtu;
- b) v hotovosti toliko v odůvodněných případech, zejména při nástupu k ubytování, u vedoucího příslušné koleje;

- c) použitím platební karty, a to jen ve výjimečných případech a na místech, kde to dovoluje technické vybavení SKM UP.

*Zánik nároku
na ubytování*

Nárok na ubytování zaniká:

- a) uplynutím doby, na kterou bylo ubytování sjednáno Smlouvou o ubytování,
b) nenastěhuje-li se na přidělené ubytovací místo student, který provedl rezervaci v elektronickém ubytovacím systému a nemá uzavřenou Smlouvu o ubytování bez písemného udání závažného důvodu,
c) výpovědí ze strany studenta, přičemž student může Smlouvu o ubytování písemně vypovědět bez udání důvodu, přičemž výpovědní lhůta je jeden měsíc a počíná běžet od prvního dne měsíce následujícího po doručení výpovědi vedoucímu příslušné koleje,
d) odstoupením od Smlouvy o ubytování ředitelem SKM UP.

Ředitel SKM UP může odstoupit od Smlouvy o ubytování, jestliže student:

- a) umožnil ubytování neohlášených osob na koleji,
b) nesplnil povinnosti uvedené ve Smlouvě o ubytování, kromě povinnosti platit kolejné,
c) ukončil studium v souladu se Studijním a zkušebním řádem UP, přerušil studium, byl vyloučen ze studia nebo přestoupil na jinou školu.

Ředitel SKM UP může také odstoupit od Smlouvy o ubytování na návrh vedoucího příslušné koleje, jestliže:

- a) student nezaplatil dva po sobě následující měsíce kolejné ve stanoveném termínu,
b) přes písemnou výstrahu hrubě porušuje dobré mravy nebo jinak hrubě porušuje své povinnosti vyplývající z řádu, Smlouvy o ubytování nebo Domovního řádu VŠ koleje včetně požárních, bezpečnostních a hygienických předpisů.

Oznámení ředitele SKM UP o odstoupení od Smlouvy o ubytování musí být učiněno písemně a prokazatelně doručeno studentovi. V oznámení musí být obsaženo odůvodnění s odkazem na příslušné ustanovení příslušného vnitřního předpisu a normy UP nebo ujednání smlouvy, které student porušil. Student, u něhož bylo odstoupeno od Smlouvy o ubytování, je povinen se do 30 dní od doručení oznámení o odstoupení vystěhovat z koleje. Student je povinen do v rámci této lhůty splnit všechny závazky vůči SKM UP. V opačném případě se vystavuje nebezpečí nuceného vystěhování a náhrady škody, která v důsledku této skutečnosti SKM UP vznikne.

Návštěvy studentů, které zůstávají v době mezi 24.00 a 7.00 hodin na kolejích, musí být přihlášeny k ubytování. Tyto osoby jsou povinny se, za přítomnosti studenta, v jehož pokoji budou ubytovány, zapsat na vrátnici koleje do knihy hostů, předložit průkaz totožnosti, nahlásit číslo pokoje, v němž budou ubytovány, a uhradit cenu za ubytování. Pokud mají být ubytovány v pokoji s dvěma a více lůžky nebo buňce, je nutno doložit souhlas ostatních ubytovaných v tomto pokoji nebo buňce, kteří jsou tento den přítomni na koleji. Cena za ubytování se hradí v hotovosti, na místě, předem a je stanovena ve výši denního kolejného příslušné koleje, které se za lůžko hradí. Student, jenž ve svém pokoji ubytování umožnil, je povinen zajistit, aby návštěva dodržovala ustanovení řádu a Domovní řád VŠ koleje a poměrně odpovídá za případné škody návštěvou způsobené. Pobyt osob na kolejích od 24.00 do 7.00 hodin, pokud nejsou řádně přihlášení, je zakázaný.

Na přidělení ubytování na koleji není právní nárok. Oznámení o přidělení nebo nepřidělení ubytování nemá povahu rozhodnutí a opravný prostředek proti němu není možný. Pro společné ubytování studentů – manželů nebo partnerských dvojic mohou být stanoveny ředitelem SKM UP odchylky.

Podmínky a další náležitosti **stravování v menzách** a navazujících výdejních stravy Univerzity Palackého v Olomouci upravuje Řád menzy UP. Menzy a výdejny, tak jak je blíže specifikováno, jsou řízeny Správou kolejí a menz UP. Stravování je umožněno na základě identifikační karty – průkazu studenta UP. Ve výdejních, kde objednávkové stravování prostřednictvím identifikačních karet není zavedeno, si zájemci objednávají jídlo značením stravenek. V rámci provozních možností nabídka obsahuje následující druhy hlavních teplých jídel: snídaně, obědy (polévka, hlavní chod), hotová, minutková a jiná teplá jídla. Obědy, hotová, minutková a jiná teplá jídla obsahují také nápoj. Součástí nabídky hlavních jídel jsou i teplá a studená balená jídla. Jídelní lístek obědů je zveřejňován na 14 dnů předem. Nabídka ostatních jídel je denně aktualizována. V každé výdejně jídel je umístěna kniha přání, připomínek a stížností. Reklamacce lze uplatňovat u vedoucího menzy a vedoucích jednotlivých výdejen.

*Stravování
v menzách*

Ceny jídel pro studenty, zaměstnance a jiné strávnicky jsou každoročně upravovány s ohledem na výši osobních a věcných nákladů a cen zpracovaných surovin. Studenti zapsaní ke studiu na jedné z fakult UP mají nárok na tzv. studentskou cenu, tj. hradí při stravování průměrnou hodnotu připravených surovin a částečný podíl osobních a věcných nákladů. Jídlo je tedy levnější. Nabídky a ceníky připravovaných jídel dle jednotlivých jsou zveřejněny v menze a všech navazujících jídelnách a také na webových stránkách www.menza.upol.cz. Prostřednictvím tohoto webu lze jídlo také objednat. Studenti zapsaní ke studiu na univerzitě mají právo stravovat se v menzách a výdejních jídel s ohledem na kapacitní možnosti, objednávat, rušit objednávky, odebírat jídlo dle technických a organizačních podmínek menzy, podávat připomínky, přání, reklamacce a stížnosti. Všichni strávnicky jsou povinni dodržovat časová omezení při objednávání stravy a rovněž respektovat uvedené doby provozu menz a jednotlivých výdejen.

5.9 Půjčování knih na Univerzitě Palackého v Olomouci

V rámci jakéhokoliv studia na jakékoliv vysoké škole je studentům potřebné zajistit přístup ke studijním dokumentům. Institucí, která na UP shromažďuje jejich největší množství, je **Knihovna UP**, jejíž činnost je upravena Řádem knihovny UP v Olomouci. Tento řád stanoví podmínky, za kterých Knihovna UP poskytuje knihovnické, informační a další služby a práva a povinnosti uživatelů Knihovny UP, kterými jsou zejména studenti UP. Knihovní řád je závazný pro všechny její uživatele. Knihovna UP přispívá prostřednictvím své činnosti k naplnění vzdělávací a vědeckobadatelské funkce, které jsou základními úkoly UP. Činnost knihovny spočívá ve shromažďování, zpracovávání a uchovávání knihovního a informačního fondu v klasické i elektronické, příp. digitalizované podobě a jeho zpřístupňování prostřednictvím knihovnických a informačních služeb uživatelům knihovny, kterými se myslí i studenti UP. Je důležité poznamenat, že svoje vlastní knihovny s vlastními řády, které upravují jejich provoz, mají i jednotlivé fakulty.

Knihovna UP

*Knihovní řád
na UP*

Knihovní řád UP především stanoví některé základní pojmy, z nichž jsou důležité zejména, knihovní dokument, prezenční a absenční výpůjčka a výpůjční lhůta. Knihovním dokumentem se rozumí informační pramen evidovaný jako samostatná jednotka knihovního fondu knihovny. Knihovní jednotkou se rozumí kromě knihy např. i časopis, mikromédium, videokazeta, audiokazeta, nosič digitálních dat či jiný informační materiál. Prezenční výpůjčkou se rozumí vypůjčení knihovního dokumentu z volného výběru, kterého lze užít pouze v knihovně. Absenční výpůjčkou se rozumí vypůjčení knihovního dokumentu, který může uživatel knihovny za dále vymezených podmínek užívat i mimo prostory knihovny. Výpůjční lhůtou se rozumí doba, po kterou může uživatel vypůjčený knihovní dokument užívat mimo prostory knihovny. Výpůjční lhůtu stanoví knihovna při provedení absenční výpůjčky. Pokud tak neučiní, platí výpůjční lhůty stanovené v Knihovním řádu. Student UP může mít současně půjčeno absenčně maximálně 15 knihovních dokumentů.

*Vypůjčování
dokumentů*

Vypůjčování knihovních dokumentů se uskutečňuje na základě příslušných ustanovení občanského zákoníku, která upravují smlouvu o výpůjčce. Knihovna je povinna půjčit knihovní dokument, který je předmětem absenční nebo prezenční výpůjčky, ve stavu způsobilém k užití. Před převzetím absenční nebo prezenční výpůjčky je uživatel knihovny povinen knihovní dokument prohlédnout a je-li poškozen ihned zaměstnanci knihovny ohlásit všechny závady a poškození knihovního dokumentu, mimo závad a poškození skrytých. Neučiní-li tak, odpovídá za všechny viditelné vady a poškození knihovního dokumentu zjištěné při jeho vracení a je povinen uhradit knihovně náklady. Uživatelé knihovny si mohou jednotlivé knihovní dokumenty rezervovat. Rezervace knihovního dokumentu může být uplatněna pouze na knihovní dokument, který je určen k absenční výpůjčce, a který je půjčen jinému uživateli. Rezervování knihovního dokumentu je možné provést osobně, telefonicky nebo e-mailem. Při zadání rezervace knihovního dokumentu uvede uživatel datum, do kdy má o rezervovaný knihovní dokument zájem. Marným uplynutím této lhůty rezervace zaniká. Knihovna může zrušit rezervaci knihovního dokumentu, který se stal trvale nedostupným. O zrušení rezervace knihovního dokumentu knihovna uživatele neprodleně uvědomí. Jakmile je knihovní dokument připraven k vypůjčení (splnění rezervace knihovního dokumentu), má uživatel právo na vypůjčení rezervovaného knihovního dokumentu. Toto právo trvá 7 dnů. Uplynutím této lhůty právo uživatele na rezervovaný knihovní dokument zaniká. Uživatel má právo požádat o zrušení rezervace knihovního dokumentu stejným způsobem, jako ji lze zadat.

Výpůjční lhůta

Výpůjční lhůta, která obecně činí 30 dnů, může být uživatelem prodloužena maximálně dvakrát, pokud není knihovní dokument rezervován pro jiného uživatele. Prodloužení výpůjční lhůty je možné provést on-line, žádat osobně v knihovně, písemně, telefonicky, případně e-mailem. Knihovna je oprávněna bez udání důvodů stanovit kratší výpůjční lhůtu, o čemž musí být uživatel uvědomen nejpozději při uzavírání smlouvy o výpůjčce absenčně vypůjčeného knihovního dokumentu. Knihovna je oprávněna v odůvodněných případech žádat bezodkladné vrácení knihovního dokumentu před uplynutím výpůjční lhůty. Knihovna je oprávněna v odůvodněných případech již běžící výpůjční lhůtu jednostranně prodloužit, a to i bez vědomí uživatele.

K základním povinnostem uživatelů knihovny patří včasné a řádné plnění všech závazků vůči knihovně. Uživatelé knihovny jsou povinni řídit se Knihovním řádem UP, jejím provozním řádem, jakož i instrukcemi zaměstnanců knihovny. **Uživatel knihovny**

má právo využívat všech služeb a všech fondů knihovny podle kategorie, do které byl zařazen. Uživatelé knihovny jsou povinni chovat se v knihovně vůči svému okolí ohleduplně, zejména nerušit či neobtěžovat jiné uživatele knihovny a nic nepoškozovat. Před vstupem do knihovny jsou uživatelé knihovny povinni vypnout akustickou signalizaci mobilních telefonů, případně jiných vnášených zařízení. Prostory knihovny mohou užívat pouze v souladu s jejich určením.

Prostory knihovny mohou být sledovány kamerovým systémem. Prostory knihovny, v nichž se pobyt uživatelů knihovny zaznamenává kamerovým systémem, jsou zřetelně označeny. Vstupem do těchto prostor uživatelé knihovny souhlasí se sledováním a obrazovým zaznamenáváním svého pohybu. Záznamy pobytu knihovna pořizuje pouze za účelem zvýšení ochrany práv a svobod těch, kteří by mohli být dotčeni protiprávním jednáním druhých a za účelem ochrany majetku knihovny. Záznamy pobytu nejsou zveřejňovány a mohou být jiné osobě nebo veřejnému úřadu zpřístupněny, v jeho prospěch užity a jemu předány jen v souladu s účelem vymezeným Knihovním řádem. Záznamy pobytu knihovna uchovává po dobu nezbytnou k naplnění tohoto účelu.

Před vstupem do vyhrazeného prostoru knihovny mohou uživatelé knihovny odložit v šatně nebo do uzamykatelné skříňky svrchní oděv, tašky, aktovky, apod. Za peníze, klenoty a jiné cennosti takto uložené knihovna odpovídá jen do výše stanovené prováděcím předpisem k občanskému zákoníku.

Do vyhrazeného prostoru knihovny není povoleno vnášet zbraně, omamné ani jiné nebezpečné látky, jídlo ani pití. Konzumace tekutin a potravin je povolena pouze v těsné blízkosti prodejních automatů či na za tímto účelem vyhrazených místech. Psi ani jiná zvířata nemají do knihovny přístup, s výjimkou psů doprovázející osoby se zdravotním znevýhodněním. Uživatelé knihovny, který nemá vůči knihovně vypořádaný všechny své závazky, může knihovna odmítnout poskytovat další služby až do odstranění nedostatku, kvůli kterému bylo poskytování služeb knihovnou uživateli knihovny přerušeno. Pokud je uživatel knihovny postižen infekční nemocí, je povinen z důvodu ochrany jiných uživatelů knihovny a z důvodu ochrany knihovního fondu, zdržet se návštěv knihovny. Před vrácením knihovních dokumentů vypůjčených absenčně, je povinen zabezpečit jejich desinfekci, pokud je to možné, popřípadě na nutnost desinfekce upozornit zaměstnance knihovny.

Uživatel knihovny odpovídá za škody způsobené na majetku knihovny podle příslušných ustanovení občanského zákoníku o odpovědnosti za škodu. Při ztrátě či zničení knihovního dokumentu rozhodne knihovna o způsobu náhrady za ztracený či zničený knihovní dokument některým ze způsobů náhrady škody a dále o stanovení lhůty k náhradě škody za ztracený či zničený knihovní dokument. Způsoby náhrady škody za ztracený či zničený knihovní dokument spočívají v dodání výtisku téhož knihovního dokumentu ve stejném vydání a vazbě, nebo dodání výtisku téhož knihovního dokumentu v novějším vydání, nebo dodání jiného knihovního dokumentu odpovídajícího ceně za ztracený či zničený knihovní dokument, pokud je knihovna ochotna takový knihovní dokument přijmout nebo finanční náhrada spočívající v úhradě nákladů vzniklých knihovně při pořízení náhrady za ztracený či zničený knihovní dokument, která je vyčíslena součtem paušálního poplatku za vazbu knihy a součinu počtu stránek ztraceného či zničeného knihovního dokumentu a nákladů za pořízení kopie strany A4 (tzv. náhradní plnění). Do vyřešení způsobu náhrady za ztrátu či zničení knihovního dokumentu a do doby uhrazení všech pohledávek vůči knihovně má knihovna právo pozastavit uživateli poskytování služeb.

*Odpovědnost
za škodu
na majetku
knihovny*

Dluhy a jejich řešení

Knihovní řád také upravuje problematiku dluhů a rozlišuje mezi dluhem nepeněžitým a peněžitým. **Nepeněžitý dluh**, spočívající zejména v nevrácení absenčně vypůjčeného knihovního dokumentu, se plní v té součásti knihovny, kde vznikl. Lze jej však splnit i v náhradním místě, kterým je kterákoli součást knihovny. Peněžitý dluh se plní v té součásti knihovny, kde vznikl, a to úhradou v hotovosti, bezhotovostním převodem či prostřednictvím České pošty, s. p. Lze jej však splnit i v náhradním místě, kterým je kterákoli součást knihovny. Je-li uživatel knihovny v prodlení se splněním peněžitého či nepeněžitého dluhu, má knihovna právo upomenout uživatele knihovny o plnění peněžitého či nepeněžitého dluhu zasláním upomínek ve formě e-mailu, upomínek v listinné podobě, předžalobní výzvou a nebude-li peněžitý či nepeněžitý dluh ani poté splněn, vymáhat jeho splnění právní cestou. Je-li uživatel v prodlení se splněním nepeněžitého dluhu, elektronický výpůjční systém automaticky generuje do osobního konta uživatele prvních pět upomínek zasílaných elektronickou poštou. Po těchto pěti bezvýsledných upomínkách je šestá upomínka odeslána poštou doporučeně s doručenkou. V případě prodlení s vrácením peněžitého dluhu může knihovna po uživateli knihovny nárokovat:

- a) náklady, které jí vzniknou v souvislosti s upomínáním dluhu a
- b) úrok z prodlení v zákonné výši.

V případě prodlení s vrácením absenčně vypůjčeného knihovního dokumentu může knihovna po uživateli nárokovat:

- a) náklady, které jí vzniknou v souvislosti s upomínáním dluhu,
- b) smluvní pokutu a
- c) náhradní plnění.

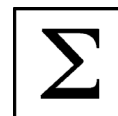
Sankce za porušení knihovního řádu

Za **nedodržování knihovního řádu nebo provozních řádů** jednotlivých součástí knihovny může být uživateli knihovny zakázáno využívat služeb knihovny až na dobu čtyř měsíců. Zákaz přístupu do knihovny až na dobu jednoho roku může být udělen zejména v případech:

- a) přistižení při nedovoleném vynesení knihovního dokumentu nebo při pokusu o něj,
- b) vědomého poškozování knihovního dokumentu nebo jiného majetku knihovny,
- c) nedodržování platných zákonů, zejména autorského zákona,
- d) hrubého a agresivního jednání nerespektující normy slušného chování, a to jak vůči jiným uživatelům knihovny, tak vůči zaměstnancům knihovny,
- e) nerespektování knihovního řádu a provozních řádů jednotlivých součástí knihovny, např. porušování vnášení a konzumování jídla a pití, vnášení nepovolených zavazadel, rušivé telefonování mobilními telefony apod.,
- f) opakovaného (tj. třetího a dalšího) nedodržení výpůjční lhůty evidované v elektronickém výpůjčním systému u jednoho uživatele.

Shrnutí

Z výše uvedeného textu vyplývá, že postavení studenta na Univerzitě Palackého v Olomouci je upraveno množstvím jejích vnitřních předpisů a dalších norem. Tyto vnitřní předpisy a normy pokrývají problematiku poplatků za studium, přijímacího řízení, průběhu studia, disciplinárního řízení, stipendií, problematiku ubytování, stravování a půjčování knih. Na tomto místě je však důležité si uvědomit další skutečnosti. Jednak to, že výše uvedené vnitřní předpisy a normy byly přijaty na centrální úrovni UP. Jak jsme si také řekli, UP se vnitřně člení na jednotlivé fakulty, které také vydávají svoje vnitřní normy, které vycházejí z v této kapitole uvedených vnitřních předpisů a norem a které musejí studenti těchto fakult respektovat. Je však také důležité si říct, že obsah výše uvedených vnitřních předpisů a norem není uveden jenom tzv. na papíře, ale funguje i v reálném životě UP. Studenti tedy mají skutečnou možnost bez rizika uplatňovat svá práva a plnit své povinnosti vyplývající z těchto vnitřních předpisů a norem.

6 Uchazeči a studenti se specifickými potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci

6.1 Uchazeč a student se specifickými potřebami

Studium uchazečů se specifickými potřebami na UP

Jak bylo uvedeno výše, samotný zákon o vysokých školách neobsahuje speciální ustanovení, která by upravovala postavení uchazečů a studentů se zdravotním postižením. Na druhou stranu zákon o vysokých školách umožňuje, aby tuto problematiku upravily prostřednictvím svého vnitřního předpisu. Tento vnitřní předpis v roce 2011 vydala i UP a jedná se o **Směrnici rektora UP o uchazečích a studentech se specifickými potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci**. Smyslem této směrnice není pozitivní diskriminace uchazečů a studentů se specifickými potřebami, ale eliminace překážek vyplývajících ze zdravotního stavu, které mohou uchazečům a studentům se specifickými potřebami znemožnit složení přijímací zkoušky nebo řádně studovat. Tato směrnice upravuje podmínky uchazečů se specifickými potřebami při probíhajících přijímacích řízeních a podmínky studentů se specifickými potřebami při studiu na Univerzitě Palackého v Olomouci. Uchazečem či studentem se specifickými potřebami se podle této směrnice rozumí uchazeči a studenti se specifickými potřebami, které vyplývají z jejich zdravotního postižení, specifických poruch učení, případně uchazeči a studenti s chronickým somatickým či psychickým onemocněním. Zdravotním postižením se rozumí smyslové, tělesné či duševní postižení uchazeče či studenta, které trvá nebo má podle poznatků lékařské vědy trvat alespoň jeden rok. Podporu uchazečům a studentům **zprostředkovává Centrum podpory studentům se specifickými potřebami**, jakožto pracoviště UP, a to v závislosti na individuálních potřebách konkrétní osoby a typu jejího zdravotního postižení. Co se týče postavení uchazečů a studentů se specifickými potřebami na UP, směrnice rektora stanoví následující.

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami

6.2 Přijímací řízení

Specifika přijímacího řízení

Studijní oddělení fakult musí uchazečům se specifickými potřebami, kromě obecných informací o možnostech studia na UP, poskytnout rovněž informace o Centru a hypertextový odkaz na web Centra. **Uchazeči se specifickými potřebami** jsou povinni doložit k elektronické přihlášce doklad prokazující jejich specifické potřeby. K přihlášce uchazeč přímo uvede, jaký typ specifické poruchy má, aby mu mohla univerzita v případě potřeby a možností zajistit co nejméně problémový průběh přijímacího řízení. Pro to, aby uchazeči mohl být poskytnut servis služeb, je potřeba zaslat i potvrzení o jeho zdravotním postižení či znevýhodnění, případně poruše. Některé obory vyžadují přiložit k přihlášce i potvrzení od lékaře, příp. dalšího specialisty (logoped, audiolog, ORL lékař apod.). Podá-li uchazeč se specifickými potřebami přihlášku ke studiu, v níž žádá zohlednění svých specifických potřeb, uvědomí studijní oddělení neprodleně Centrum, předá mu kopii přihlášky ke studiu a případně další specifické informace o podmínkách přijímací zkoušky pro uchazeče se specifickými potřebami (zejména termíny přijímací zkoušky, požadované znalosti, forma zkoušky apod.).

Zaměstnanec Centra informuje uchazeče se specifickými potřebami navíc o postupech, které UP nabízí studentům se specifickými potřebami s ohledem na jejich zdravotní postižení. Příslušný zaměstnanec Centra je povinen navázat s uchazečem se specifickými potřebami osobní kontakt, zjistit povahu a rozsah specifické potřeby (v odůvodněných případech si tuto specifickou potřebu nechá potvrdit od uchazečova ošetřujícího lékaře) a navrhne děkanovi příslušné fakulty **modifikaci přijímacího řízení pro daného studenta**. Přitom dbá zásady, že navrhovaná úprava se má odchylovat od běžného postupu v nejmenší nutné míře a má kromě předpokladů pro studium zvoleného studijního programu ověřit připravenost uchazeče využívat standardních technologií, které jsou pro překonání daných specifických bariér k dispozici (kompenzační pomůcky, výpočetní technika, znalost znakového jazyka nebo hmatového písma apod.). Jedná se o tzv. alternativní formu přijímací zkoušky. Ta může spočívat v nahrazení písemné zkoušky ústní, nebo ústní zkoušky písemnou, nahrazení hromadní zkoušky individuální zkouškou, nebo její realizace v menší skupině, možnosti rozložit zkoušku (případně jejích jednotlivých částí) do více dnů, zajištění tlumočnicka do znakového jazyka nebo znakové češtiny, zajištění asistenta pro práci s textem, zajištění navýšení časové dotace pro zpracování písemné nebo praktické zkoušky, zajištění vhodného formátu zadání (zvětšené nebo barevně adaptované písmo, elektronická forma, elektronická forma s hlasovým výstupem, Braillovo písmo, úprava textu: grafická podoba textu; způsob značení správních odpovědí atd.), využití speciálních pomůcek (optické nebo elektronické lupy, počítač s hlasovým nebo hmatovým výstupem; Pichtův psací stroj), zajištění náhradních prostor pro realizaci zkoušky (nejčastěji v Centru), možnosti projít se a protáhnout se v průběhu zkoušky, sledovat svůj zdravotní stav, pít nebo jíst v průběhu zkoušky. O přijetí uchazeče se specifickými potřebami ke studiu studijní oddělení příslušné fakulty uvědomí neprodleně ředitele Centra.

*Přijímací
řízení a jeho
modifikace*

6.3 Průběh studia

Studentům, kteří jsou prokazatelně v důsledku svého zdravotního postižení výrazně znevýhodněni při plnění studijních povinností určitého typu, může děkan fakulty na základě jejich písemné žádosti umožnit **vykonání některé studijní povinnosti v jiné formě, než jaká je v daném předmětu standardně vyžadována**. Tímto postupem nelze zužovat či jinak měnit rozsah znalostí či dovedností, jejichž prokázání je vyžadováno pro splnění studijních povinností.

Průběh studia

Každému **uchazeči nebo studentovi se specifickými potřebami je přidělen koordinátor**, který je zaměstnancem UP pracovně zařazeným na Centru. Koordinátor trvale spolupracuje při tvorbě individuálního studijního plánu a zajišťování dalších specifických potřeb uchazeče nebo studenta se specifickými potřebami souvisejícími s přijímacím řízením nebo se studiem na UP. **Koordinátor Centra odpovídá** za to, že student se specifickými potřebami bude v daném semestru zapsán do takových studijních předmětů, které s ohledem na své specifické nároky skutečně může řádně v plném rozsahu studovat, neboť jsou k jejich absolvování vytvořeny potřebné podmínky (dostupnost literatury a specifických didaktických pomůcek, tlumočnicků, technologií, známost přístupových tras apod.). Pokud se v průběhu jednoho měsíce po začátku semestru ukáže, že vzhledem ke specifickým nárokům nemůže student některý ze zapsaných studijních předmětů v daném semestru absolvovat, informuje ředitel Centra o této skutečnosti děkana příslušné fakulty. Děkan příslušné fakulty může odepsání takového předmětu

*Činnost
Koordinátora
Centra*

povolit, pakliže student nemůže předmět absolvovat v důsledku specifických potřeb. Zaměstnanci jednotlivých fakult UP jsou povinni poskytnout zaměstnancům Centra součinnost nezbytnou při tvorbě individuálního studijního plánu studenta i při následném poskytování specifických služeb.

*Pravomoci
ředitele Centra*

Ředitel Centra je oprávněn požadovat od garantů jednotlivých programů popř. oborů (přímo, nebo prostřednictvím koordinátora) **přesnou anotaci předmětů**, které v souladu s individuálním plánem má student se specifickými potřebami absolvovat v nejbližších dvou semestrech, včetně určení studijní literatury nezbytně nutné k absolvování předmětu, a určení vyučujícího, do jehož studijní skupiny bude student se specifickými potřebami zařazen. Příslušný zaměstnanec Centra uvědomí před začátkem semestru všechny vyučující, v jejichž studijních skupinách jsou zaregistrováni studenti se specifickými potřebami, a nabídne jim konzultaci v otázkách použitelných didaktických postupů a technologií. Nezbytnou literaturu, tlumočení znakového jazyka a specifické didaktické technologie zajistí příslušný zaměstnanec Centra pro dohodnuté předměty individuálního plánu tak, aby byly k dispozici v době postačující k přípravě na zkoušku, kolokvium nebo zápočet. Vyučující je povinen upozornit zaměstnance Centra nejméně tři pracovní dny předem na požadavky kladené na plnění příslušných studijních povinností, které mohou překračovat možnosti studenta se specifickými potřebami při jejich plnění (například písemný test nebo zrakově podmíněná laboratorní a praktická činnost v případě studentů se zrakovým postižením apod.) a ověří tak možnosti technologického řešení těchto úkolů nebo alternativních náhrad za ně. Pokud didaktický postup vůbec neumožňuje sledovat výuku v její běžné podobě, je vedoucí katedry povinen po dohodě s vyučujícím a koordinátorem Centra určit z řad zaměstnanců katedry nebo studentů lektora, který studentovi podá alternativní výklad a potřebná vysvětlení individuálně. Předměty založené na práci se specifickými technologiemi (zejména výuku práce s výpočetní technikou nebo výuku cizích jazyků) může student se specifickými potřebami absolvovat přímo v Centru s využitím potřebných technologií. Vyučujícím může podle dohody být buď přímo vyučující daného předmětu pro ostatní studenty, nebo pověřený vyučující Centra. Absolvování předmětu v těchto specifických případech potvrzuje vyučující daného předmětu pro ostatní studenty nebo ředitel Centra. Za předpokladu, že se student stane studentem se specifickými potřebami v průběhu studia na UP, je povinen tuto skutečnost oznámit studijnímu oddělení příslušné fakulty, které bezodkladně zkontaktuje Centrum. Student je poté na základě výzvy Centra povinen předložit doklad prokazující zdravotní postižení nebo jinou specifickou potřebu.

*Náležitosti
zkušební
místnosti*

Zkušební místnost musí být pro uchazeče a studenta se specifickými potřebami fyzicky přístupná (šikmá rampa, výtah potřebných rozměrů) a pokud možno v těsné blízkosti specificky upravených toalet. Uchazeči nebo studenti se specifickými potřebami jsou ke zkouškám a testům zváni do zvláštní zkušební místnosti (zpravidla do Centra) kdykoliv jejich začlenění mezi ostatní uchazeče či studenty není technicky možné vzhledem k využívání zvláštní techniky, závislosti na osobním asistentovi apod. Za technické vybavení této místnosti odpovídá ředitel Centra, jemuž musí požadavky zkoušejícího být sděleny.

*Technické
prostředky pro
zkoušku*

Uchazeči nebo studenti, kteří běžně používají, s ohledem na specifické potřeby, specifická zařízení, jsou povinni předem upozornit na to, že mají potřebu toto vlastní specifické zařízení použít (digitální lupa, braillovský záznamník, notebook s hlasovým syntetizérem nebo hmatovým displejem, psací stroj apod.). Ředitel Centra odpovídá za to, že při využití techniky nedochází k porušování zásad obecně platných pro zkoušky (využívání dat na osobních záznamnících a počítačích v případě, kdy zkouška s využitím osobních

poznámek nepočítá apod.). Z toho důvodu je UP oprávněna požadovat, aby uchazeč či student užíval během zkoušky zařízení z inventáře UP. UP je potom povinna vytvořit na tomto zařízení pracovní podmínky odpovídající specifickým potřebám uchazeče či studenta.

Uchazeči či studenti nevidomí a slabozrací skládají zkoušky, kolokvia a zápočty v braillovém písmu nebo ve zvětšeném černotisku, přičemž mohou zápis provádět jak manuálně, tak za pomoci příslušného technického zařízení. Tam, kde to povaha zkoušky, kolokvia popř. zápočtu připouští, může ředitel Centra povolit zkoušku pouze za pomoci hlasového syntetizéru. Pokud je v případě zkoušek prováděných specifickým způsobem požadována anonymita, přepíše text do běžného písma určený člen zkušební komise nebo pověřená osoba pod dohledem určeného člena komise a tato kopie se zařadí mezi texty ostatních uchazečů či studentů. **Uchazeči či studenti se sluchovým postižením** mají nárok na úřední překlad do znakového jazyka. Ředitel Centra odpovídá za to, že jako tlumočník vystupuje během zkoušek pouze osoba k této činnosti způsobilá. Uchazeči či studenti se specifickými potřebami mohou na základě podané žádosti, o níž rozhodne děkan příslušné fakulty na návrh vyučujícího využívat prodlouženého času ke složení zkoušky. Tato doba nesmí překročit trojnásobek času běžně předpokládaného pro složení příslušného testu nebo zkoušky.

V případě, že mezi zkoušenými jsou uchazeči nebo studenti se specifickými potřebami, je **zkoušející povinen zadání zkoušky postoupit řediteli Centra nebo osobě jím pověřené nejpozději 24 hodin před konáním zkoušky** tak, aby Centrum mohlo zajistit, že se během zkoušky bude standardním způsobem využívat technologií v daném specifickém případě obvyklých. Ředitel Centra odpovídá za to, že poskytnuté informace nebudou sděleny třetí osobě a tak zneužity k ovlivňování výsledků zkoušky. V odůvodněných případech může zkoušející trvat na tom, že zadání bude zaměstnancům Centra sděleno až v tu chvíli, kdy je sdělováno všem uchazečům nebo studentům. V takovém případě zkouška uchazeče nebo studenta se specifickými potřebami začne se zpožděním nutným k tomu, aby zadání zkoušky bylo převedeno do podoby odpovídající specifickým nárokům.

Pokud jde o zkoušky, jež mají konkurzní charakter, včetně zkoušek přijímacích, je ředitel Centra oprávněn požadovat, aby zadání vycházelo z takových písemných materiálů a předpokládalo takové pracovní postupy, které uchazečům nebo studentům se specifickými potřebami umožní účastnit se konkurzů za rovných podmínek. Jeho požadavek lze odmítnout pouze v případě, že požadovaná modifikace zadání nebo postupu modifikuje samu věcnou podstatu zkoušky. Dozor u přijímacích zkoušek, souborných zkoušek, státních závěrečných zkoušek, státních rigorózních zkoušek a státních doktorských zkoušek probíhá stejně jako v případě ostatních uchazečů nebo studentů. V případě, že se zkouška koná v Centru nebo probíhá v rámci speciálně určeného zkušební termínu, rozhodne zkoušející, zda výkon dozoru deleguje na zaměstnance Centra nebo zajistí dozor vlastními silami. Je-li s ohledem na specifické potřeby uchazeče nebo studenta nezbytná přítomnost přísedícího, určí jej děkan fakulty přednostně z řad vyučujících té disciplíny, která je předmětem zkoušky. Není-li to možné, je přísedící určen tak, aby svým vzděláním stál na úrovni uchazeče nebo studenta, má-li vzdělání odlišného typu, nebo na úrovni o jeden stupeň nižší, ovšem za předpokladu, že má potřebné základní znalosti dané disciplíny.

Ředitel Centra ve spolupráci s ředitelkou SKM UP zajistí přednostní ubytování studentům se specifickými potřebami, a to na základě projednání a doporučení v Kolejn

*Úprava
zkušebního
dokumentu*

komisi UP. Každá žádost o ubytování bude posouzena individuálně s ohledem na rozsah specifické potřeby a bezbariérové možnosti jednotlivých kolejních budov.

6.4 Centrum podpory studentům se specifickými potřebami

Podle Směrnice rektora UP o uchazečích a studentech se specifickými potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci hraje důležitou roli v souvislosti se studiem studentů UP se specifickými studijními potřebami Centrum podpory. Centrum je prostřednictvím svých pracovníků odborně i personálně způsobilé poskytovat konkrétní služby speciálně pedagogického zaměření všem handicapovaným studentům případně uchazečům o vysokoškolské studium na fakultách UP. Centrum sídlí v prostorách Pedagogické fakulty na Žižkově náměstí čp. 5 v Olomouci. Veškeré potřebné **kontaktní údaje na Centrum podpory** najdete na adrese [www.http://cph.upol.cz/](http://cph.upol.cz/).

*Statut
a činnost
Centra*

Centrum na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého zprostředkovává poradenské služby všem kategoriím studentů se zdravotním postižením či jiným znevýhodněním, včetně narušené komunikační schopnosti či znevýhodněného sociálního prostředí. Centrum se snaží studentům poskytnout odborný, kvalitní a komplexní poradenský, technický a terapeutický servis, vyvíjí spolupráci se studijními odděleními jednotlivých fakult, poskytuje poradenské služby pro vyučující a spolupracuje i se středními školami, na nichž studenti se speciálními vzdělávacími potřebami studují.

Činnost Centra, která je stanovena jeho statutem, tvoří, mimo poradenství samotného:

- a) osobní asistence, tj. nácvik prostorové orientace a samostatného pohybu certifikovaným instruktorem, tlumočení do znakového jazyka či znakové češtiny, orální tlumočení, asistence při zajišťování mobility studentům s těžkým stupněm zrakového postižení či s těžkou poruchou hybnosti, popř. s kombinovanou vadou;
- b) adaptace studijních materiálů, tj. skenování, převod černotisku do Braillova písma, přepis zvukových záznamů přednášek a seminářů, zvětšování textů, finální digitalizace a tisk, audiozáznamy studijních textů, kopírovací služby;
- c) konzultační činnost, tj. konzultace k přijímacím zkouškám a poradenství při výběru studijního oboru, konzultace se studenty se zdravotním či sociálním postižením, konzultace s tzv. intaktními studenty, zprostředkování spolupráce mezi oběma skupinami, konzultace s vysokoškolskými pedagogy a ostatními pracovníky UP v Olomouci, konzultace s rodinou uchazeče o studium na UP se zdravotním či sociálním postižením, řešení aktuálních problémových studijních záležitostí studentů se zdravotním či sociálním postižením UP v Olomouci, konzultace legislativních podmínek;
- d) metodická pomoc, diagnostika a diferenciální diagnostika, tj. zapůjčování metodických materiálů, pomoc při zpracování individuálních studijních plánů, diferenciální diagnostika vlivů specifického znevýhodnění na studijní výkon, metodická pomoc při zpracování adaptovaných studijních textů a koncepce výuky;
- e) součinnost s UP na vytváření materiálního a technického zabezpečení studia studentů se specifickými potřebami, tj. nákup a modernizace přístrojového vybavení, zajištění spotřebního materiálu, nákup odborné literatury;
- f) grantová činnost, tj. získávání finančních prostředků pro zajištění výše uvedených služeb, zprostředkování finanční podpory studentům se zdravotním či sociálním

- postižením, zprostředkování finanční podpory osobním asistentům, participace při realizaci projektů řešených jinými organizacemi (univerzitních i neuniverzitních);
- g) publikační činnost, tj. publikační činnost poradenských pracovníků, publikační činnost studentů, organizace odborných setkání, pracovních seminářů, účast na odborných konferencích, seminářích a kurzech;
  - h) školící činnost proškolení tutorů z řad studentů, proškolení pedagogických i nepedagogických pracovníků UP v Olomouci;
  - i) mimoškolní aktivity, tj. zabezpečení doprovodných aktivit studentů v průběhu akademického roku.

V jednotlivých odděleních Centra jsou poskytovány **speciální poradenské služby především pro osoby**: osoby se zrakovým postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby s poruchou hybnosti či chronickým onemocněním nebo oslabením, osoby se specifickými poruchami učení a pozornosti či chování, osoby s narušenou komunikační schopností, osoby s pervazivními vývojovými poruchami, osoby s více vadami, osoby s psychickými poruchami, osoby s nadáním a talentem, osoby ze sociálně znevýhodněného prostředí a také rodičům žáků se specifickými potřebami, kteří uvažují o studiu na vysoké škole, pedagogickým a nepedagogickým pracovníkům v rámci UP v Olomouci, učitelům středních škol v otázkách možností vzdělávání studentů se specifickými potřebami a konečně i intaktním studentům.

*Oddělení
Centra*

V rámci Centra působí kromě ředitele Centra a jeho zástupce i tzv. koordinátoři, kteří jsou přiděleni jednotlivým studentům v závislosti od specifík daného postižení či znevýhodnění. Vzhledem k výše uvedeným cílovým skupinám osob se jedná o: koordinátora pro osoby se zrakovým postižením, koordinátora pro osoby se sluchovým postižením, koordinátora pro osoby s poruchou hybnosti, koordinátory pro osoby s narušenou komunikační schopností, specifickými poruchami učení a pozornosti, s dlouhodobými psychickými a somatickými obtížemi a poruchami, s pervazivními vývojovými poruchami, koordinátory poskytující pomoc a podporu všem výše zmíněným kategoriím, působící na Fakultě tělesné kultury UP v Olomouci. Koordinátorem je zaměstnanec UP pracovně zařazen v Centru, který disponuje potřebnými vědomostmi, schopnostmi jako i osobnostními vlastnostmi pro poskytování kvalitního a odborného servisu. Kontakty jsou uvedeny na webových stránkách a nástěnkách Centra, Ústavu speciálněpedagogických studií, či studijních oddělení jednotlivých fakult UP.

Na koordinátory je možné se obracet, pokud uchazeč nebo student se zdravotním postižením potřebuje: zjistit informace o studiu a fakultách týkajících se podmínek studia studentů se specifickými potřebami; zjistit informace o přijímacích zkouškách a jejich možné modifikace na základě potřeb studentů se specifickými potřebami; zabezpečit vhodnou formu realizace přijímací zkoušky; zprostředkovat setkání s představiteli fakulty nebo katedry za účelem získání bližších informací o studiu pro studenty se specifickými potřebami, které vám umožní srovnat vaši představy o studiu s jejich nabídkou a tím i zhodnotit své možnosti a limity s požadavky a nároky daného oboru či fakulty; pomoci při řešení problémů a zajištění vhodných podmínek studia (asistence, zapůjčení kompenzačních pomůcek, konzultace, odborné poradenství, zpřístupnění studijních materiálů atd.); zrealizovat diagnostiku vlivu zdravotního postižení či znevýhodnění na studijní výkon. Úkolem koordinátora Centra je: mít přehled o vzdělávacích možnostech nabízených v rámci jednotlivých fakult pro studenty se specifickými potřebami; pomáhat studentům se specifickými potřebami při zajištění podmínek pro jejich studium; hledat vhodné alternativy řešení jejich specifické situace vyplývající z individuálních specifík

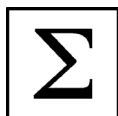
*Centrum
a podpora
studentů*

daného postižení či znevýhodnění; diagnostikovat funkční dopad daného postižení či znevýhodnění na studijní výkon, resp. aktivity nezbytné pro studium zvoleného oboru; udržet kontakty se studenty se specifickými potřebami po celou dobu jejich působení na fakultě; komunikovat s poskytovateli jednotlivých služeb (s asistenty, s tlumočníky, s přepisovateli apod.) dle charakteru poskytovaných služeb; spolupracovat s odborníky, s pedagogickými a nepedagogickými pracovníky a s organizacemi při zajišťování pomoci a podpory studentovi, či uchazeči se specifickými potřebami. Všichni poradenští pracovníci vykonávají svou činnost v rámci své vlastní akademické práce bez nároku na zvláštní finanční ohodnocení.

Provoz Centra je organizován vždy od září do června každého akademického roku. Poradenské služby jsou poskytovány na základě osobní žádosti klienta, zpravidla po telefonické domluvě. V případě individuální potřeby může poradenská činnost probíhat i mimo prostory Centra.

*Ostatní
poradenská
pracoviště*

Mimo pomoci Centra mohou studenti se zdravotním postižením zdarma využít služby odborníků jednotlivých **detašovaných poradenských pracovišť na UP**, jako je například Studentská právní poradna, Psychologická poradna pro studenty a zaměstnance UP, Vysokoškolská psychologická poradna, Vysokoškolská sociálně-právní poradna, Centrum poradenské služby CMTE, Poradna k otázkám zdraví a zdravého životního stylu, Profesně poradenské centra na FF a FTK, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace a další. Kontakty a bližší informace lze nalézt na univerzitním webu www.upol.cz.

Shrnutí

Přijetím směrnice rektora o uchazečích a studentech se specifickými potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci UP a jejím reálným fungováním v praxi UP plní svoji zákonnou povinnost přijmout přiměřená opatření zajišťující rovné postavení uchazečů a studentů se speciálními studijními potřebami vyplývajícími z jejich zdravotního postižení při přijímacích zkouškách a při studiu samotném. I zde je třeba ujistit, že směrnice rektora UP o uchazečích a studentech se specifickými potřebami je na UP v praxi naplňována. Je však také zdůraznit, že aby uchazeč nebo student se specifickými potřebami mohl využívat možností, které mu směrnice rektora nabízí, musí svoje speciální studijní potřeby nejenom tvrdit, ale také nepochybným způsobem prokázat. V této souvislosti se jedná zejména o předložení relevantní odborné lékařské dokumentace k přihlášce ke studiu nebo v jeho průběhu studijnímu oddělení fakulty, na které studují. Pokud uchazeč nebo student svoje speciální studijní prokáže, může bez jakéhokoliv rizika využívat možností směrnice rektora UP o uchazečích a studentech se specifickými potřebami. Obsah této směrnice totiž není nástrojem tzv. pozitivní diskriminace, ale nástrojem, který by měl zajistit co nejrovnější podmínky pro studium studentů se speciálními studijními potřebami. Zdravotní postižení totiž tvoří objektivní překážku pro plnění studijních povinností a tuto překážku studenti bez zdravotního postižení překonávat nemusejí. Směrnice rektora UP tedy není nástrojem pro ulehčení náročnosti studia, ale nástrojem, který by měl studentům se speciálními studijními potřebami ulehčit prezentaci znalostních a studijních kompetencí.

Závěr

Studium na vysoké škole je pro každého studenta důležitým obdobím života. Přináší řadu zážitků, nových zkušeností a příležitostí k osobnímu rozvoji. Znamená však i zvýšené vypětí spojené se zdoláním „nástrah“ studijního plánu.

Jestliže základním úkolem studenta vysoké školy je studovat, přijímat nové poznatky a utvářet si vlastní názor, potom je nepochybné, že orientace a znalost právního a faktického prostředí, v němž se studium odehrává, je důležitá. Může přinést tolik potřebný klid a určitý stupeň jistoty, který se zpětně může odrazit ve studijních výsledcích.

Student, který se seznámí se svými povinnostmi, je si dobře vědom svých práv a umí je správně a odpovídajícím způsobem uplatňovat, se s velkou pravděpodobností dokáže vyvarovat problémů, které naopak z nedodržení zmíněných povinností vyplývají.

Již v úvodu jsme konstatovali, že studenti se specifickými potřebami ať již zdravotním postižením, či zdravotním znevýhodněním, jsou především studenty jako všichni ostatní, tj. v zásadě se stejnými právy a povinnostmi. Určitá míra znevýhodnění vyplývající ze zdravotního stavu však v některých případech znamená možnost (či přímo nutnost) využít určitých možností vyplývajících z právních norem (v menším rozsahu) či norem univerzitních (zde již častěji).

A již stará římská právní parémie „*Vigilantibus iura scripta sunt*“ aneb „*Bdělým náleží práva*“ akcentovala nutnost znalosti základního (zde právního či normativního) rámce postavení a působení každého jedince (zde studenta na vysoké škole).

Tato publikace není v pravém slova smyslu doslovným průvodcem studenta všemi možnými situacemi, do nichž se v průběhu studia na UP dostává. Dílem není možné všechny situace v krátkém textu popsat a dílem je to nehodno intelektu a osobnosti skutečného studenta vysoké školy.

Závěrem autoři doporučují seznámit se s normami, které ovlivňují život studentů (se specifickými potřebami), a v případě, že na studijní cestě hrozí či již nastala kolize, obrátit se o pomoc potřebným směrem. Doporučujeme např. Centrum podpory studentům se specifickými potřebami na UP. Vždy však je třeba mít na paměti, že nejbližší pomocná ruka bývá na konci vlastní paže.

Resumé

Publikace vychází z chápání práva na vzdělání jako základního lidského práva chráněného mezinárodními lidskoprávními dokumenty a právním řádem České republiky. Text vychází ze znění (práv a povinností) stanovených zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a antidiskriminačního zákona č. 198/2009 Sb.

Tyto zákony chápe jako právní úpravu minima nutného a jako východisko vnitřních předpisů UP upravujících přijímání uchazečů a průběh studia studentů se zdravotním postižením. Dále je podán výklad otázek navazujících na samotné studium na UP. Jde o disciplinární řízení, problematiku poplatků a stipendií, ubytování, stravování a půjčování knih. Podán je rovněž přehled činností Centra podpory studentů se specifickými potřebami na UP a popsány jeho základní služby pro studenty se specifickými potřebami.

V souhrnu přináší kniha potřebné informace pro studenty (nejen) UP Olomouc se specifickými potřebami a akademické pracovníky či ostatní zaměstnance vysoké školy.

Summary

The book is based on the right to education as one of the basic human rights protected by international human right documents and the legal code of the Czech Republic. The text is based on the provisions (concerning rights and responsibilities) stipulated by Act No. 111/1998 Coll., on Higher Education Institutions and the Anti-discrimination Act No. 198/2009 Coll.

These Acts are regarded as a legal minimum and as a framework for internal regulations of Palacky University relating to accepting study applicants and the course of study of students with health impairment. The publication also includes issues relating to the study at Palacky University. These are disciplinary proceedings, fees and scholarships, accommodation, boarding and book lending. The book also describes the activities of the Centre for supporting students with specific needs at Palacky University and basic services provided to these students.

The book summarizes required information for the students with specific needs (not only) at Palacky University and academic and other employees of the institution.

Literatura

1. KLOKOČKA, V.; WAGNEROVÁ, E. Ústavy států Evropské Unie. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-056-5.
2. Krhutová, L. Přednáška „Strategie systémové podpory vysokoškolské kvalifikace lidí se zdravotním postižením“. Konference Přístupné vysokoškolské vzdělávací prostředí v kontextu zdravotního postižení pořádaná Vládním výborem pro zdravotně postižené občany, 12. 10. 2010 v Praze.
3. Nedorost, L.; Schelle, K.; Větrovec, V.; Brdlík, I.; Tuhý, P. *Právní úprava vysokého školství*. Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA, s. r. o., 2003. ISBN 80-86432-28-9.
4. Národní plán vytváření příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, Usnesení vlády ČR č. 253 ze dne 29. března 2010.
5. Úřad vlády ČR. *Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením (usnesení vlády ČR č. 605 ze dne 16. června 2004)*. ISBN 80-86734-22-6.

Normativně právní akty:

- 1) Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- 2) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů
- 4) Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)
- 5) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- 6) Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- 7) Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- 8) Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon

Právní předpisy Univerzity Palackého:

- 1) Vnitřní předpis UP č. A-1/2006 – Statut UP
- 2) Vnitřní předpis UP č. A-10/2011 – Studijní a zkušební řád UP
- 3) Vnitřní předpis UP č. A-12/2012 – Disciplinární řád pro studenty UP
- 4) Vnitřní předpis UP č. A-13/2012 – Stipendijní řád UP
- 5) Hlavní norma UP č. B1-05/5-HN – Řád menzy Univerzity Palackého v Olomouci
- 6) Hlavní norma UP č. B1-11/1-HN – Řád vysokoškolské koleje UP
- 7) Hlavní norma UP č. B1-12/2-HN – Statut Centra podpory
- 8) Hlavní norma UP č. B1-12/4-HN – Knihovní řád UP
- 9) Hlavní norma UP č. B1-13/2-HN – Řád přijímacího řízení UP

O autorech

doc. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.

Odborník na právní aspekty postavení občanů se zdravotním postižením ve společnosti. Vzděláním speciální pedagog (PdF UP Olomouc) a právník (PraF MU Brno).

Specializuje se na oblasti lidských práv občanů se zdravotním postižením, právní úpravu vzdělávání, sociální ochrany, zaměstnanosti. Odborná a výzkumná činnost zaměřena i na otázky kvality života osob s postižením a osob pečujících o člena rodiny s těžkým zdravotním postižením. V současnosti působí jako docent na Ústavu speciálně pedagogických studií, je dále ředitelem Výzkumného centra integrace zdravotně postižených. Dále působí ve sféře nestátních neziskových organizací. Mj. zakladatel a dlouholetý předseda sdružení rodin s dětmi nemocnými nevyléčitelnou nemocí. Autor desítek publikací z dané oblasti. Řešitel grantových úkolů GA ČR, FRVŠ ČR a dalších. Hlavní autor Střednědobé koncepce přístupu státu k občanům se zdravotním postižením (usnesení vlády ČR na léta 2005–2009).

JUDr. Martin Škurek

Absolvent Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor Právo a právní věda. Od roku 2010 odborná praxe v Poradně Národní rady osob se zdravotním postižením pro Olomoucký kraj a od roku 2009 také interní doktorand na Katedře správního práva a správní vědy Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Odborné zaměření na oblast správního trestání a sociálního zabezpečení.

doc. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.
JUDr. Martin Škurek

**Právní úprava studia studentů se specifickými potřebami
na UP v Olomouci**

Výkonná redaktorka prof. PaedDr. Libuše Ludíková, CSc.
Odpovědná redaktorka Mgr. Jana Kreiselová
Jazyková redaktorka Mgr. Michaela Hradilová
Návrh sazby Mgr. Petr Jančík
Technická redaktorka VUP
Návrh obálky Jiří Jurečka

Vydala a vytiskla Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
www.vydavatelstvi.upol.cz
www.e-shop.upol.cz
vup@upol.cz

1. vydání

Olomouc 2014

Edice – Ostatní odborné publikace

ISBN 978-80-244-4467-3

Neprodejná publikace

VUP 2014/585